

INFORMACJA NA TEMAT SYTUACJI SEKTORA BANKOWEGO W 2020 ROKU

Opracowanie:
Departament Bankowości
Komercyjnej i Specjalistycznej
Zespół Analiz Sektora Bankowego

Warszawa, lipiec 2021 r.

Najważniejsze informacje.....	3
1. Struktura sektora bankowego	6
2. Koncentracja sektora bankowego	8
3. Wyniki sektora bankowego	9
4. Rentowność sektora bankowego	11
5. Bilans.....	13
5.1.Należności od sektora niefinansowego.....	18
5.1.1. Przedsiębiorstwa	19
5.1.2. Gospodarstwa domowe	21
5.1.2.1Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych	23
5.1.2.2. Kredyty konsumpcyjne dla gospodarstw domowych.....	31
5.2.Zobowiązania	38
5.2.1. Depozyty sektora niefinansowego	38
5.2.2. Oprocentowanie depozytów	41
5.2.2.1. Osoby prywatne	41
5.2.2.2. Przedsiębiorstwa	42
6. Stosowane środki pomocowe – moratoria, gwarancje, inne działania restrukturyzacyjne.....	43
7. Adekwatność kapitałowa.....	46
8. Wymóg MREL dla banków komercyjnych	49
8.1.Nowa metoda wyznaczenia wymogu MREL zaproponowana przez BFG	49
8.2.Nadwyżka/niedobór funduszy własnych i zobowiązań kwalifikowalnych dla banków komercyjnych	50
9. Płynność.....	50
10. Finansowanie w ramach transakcji z podmiotami powiązаныmi	52
11. Sytuacja banków notowanych na GPW	53
12. Zobowiązania pozabilansowe	54
13. Ryzyko IT – Kluczowe wskaźniki ryzyka w obszarze IT banków komercyjnych	54
14. Transakcje płatnicze i transakcje oszukańcze w bankach komercyjnych w 2020 r.	58

Niniejsza Informacja na temat sektora bankowego dotyczy rozwoju sytuacji ekonomiczno-finansowej banków i oddziałów instytucji kredytowych w 2020 r. Wydarzenia mające miejsce po dacie sprawozdawczej nie zostały uwzględnione w raporcie.

Najważniejsze informacje

Sytuacja polskiego sektora bankowego w 2020 r. kształtowała się głównie pod wpływem skutków rozwoju pandemii Covid-19 oraz wzrostu ryzyka prawnego związanego z portfelem zabezpieczonych hipotecznie walutowych kredytów mieszkaniowych (dalej: portfel RRE (FX)). Do najistotniejszych czynników oddziałujących na wyniki banków należą:

- czasowe zamknięcie niektórych branż, będące konsekwencją przeciwdziałania rozwojowi pandemii, skutkujące ujemną dynamiką PKB i intensyfikacją ryzyka wzrostu NPL;
- spowolnienie akcji kredytowej, z wyjątkiem wzrostu wolumenu kredytów na nieruchomości dla gospodarstw domowych;
- znaczny wzrost liczby spraw sądowych związanych z kredytami RRE (FX), powodujący istotne zwiększenie poziomu rezerw banków wyeksponowanych na ryzyko tego portfela;
- trzykrotne obniżenie stopy referencyjnej przez Radę Polityki Pieniężnej: 17 marca (o -0,50 p.p.); 8 kwietnia (o -0,50 p.p.) i 28 maja (o -0,40 p.p.), do historycznie najniższego poziomu 0,1%;
- wprowadzenie moratoriów i pomocy rządowej, powodujących odroczenie ewentualnej materializacji ryzyka kredytowego, a także wzrost depozytów oraz wolumenu instrumentów dłużnych w bilansach banków.

W 2020 r. Komisja Nadzoru Finansowego (dalej: Komisja, KNF, organ nadzoru) podejmowała działania zwiększające bezpieczeństwo sektora bankowego – poprzez wzmocnienie bazy kapitałowej banków – oraz działania zwiększające możliwości operacyjne banków. KNF w komunikatach z dnia 26 marca i 16 grudnia 2020 r. wezwała banki komercyjne do wstrzymania się od wypłaty dywidendy w 2020 r. oraz w pierwszym półroczu 2021 r., jak również do niepodejmowania innych działań, w szczególności pozostających poza zakresem bieżącej działalności biznesowej i operacyjnej, mogących skutkować obniżeniem bazy kapitałowej.

Mając na uwadze rolę banków w zakresie wsparcia sytuacji finansowej klientów i finansowania gospodarki, organ nadzoru uruchomił pakiet działań dodatkowo wzmacniających odporność sektora bankowego i możliwości finansowania gospodarki w związku z pandemią Covid-19, tzw. „Pakiet Impulsów Nadzorczych na rzecz Bezpieczeństwa i Rozwoju”, w skrócie PIN¹.

---

¹https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/Pakiet_Impulsow_Nadzorczych_na_rzecz_Bezpieczenstwa_i_Rozwoju_69277.pdf

Najważniejsze dane dotyczące sektora bankowego w 2020 r.:

- Stabilna struktura sektora bankowego: niezmienna liczba banków komercyjnych, wzrost liczby oddziałów instytucji kredytowych o 4, redukcja liczby banków spółdzielczych o 8 – zgodnie z trendem występującym w ostatnich latach.
- W 2020 r. obserwowano – kolejny rok z rzędu – zmniejszenie sieci bankowej, a także redukcję zatrudnienia.
- Nieznacznie wzrosła koncentracja sektora bankowego zarówno w obszarze aktywów, jak i depozytów sektora niefinansowego.
- Wynik finansowy netto zrealizowany w 2020 r. wyniósł 931,5 mln zł i był niższy niż w 2019 r. o 93,3% tj. o 12 874,7 mln zł.
- Efektywność sektora, wyrażona wskaźnikiem ROE, zmniejszyła się o 6,4 p.p. w stosunku do końca 2019 r., do poziomu 0,30% na koniec grudnia 2020 r.
- Należności brutto (z wyłączeniem papierów dłużnych) od sektora niefinansowego zwiększyły się w skali roku o 5,7 mld zł (o 0,5%).
- Jakość należności (z wyłączeniem papierów dłużnych) od sektora niefinansowego pogorszyła się: udział należności w fazie 3/z utratą wartości w należnościach ogółem zwiększył się z 6,63% na koniec 2019 r. do 6,95% na koniec 2020 r., przy czym pogorszenie nastąpiło zarówno w przypadku należności od przedsiębiorstw, jak i od gospodarstw domowych.
- Depozyty sektora niefinansowego wzrosły w skali roku o 165,2 mld zł (+13,0% r/r), co przełożyło się na obniżenie w tym okresie wskaźnika kredyty/depozyty o 9,8 p.p. do poziomu 76,6% na koniec 2020 r.
- Na koniec grudnia 2020 r. 142,0 mld zł kredytów zostało objętych moratoriami. Według stanu na koniec 2020 r. moratoria na kwotę 127,8 mld zł wygasły, do spłaty pozostało 14,2 mld zł – 69,4% kredytów z moratoriami, które wygasły w I kw. 2021 r., a kolejne 20,7% kredytów z moratoriami wygasną do końca II kw. 2021 r. Banki wykazały 26,7 mln zł straty ekonomicznej z tytułu udzielonych moratoriów.
- Moratoria dotyczą w większości branż najbardziej dotkniętych skutkami pandemii Covid-19 (w szczególności handel hurtowy i detaliczny oraz obsługa rynku nieruchomości i przetwórstwo przemysłowe).
- Wg stanu na koniec grudnia 2020 r. banki udzieliły 18,5 mld zł kredytów objętych programami gwarancji publicznych.
- W 2020 r. sytuacja kapitałowa sektora bankowego pozostawała stabilna. Wartość funduszy własnych sektora na koniec 2020 r. wyniosła 231,9 mld zł (+10,2% r/r). Współczynnik TCR na koniec 2020 r. wynosił dla całego sektora bankowego 20,7% (+1,7 p.p. r/r).
- Łączna kwota ekspozycji na ryzyko w sektorze bankowym wzrosła o 1,5% r/r. Kwota ekspozycji na ryzyko kredytowe zmniejszyła się o 1,5% r/r. Kwota ekspozycji na ryzyko operacyjne wzrosła o 19,6% w porównaniu z końcem 2019 r., co było efektem wzrostu ryzyka prawnego związanego z portfelem walutowych kredytów hipotecznych.

- Na koniec 2020 r. wszystkie banki komercyjne spełniały obowiązującą normę płynności krótkoterminowej – LCR. Średnia wartość tego wskaźnika w sektorze banków komercyjnych od lat kształtuje się powyżej wymaganego minimum w wysokości 100%, a na koniec 2020 r. osiągnęła wartość 193%.
- W 2020 r., oprócz systematycznego wzrostu poziomu aktywów płynnych obserwowanego w ostatnich latach, dodatkowo wzmocnionego przez napływ środków przyznawanych przedsiębiorcom w ramach tarczy antykryzysowej, istotny wpływ na pozycję płynnościową sektora bankowego miało obniżenie stopy rezerwy obowiązkowej z 3,5% do 0,5%, skutkujące skokowym wzrostem dostępnych aktywów płynnych.
- Poziom wskaźnika stabilnego finansowania – NSFR – w sektorze banków komercyjnych od lat przewyższa poziom 100%. Na koniec 2020 r. wskaźnik ten osiągnął wartość 147%².
- Nastąpił wzrost finansowania udzielonego i otrzymanego w ramach transakcji z podmiotami powiązаныmi kapitałowo. W szczególności nastąpił istotny wzrost znaczenia operacji pozabilansowych w wartości środków udzielonych innym podmiotom powiązany (+35,5% r/r).
- Banki w 2020 r. wskutek zmian na rynkach finansowych w związku z pandemią Covid-19 systematycznie obniżały stawki oprocentowania lokat terminowych zarówno dla gospodarstw domowych (ze średniego poziomu oprocentowania na rynku 1,19% w styczniu do 0,25% w grudniu), jak i dla przedsiębiorstw (ze średniego poziomu oprocentowania na rynku 0,95% w styczniu do 0,01% w grudniu). Największe stawki oferowały oddziały instytucji kredytowych. Systematycznie zmniejszała się liczba różnych ofert lokat. W przypadku lokat dla przedsiębiorstw trzy banki wycofały całkowicie swoją ofertę.
- Wycena akcji banków w perspektywie rocznej i trzyletniej uległa znacznie silniejszej obniżce niż wycena akcji spółek z pozostałych branż – indeks WIG Banki w ww. okresach notował wyższe obniżki niż inne indeksy notowane na GPW, dodatkowo przeceny były wyższe niż głównych indeksów zagranicznych, w tym zagranicznych indeksów sektora bankowego.

---

² Obowiązek spełniania normy wskaźnika NSFR na poziomie minimum 100% zaczął obowiązywać w czerwcu 2021 r.

1. Struktura sektora bankowego

Na koniec 2020 r. działalność prowadziło 596 podmiotów sektora bankowego.

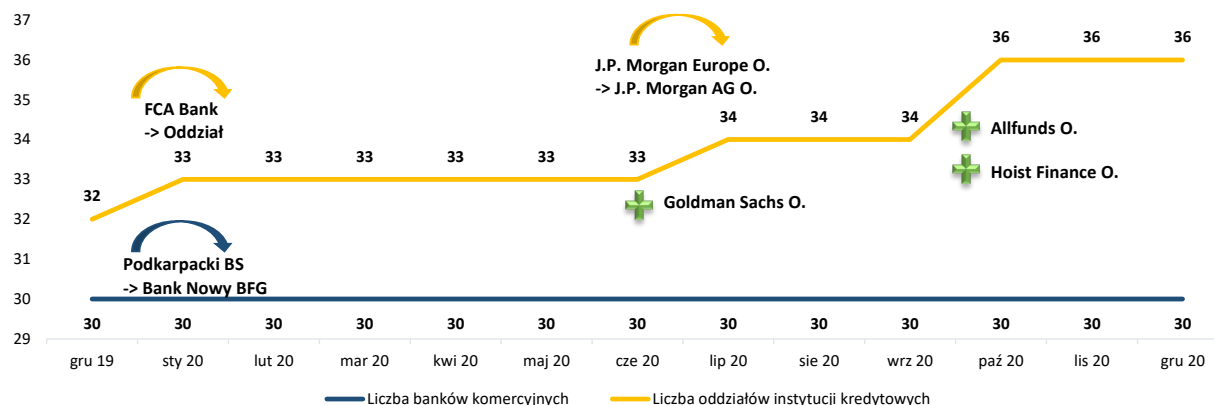
Tabela 1 Liczba podmiotów sektora bankowego

Liczba podmiotów sektora bankowego	gru 20	gru 19	zmiana
Banki komercyjne	30	30	0
Oddziały instytucji kredytowych	36	32	+4
Banki spółdzielcze	530	538	-8
Razem	596	600	-4

W ostatnim roku struktura sektora bankowego nie ulegała większym zmianom. Należy jednak wspomnieć o kilku przekształceniach, które miały miejsce w 2020 r.:

- przymusowa restrukturyzacja Podkarpackiego Banku Spółdzielczego i przeniesienie wydzielonej części do banku pomostowego – Banku Nowego BFG,
- przekształcenie FCA Bank w FCA Bank Oddział w Polsce,
- rozpoczęcie działalności przez Goldman Sachs Oddział w Polsce,
- rozpoczęcie działalności przez Allfunds Oddział w Polsce,
- rozpoczęcie działalności przez Hoist Finance Oddział w Polsce,
- przekształcenie J.P. Morgan Europe Oddział w Polsce w J.P. Morgan AG Oddział w Polsce.

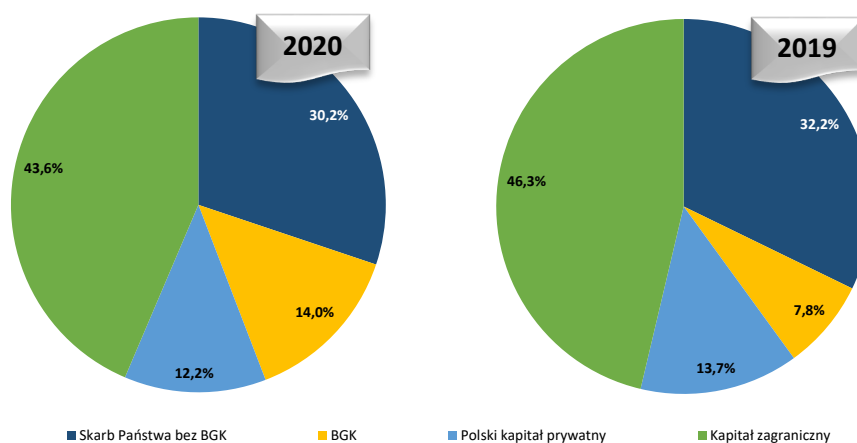
Wykres 1 Zmiana struktury sektora bankowego*

*30 grudnia 2020 r. Bankowy Fundusz Gwarancyjny podjął decyzję w sprawie wszczęcia przymusowej restrukturyzacji wobec Idea Bank SA, który 3 stycznia 2021 r. został przejęty przez Bank Pekao (<https://www.bfg.pl/bfg-wszczal-przymusowa-restrukturyzacje-idea-bank-s-a-ktory-zostanie-przejety-przez-bank-pekao-s-a/>).

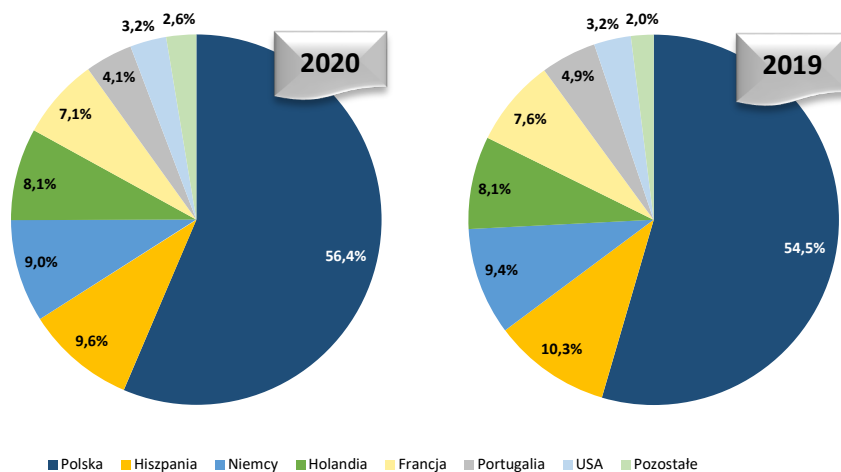
Zmiany te nie wpłynęły istotnie na rozkład pochodzenia kapitału.

Wykres 2 Pochodzenie kapitału (udział w aktywach – grudzień 2020 r. i grudzień 2019 r.)

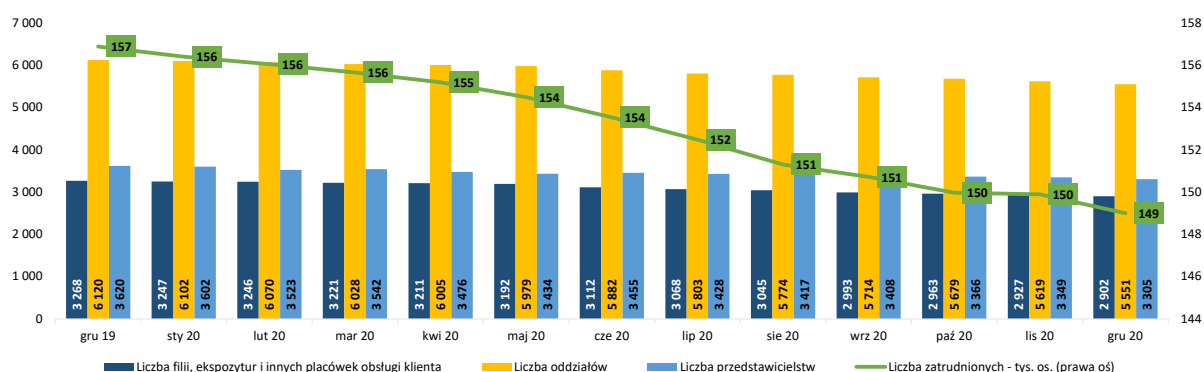
Wśród inwestorów zagranicznych od lat najważniejszą rolę pełni kapitał hiszpański, niemiecki, holenderski oraz francuski. Rozkład inwestorów z poszczególnych krajów nie ulega istotnym zmianom. W 2020 r. nieznacznie zmalał udział inwestorów z Hiszpanii (-0,7 p.p.), Portugalii (-0,7 p.p.), Francji (-0,6 p.p.), wzrost za to udział banków z krajów o mniejszym znaczeniu z punktu widzenia pochodzenia kapitału polskiego sektora bankowego (+0,6 p.p.).

Wykres 3 Kraj pochodzenia kapitału (udział w aktywach – grudzień 2020 r. i grudzień 2019 r.)

W 2020 r., kolejny rok z rzędu, obserwowano zmniejszenie sieci bankowej, a także redukcję zatrudnienia. W ubiegłych latach motorem tego zjawiska był głównie rozwój elektronicznych i mobilnych kanałów dystrybucji oraz dążenie do poprawy rentowności poprzez redukcję kosztów. W 2020 r. czynniki te zostały dodatkowo spotęgowane przez działania dostosowawcze do pandemicznej rzeczywistości.

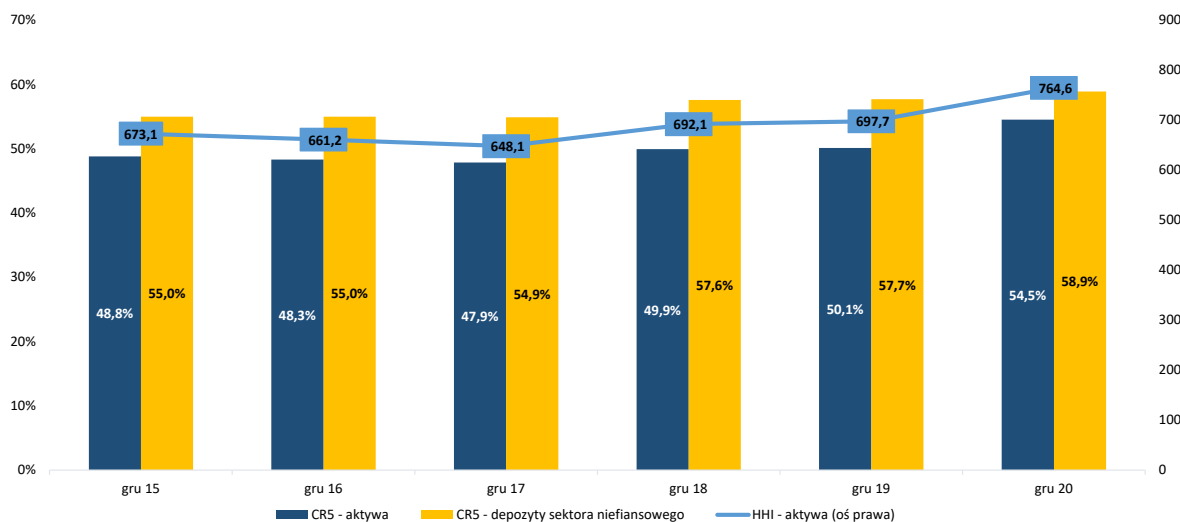
Wykres 4 Sieć bankowa i zatrudnienie w sektorze bankowym

2. Koncentracja sektora bankowego

W ostatnich latach nieznacznie wzrosła koncentracja aktywów, niemniej nadal polski sektor bankowy jest konkurencyjny, o czym świadczy wysokość wskaźnika HHI na poziomie 764,6. Udział depozytów sektora niefinansowego pięciu największych banków od lat utrzymuje się na stabilnym poziomie 55-59%.

Wykres 5 Wskaźniki koncentracji

HHI – wskaźnik Herfindahla-Hirschmana (suma kwadratów udziałów banków w aktywach sektora bankowego) jest miarą koncentracji rynku. Wskaźnik ten uwzględnia nie tylko liczbę podmiotów, ale również ich względną wielkość.

CR5 - wskaźniki określające udział 5 banków o najwyższej sumie bilansowej lub z największą kwotą depozytów sektora niefinansowego w sektorze bankowym.

3. Wyniki sektora bankowego

Tabela 2 Wybrane pozycje z rachunku zysków i strat (w mln zł)

Wyszczególnienie	gru 15	gru 16	gru 17	gru 18	gru 19	gru 20	Zmiana r/r 2020/2019	
	(mln zł)						(mln zł)	(%)
Całkowite przychody operacyjne	57 115,2	61 771,8	64 013,9	64 565,1	70 627,0	61 972,6	-8 654,5	-12,3%
wynik z tytułu odsetek	35 377,1	38 024,1	42 618,9	44 820,3	49 115,7	47 131,8	-1 983,9	-4,0%
wynik z tytułu prowizji	13 316,7	12 591,8	13 764,3	12 306,1	13 363,4	14 851,5	1 488,2	11,1%
przychody z tytułu dywidend	1 362,7	1 308,3	1 168,5	1 505,7	2 129,6	916,3	-1 213,3	-57,0%
wyniki z pozostałych pozycji	7 058,6	9 847,7	6 462,2	5 933,0	6 018,4	-927,1	-6 945,4	-115,4%
Koszty działania i amortyzacja	33 519,4	34 575,4	36 010,2	36 365,9	39 247,4	39 272,0	24,6	0,1%
koszty pracownicze	15 207,6	15 727,2	16 643,2	16 991,0	17 748,4	17 446,1	-302,3	-1,7%
koszty ogólnego zarządu	15 457,5	15 935,5	16 418,2	16 469,8	17 069,9	17 231,2	161,3	0,9%
amortyzacja	2 854,3	2 912,6	2 948,8	2 905,1	4 429,1	4 594,7	165,6	3,7%
Rezerwy	1 046,8	1 133,5	728,4	628,9	2 405,5	4 284,6	1 879,0	78,1%
Odpisy	8 423,4	7 977,9	8 860,3	9 430,5	9 566,1	13 325,4	3 759,3	39,3%
WYNIK FINANSOWY NETTO	11 189,2	13 897,7	13 686,6	13 046,2	13 806,2	931,5	-12 874,7	-93,3%
banki komercyjne	12 056,0	12 982,6	12 652,3	12 215,5	13 242,5	169,1	-13 073,4	-98,7%
banki spółdzielcze	-1 184,0	580,4	629,0	638,0	588,1	490,8	-97,4	-16,6%
oddziały instytucji kredytowych	317,2	334,6	405,3	192,8	-24,4	271,7	296,1	-

Wynik finansowy netto zrealizowany w 2020 r. wyniósł 931,5 mln zł i był niższy niż w 2019 r. o 93,3% tj. o 12 874,7 mln zł. W podziale na subsektory, wyższe wyniki odnotowały oddziały instytucji kredytowych (+296,1 mln zł). Natomiast zarówno banki komercyjne, jak i banki spółdzielcze, odnotowały zmniejszenie wyników w porównaniu z rokiem poprzednim, odpowiednio o -98,7%, tj. o 13 073,4 mln zł w bankach komercyjnych i o -16,6%, tj. o 97,4 mln zł w bankach spółdzielczych.

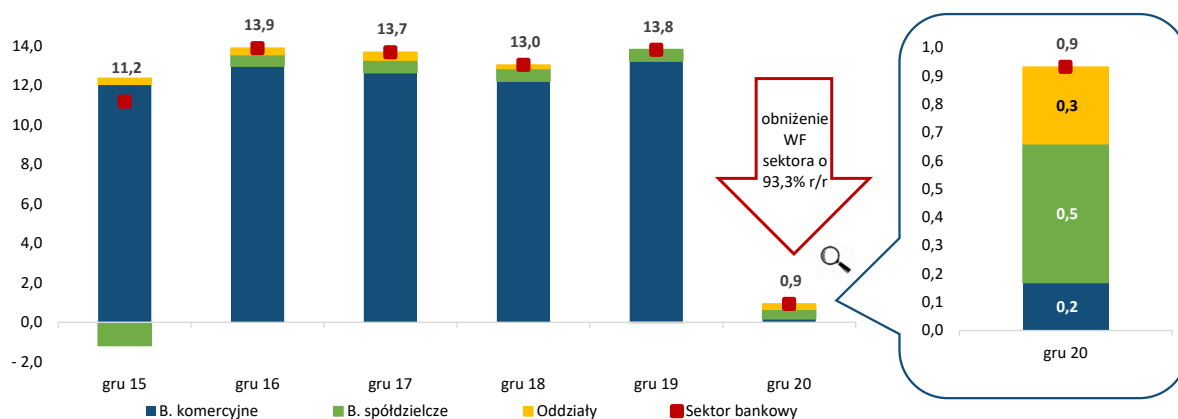
Zmniejszenie wyniku finansowego w 2020 r. wywołane było głównie obniżeniem całkowitych przychodów operacyjnych (-12,3% r/r, tj. o 8 654,5 mln zł), w tym – z najwyższą dynamiką spadku – wyniku z pozostałych pozycji (-115,4% r/r, tj. o 6 945,4 mln zł) oraz przychodów z tytułu dywidend (-57,0%, tj. o 1 213,3 mln zł).

Po stronie kosztowej znaczący wzrost nastąpił w pozycji – rezerwy (+78,1% r/r, tj. o 1 879 mln zł) na skutek zwiększenia poziomu rezerw związanych m.in. na:

- ryzyko związane ze skutkami pandemii Covid-19;
- kredyty RRE FX (konsekwencja wzrostu liczby spraw sądowych i wartości przedmiotu sporu po wyroku TSUE 260/18 z 3 października 2019 r.);
- zwrot części kosztów związanych ze spłacanymi przed terminami umownymi kredytami konsumenckimi (wyrok TSUE 383/18 z 11 września 2019 r.).

Istotnie zwiększył się również poziom dokonanych odpisów z tytułu utraty wartości (+39,3% r/r, tj. o 3 759,3 mln zł).

Wykres 6 Wynik finansowy netto sektora bankowego (w mld zł)

Wykres 7 Sektor bankowy - wynik finansowy netto na koniec okresu (narastająco, w mln zł)

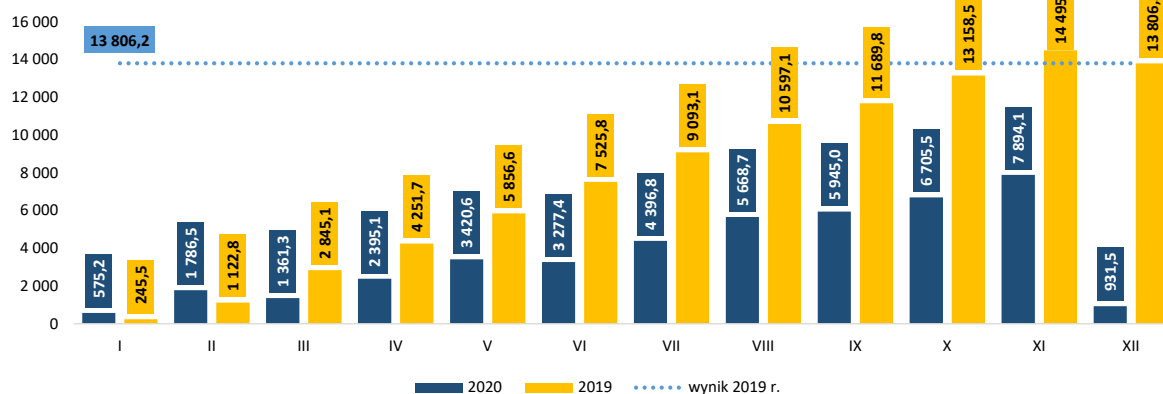
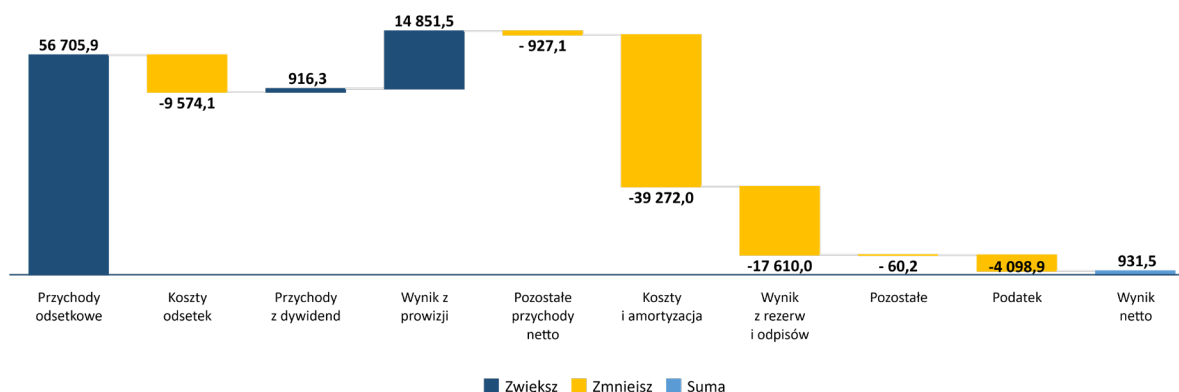

Tabela 3 Wybrane pozycje kosztów administracyjnych

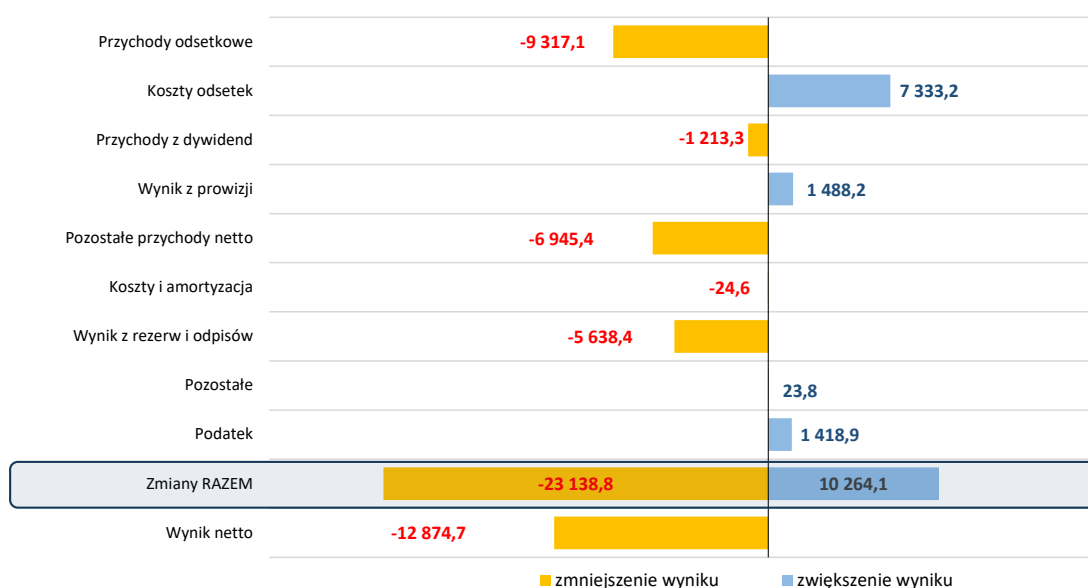
Wybrane pozycje kosztów	gru 15	gru 16	gru 17	gru 18	gru 19	gru 20	Zmiana r/r	
	(mln zł)						(mln zł)	(%)
Koszty pracownicze	15 207,6	15 727,2	16 643,2	16 991,0	17 748,4	17 446,1	-302,3	-1,7%
BFG	4 243,3	2 396,7	2 102,9	2 116,1	2 760,1	3 221,6	461,5	16,7%
Podatek bankowy	-	3 198,0	3 630,7	3 628,5	4 056,8	4 496,0	439,2	10,8%
Pozostałe koszty ogólnego zarządu	2 837,9	5 462,1	5 942,6	2 241,4	2 613,8	2 391,5	-222,3	-8,5%
Koszty IT	1 704,7	1 782,5	1 981,4	1 977,9	2 274,0	2 367,3	93,3	4,1%
Usługi obce - inne tytuły	2 008,6	1 903,2	1 952,4	1 962,2	1 994,2	1 903,7	-90,5	-4,5%
Marketing	1 173,0	1 032,2	1 058,2	1 249,7	1 289,9	905,1	-384,7	-29,8%
Czynsze	2 758,4	2 639,6	2 625,6	2 459,8	1 259,9	1 238,1	-21,8	-1,7%
Usługi obce - tyt. z Prawa Bankowego	731,6	719,4	755,1	834,2	821,2	707,9	-113,2	-13,8%

Największy udział w kosztach administracyjnych banków miały koszty pracownicze, które w 2020 r. zmniejszyły się o 1,7% (tj. o 302,3 mln zł). Najwyższą dynamikę odnotowano w przypadku opłat ponoszonych na rzecz BFG (wzrost o 16,7 % r/r, tj. o 461,5 mln zł). Wzrost nastąpił również w przypadku podatku bankowego o 439,2 mln zł (+10,8% r/r). Koszty zmniejszyły się natomiast w kategorii marketing – o 29,8% r/r, tj. o 384,7 mln zł.

Wykres 8 Sektor bankowy – składowe wyniki finansowego na koniec grudnia 2020 r. (w mln zł)

Wykres 9 Sektor bankowy – zmiana wyniku r/r (w mln zł)

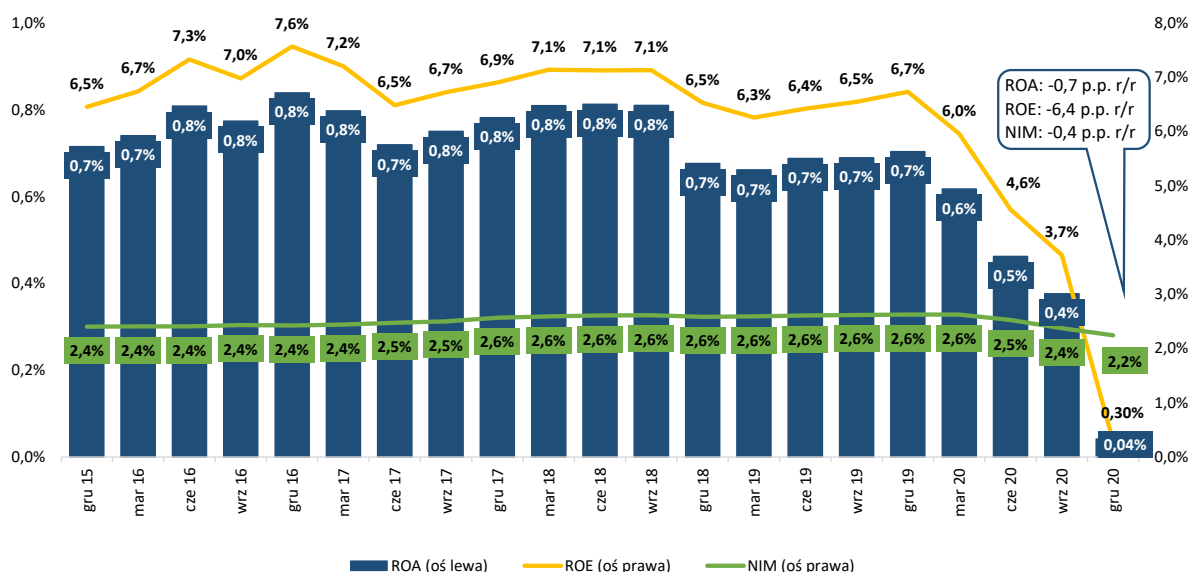

4. Rentowność sektora bankowego

Efektywność sektora, wyrażona wskaźnikiem ROE, zmniejszyła się o 6,4 p.p. w stosunku do końca 2019 r., do poziomu 0,30% na koniec grudnia 2020 r. Zmniejszający się w sektorze bankowym w 2020 r. poziom rentowności wynikał m.in. z trzykrotnej obniżki stopy referencyjnej przez Radę Polityki Pieniężnej³ (RPP), co zauważalne było już w II kw. 2020 r. (łącznie spadek -1,4 p.p. kw./kw.) oraz z obciążenia wyniku netto zawiązanymi rezerwami z tytułu pandemii Covid-19, jak również z tytułu ryzyka prawnego związanego z walutowymi kredytami hipotecznymi i zwrotem części pobranych prowizji od spłacanych przed terminami umownymi kredytów konsumenckich.

³ Obniżenie stóp procentowych RPP: 17 marca (o -0,50 p.p.); 8 kwietnia (o -0,50 p.p.) i 28 maja (o -0,40 p.p.).

Wykres 10 Wskaźniki efektywności w sektorze bankowym (w %)

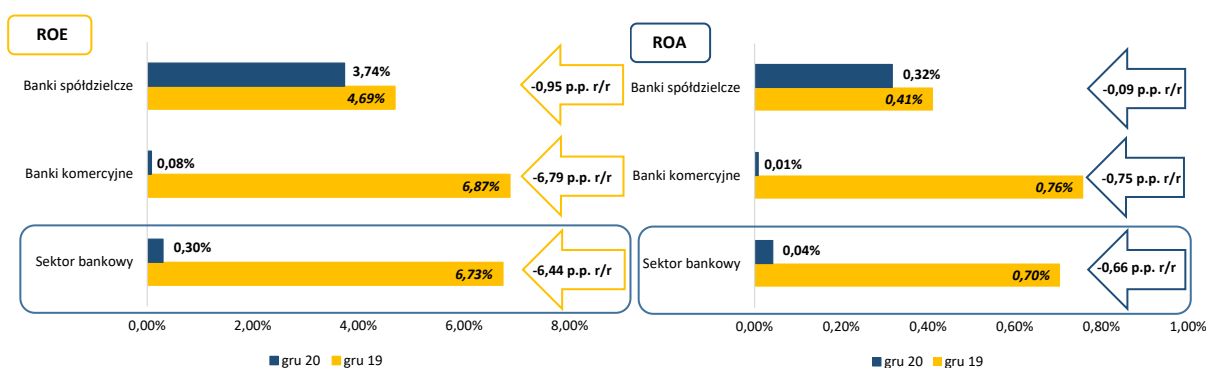
Wskaźniki ROA i ROE - relacja sumy wyniku finansowego z 12 kolejnych miesięcy do odpowiednio: średnich aktywów i średniego kapitału w tym samym okresie.

Wskaźnik ROE odnosi się do agregatu sektora banków komercyjnych i spółdzielczych (bez oddziałów instytucji kredytowych), wskaźnik ROA do całego sektora bankowego.

Wskaźnik NIM – marża odsetkowa - relacja wyniku odsetkowego z 12 kolejnych miesięcy do średnich aktywów odsetkowych w tym samym okresie.

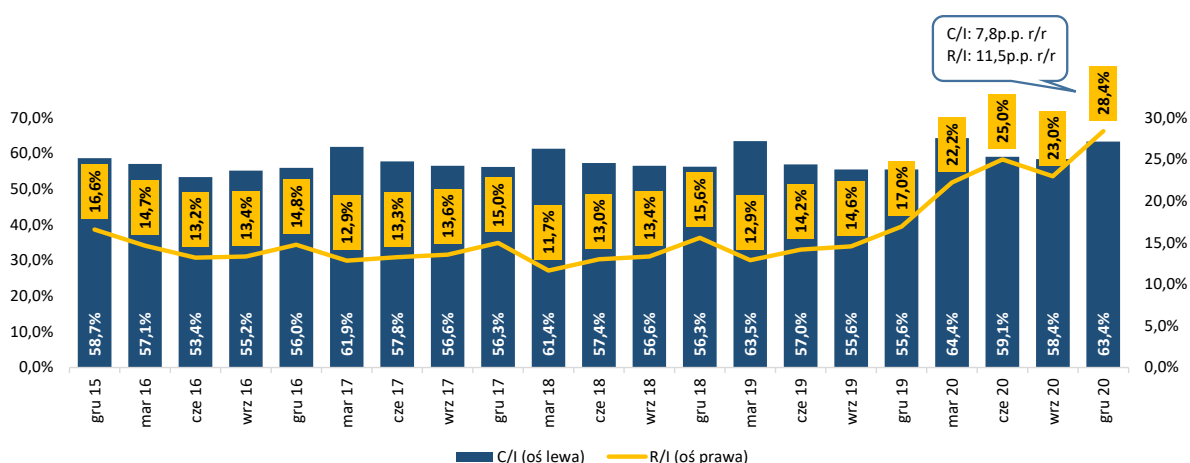
Najwyższy spadek wskaźników efektywności dotyczył banków komercyjnych, dla których średnie ROE obniżyło się o 6,79 p.p. r/r, podczas gdy w subsektorze banków spółdzielczych wskaźnik obniżył się o 0,95 p.p. r/r. Podobna relacja wystąpiła w przypadku ROA (odpowiednio -0,75 p.p. i -0,09 p.p.).

Wykres 11 Poziom efektywności w poszczególnych subsektorach (w %)

Obciążenie przychodów operacyjnych kosztami w 2020 r. w porównaniu do 2019 r. wzrosło do poziomu 63,4% (+7,8 p.p. r/r). Znacząco także wzrosło obciążenie przychodów rezerwami i odpisami (+11,5 p.p. r/r, do poziomu 28,4% na koniec 2020 r.), spowodowane wzrostem zawiązyanych rezerw na ryzyko związane z pandemią Covid-19 oraz, w przypadku niektórych banków, na ryzyko prawne związane z portfelami RRE (FX).

Wykres 12 Wskaźniki obciążenia przychodów operacyjnych sektora bankowego kosztami (C/I) oraz rezerwami i odpisami (R/I) (w %)

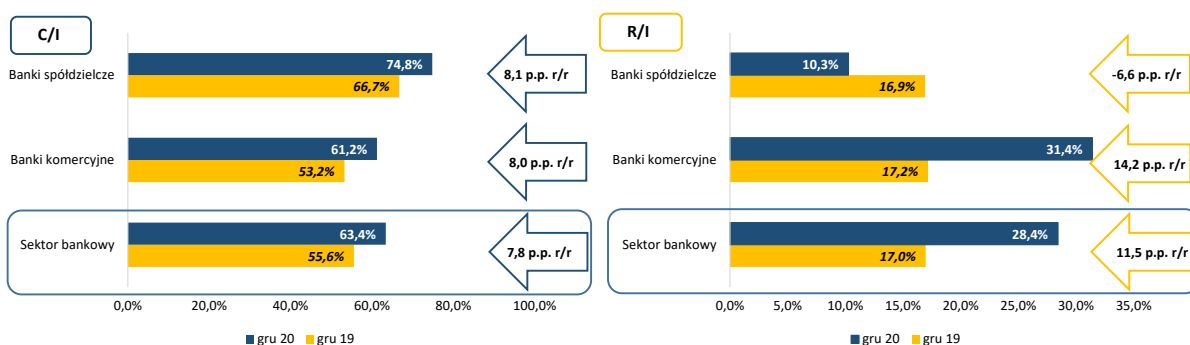

Wskaźnik C/I – relacja kosztów (koszty działania+amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych) do przychodów (całkowite przychody operacyjne netto) - średnia krocząca z 12 miesięcy.

Wskaźnik R/I – relacja odpisów i rezerw (rezerwy+utrata wartości lub odwrócenie utraty wartości) do przychodów (całkowite przychody operacyjne netto) - średnia krocząca z 12 miesięcy.

Wskaźniki obciążenia przychodów operacyjnych kosztami działania wzrósł równomiernie w poszczególnych subsektorach. Wskaźnik C/I w subsektorze banków spółdzielczych wzrósł o 8,1 p.p. r/r, podczas gdy w subsektorze banków komercyjnych o 8,0 p.p. r/r. Natomiast znaczący wzrost poziomu obciążenia przychodów rezerwami wynikał z działalności banków komercyjnych, w przypadku których wskaźnik R/I wzrósł o 14,2 p.p. r/r, podczas gdy w przypadku banków spółdzielczych wskaźnik ten zmniejszył się o -6,6 p.p. r/r.

Wykres 13 Poziom wskaźników obciążenia przychodów operacyjnych sektora bankowego kosztami (C/I) oraz rezerwami i odpisami (R/I) (w %)

5. Bilans

W 2020 r. nastąpiła znacząca zmiana struktury bilansu, głównie na skutek rozwoju pandemii Covid-19. W związku z wprowadzonymi ograniczeniami i zamknięciem części branż nastąpił spadek aktywności gospodarczej, skutkujący m.in. zmniejszeniem aktywności kredytowej banków i tym samym redukcją udziału tej pozycji w aktywach ogółem o 10 p.p. r/r.

Pomoc rządowa zastosowana wobec branż zamkniętych w ramach przeciwdziałania pandemii, pośrednio wpłynęła m.in. na wzrost depozytów przedsiębiorstw niefinansowych o 64,0 mld zł (+19,8% r/r) oraz spadek popytu na kredyt zgłaszanego przez przedsiębiorstwa, ograniczając tym samym wolumen całego portfela kredytowego dla przedsiębiorstw niefinansowych o ok. 4,8% w skali roku (tj. -18,9 mld zł).

W przypadku gospodarstw domowych nastąpiło zmniejszenie wolumenu kredytów konsumpcyjnych (-0,9 mld zł, tj. -0,5% r/r) oraz wystąpił istotny wzrost depozytów (+98,7 mld zł, tj. +10,7% r/r). Na skutek m.in. obniżonego oprocentowania lokat i depozytów, a także kredytów, wyższej inflacji i ujemnych realnych stóp procentowych, odnotowano znaczący wzrost wolumenu kredytów gospodarstw domowych na nieruchomości mieszkalne (+33,1 mld zł, tj. +10,2% r/r).

Kolejnym czynnikiem oddziałującym na zmiany w strukturze bilansu były rządowe środki pomocowe oraz luzowanie ilościowe przeprowadzane przez NBP, które spowodowały wzrost udziału papierów dłużnych w bankowych aktywach. Jednocześnie wyroki TSUE w sprawach C-260/18 z 3 października 2019 r. (tzw. duże TSUE), dotyczącej kredytów RRE FX, i C-383/18 z 19 września 2019 r. (tzw. małe TSUE), odnoszącej się do zwrotów prowizji z nadpłaconych lub wcześniej spłaconych kredytów konsumenckich, zwiększyły znacząco poziom tworzonych przez banki rezerw.

Na koniec 2020 r. zagregowana suma bilansowa sektora bankowego wyniosła 2 350,1 mld zł i w ciągu roku wzrosła o 349,9 mld zł (+17,5%).

Tabela 4 Bilans sektora bankowego

	gru 18	gru 19	gru 20	zmiana r/r 2020 / 2019	
	(mld zł)			(mld zł)	(%)
Aktywa sektora	1 893,7	2 000,1	2 350,1	349,9	17,5%
banki komercyjne	1 689,6	1 780,2	2 106,0	325,9	18,3%
banki spółdzielcze	138,3	150,7	167,2	16,5	11,0%
oddziały banków zagranicznych	65,8	69,3	76,8	7,5	10,9%

Wykres 14 Struktura produktowa bilansu – sektor bankowy; grudzień 2020 (w mld zł)

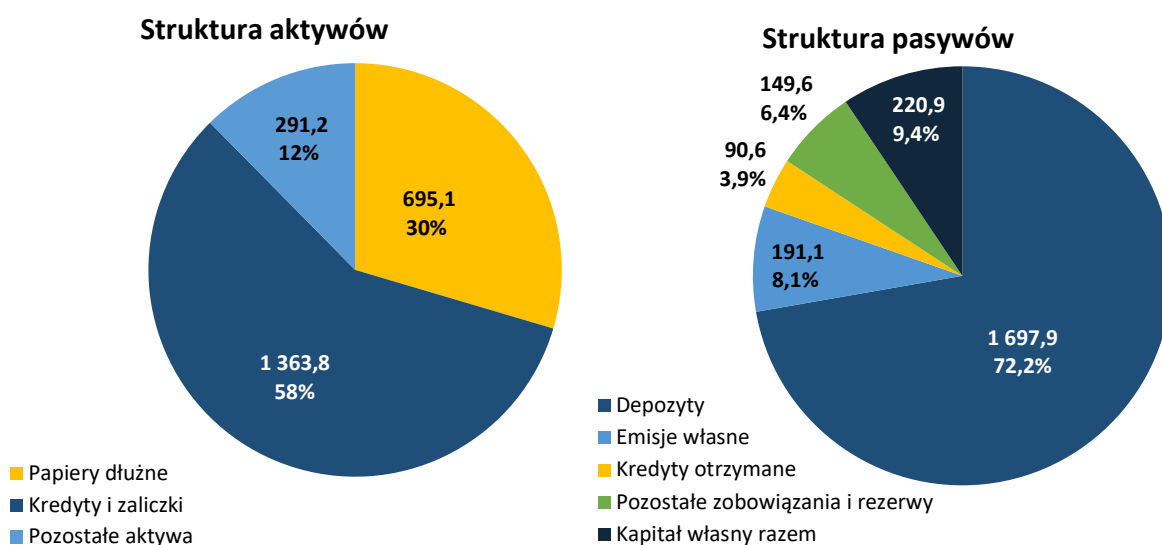

Tabela 5 Struktura bilansu sektora bankowego – AKTYWA

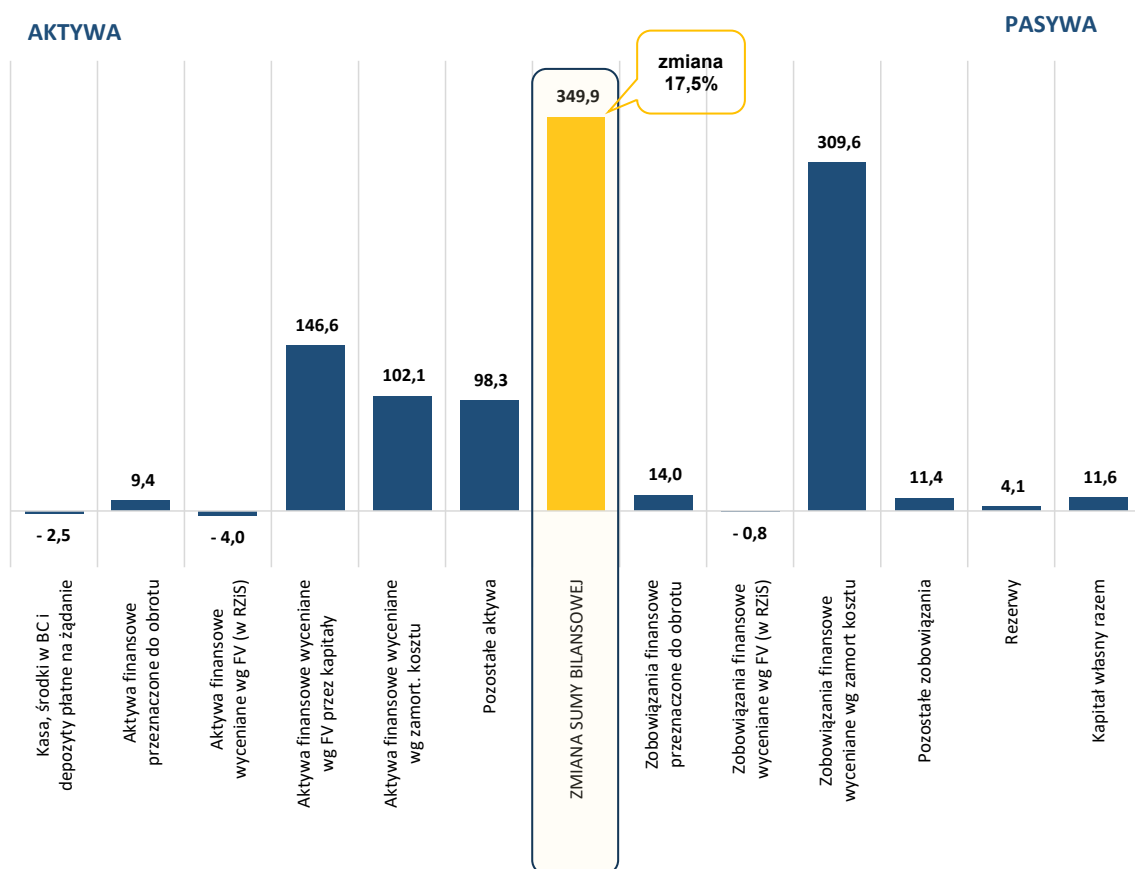
	gru 18	gru 19	gru 20	zmiana r/r 2020 / 2019	
	(mld zł)			(mld zł)	(%)
Kasa, śr. w bankach centr. i inne depozyty płatne na żądanie	131,9	115,2	112,6	-2,5	-2,2%
Papiery dłużne	414,8	457,8	695,1	237,3	51,8%
Instrumenty kapitałowe	5,5	6,0	6,4	0,4	6,4%
Kredyty i zaliczki wyceniane wg FV	29,3	48,8	55,8	7,0	14,4%
Kredyty i zal. wyceniane wg zamort. kosztu	1 237,6	1 291,9	1 288,6	-3,3	-0,3%
Pozostałe aktywa	74,5	80,5	191,6	111,1	138,0%

Pozycje „Kredyty i zaliczki..” wyszczególnione w tabeli obejmują należności od wszystkich segmentów klienta – w tym banków, z wyłączeniem depozytów w bankach płatnych na żądanie, które w tabeli wykazane zostały w pozycji „Kasa, środki w bankach centralnych i inne depozyty płatne na żądanie”.

Tabela 6 Struktura bilansu sektora bankowego – PASywa

	gru 18	gru 19	gru 20	zmiana r/r 2020 / 2019	
	(mld zł)			(mld zł)	(%)
Depozyty	1 373,3	1 487,4	1 697,9	210,5	14,2%
Zobowiązania z tytułu własnej emisji	87,8	92,3	191,1	98,8	107,1%
Kredyty od sektora finansowego	99,7	87,3	90,6	3,3	3,7%
Pozostałe zobowiązania i rezerwy	128,9	123,8	149,6	25,8	20,8%
Kapitał własny razem	204,0	209,3	220,9	11,6	5,5%

Wykres 15 Struktura portfelowa bilansu sektora bankowego – zmiana w 2020 r.

Największy wpływ na zmianę sumy bilansowej miały aktywa finansowe wyceniane wg wartości godziwej przez kapitały (głównie papiery wartościowe) oraz należności i zobowiązania wyceniane wg zamortyzowanego kosztu, wśród których dominują kredyty i zaliczki oraz depozyty.

W aktywach banków dominuje kategoria „Kredyty i zaliczki”, której udział w aktywach na koniec 2020 r. wyniósł 58% i w porównaniu do stanu na koniec 2019 r. zmniejszył się o -10 p.p., na skutek niższego wzrostu akcji kredytowej w porównaniu ze wzrostem w 2019 r. oraz wzrostu udziału m.in. instrumentów dłużnych.

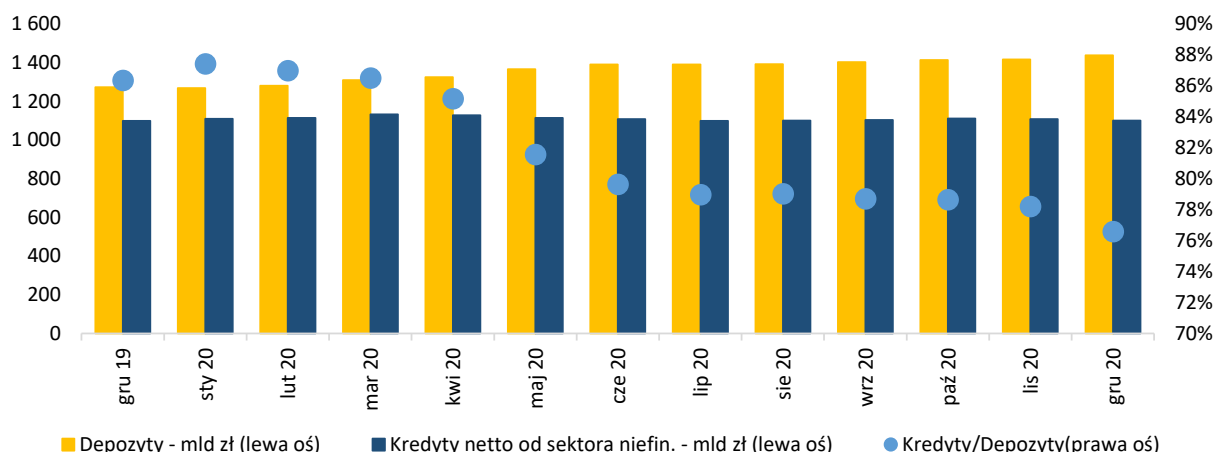
Tabela 7 Struktura podmiotowa kredytów i zaliczek

	gru 18	gru 19	gru 20	zmiana r/r 2020 / 2019	
	(mld zł)			(mld zł)	(%)
Sektor finansowy	165,6	177,4	173,9	-3,5	-2,0%
Sektor budżetowy	97,2	104,3	106,7	2,4	2,3%
Sektor niefinansowy	1 035,8	1 083,3	1 083,2	-0,1	0,0%

Dane wg wartości bilansowej, z uwzględnieniem depozytów w bankach płatnych na żądanie

Wykres 16 Depozyty vs należności od sektora niefinansowego (w mld zł)

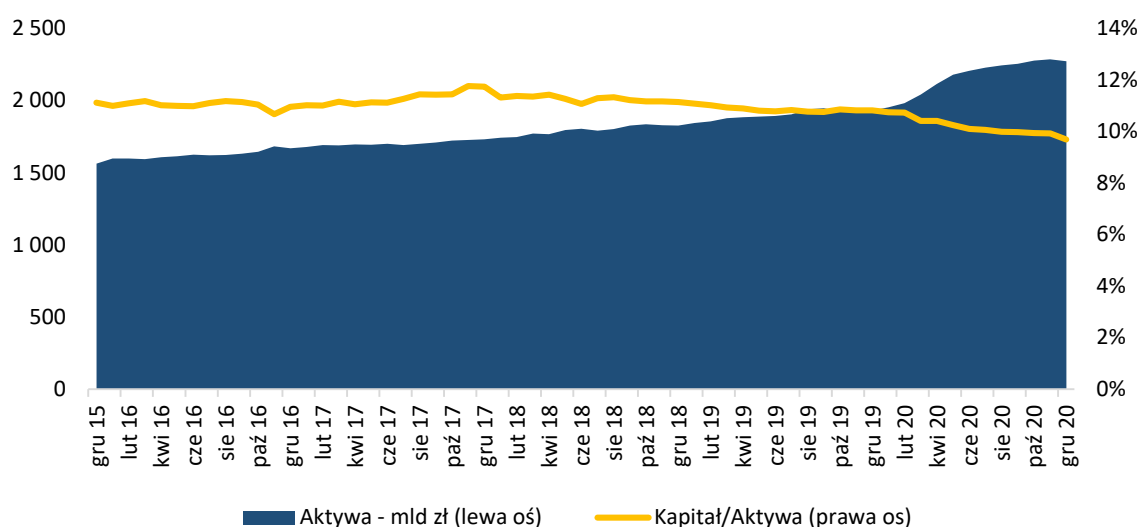
Kredyty i zaliczki wg wartości bilansowej; z wyłączeniem instrumentów dłużnych

Drugą pod względem udziału w aktywach kategorię stanowią dłużne papiery wartościowe, które stanowią 30% sumy bilansowej sektora, ich udział w aktywach zwiększył się w ciągu roku o 7 p.p.

Tabela 8 Struktura portfela papierów dłużnych – wg wyceny bilansowej

	gru 18	gru 19	gru 20	zmiana r/r 2020 / 2019	
	(mld zł)			(mld zł)	(%)
Sektor finansowy, w tym:	72,9	79,7	232,8	153,1	192,0%
emitowane przez banki centralne	48,7	54,8	121,2	66,4	121,1%
Sektor niefinansowy	22,8	20,0	16,8	-3,1	-15,7%
Sektor inst. rządowych i samorz., w tym:	319,1	358,1	445,5	87,4	24,4%
emitowane przez rządy	297,6	334,0	420,1	86,1	25,8%
emitowane przez samorządy	21,5	24,1	25,4	1,3	5,2%

Wykres 17 Kapitały vs suma bilansowa - banki komercyjne i spółdzielcze

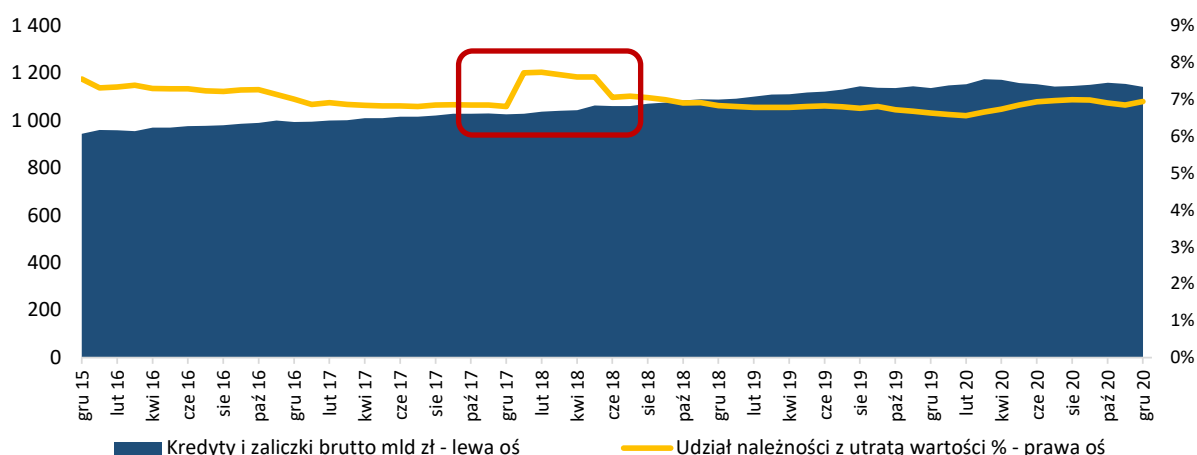
5.1. Należności od sektora niefinansowego

Na koniec 2020 r. wartość bilansowa brutto kredytów i zaliczek (z portfela B⁴) udzielonych podmiotom sektora niefinansowego osiągnęła wartość 1 142,5 mld zł, zwiększając się w skali roku 2020 o 5,7 mld zł, tj. o 0,5%. Wzrost ten dotyczył tylko portfeli kredytowych dla gospodarstw domowych (+ 21,6 mld zł, tj. +2,9% r/r). W przypadku portfeli kredytowych dla przedsiębiorstw niefinansowych ogółem odnotowano spadek o 16,2 mld zł (tj. -4,2% r/r).

Tabela 9 Należności od sektora niefinansowego - portfel B (w mld zł)

	gru 18	gru 19	gru 20	zmiana r/r 2020 / 2019	
	(mld zł)			(mld zł)	(%)
Sektor niefinansowy razem	1 088,2	1 136,8	1 142,5	5,7	0,5%
Przedsiębiorstwa	373,1	383,9	367,6	-16,2	-4,2%
Gospodarstwa domowe	707,9	745,3	766,8	21,6	2,9%

Wykres 18 Jakość należności od sektora niefinansowego – portfel B

Pokazane w czerwonej ramce na wykresie anomalie są efektem zmian (w zakresie kwalifikacji należności do fazy 3/z utratą wartości) w ramach sprawozdawczości obowiązkowej banków do NBP (FINREP) oraz korektami banków związanymi z obowiązkiem zaliczania do wartości bilansowej brutto również odsetek od należności zaliczanych do fazy 3. Po okresie około pół roku znaczna część tych odsetek została spisana z bilansu w ciężar rezerw.

Jakość należności od sektora niefinansowego mierzona relacją wartości bilansowej brutto kredytów i zaliczek zaliczanych do fazy 3/z utratą wartości do wartości bilansowej brutto kredytów i zaliczek ogółem, po okresie stopniowej poprawy, uległa w 2020 r. pogorszeniu. Ze względu na związane z pandemią działania osłonowe prowadzone przez rząd, jakość należności może się w 2021 r. wahać.

⁴ Należności wyceniane wg zamortyzowanego kosztu oraz wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody; z wyłączeniem instrumentów dłużnych.

Tabela 10 Jakość należności od sektora niefinansowego (udział należności zaliczanych do fazy 3/z utratą wartości) - portfel B

	gru 18	gru 19	gru 20	zmiana r - r	
	(%)			2019 - 2018	2020 - 2019
				(pp)	
Sektor niefinansowy razem	6,83%	6,63%	6,95%	-0,20pp	0,31pp
Przedsiębiorstwa	8,73%	8,58%	9,02%	-0,15pp	0,45pp
Gospodarstwa domowe	5,88%	5,68%	6,01%	-0,19pp	0,33pp

Tabela 11 Pokrycie odpisami należności fazy 3 - sektor niefinansowy - portfel B

	gru 18	gru 19	gru 20	zmiana r - r	
	(%)			2019 - 2018	2020 - 2019
				(pp)	
Sektor niefinansowy razem	57,43%	58,31%	59,39%	0,87pp	1,09pp
Przedsiębiorstwa	49,62%	50,25%	52,69%	0,63pp	2,44pp
Gospodarstwa domowe	63,62%	64,58%	64,24%	0,96pp	-0,35pp

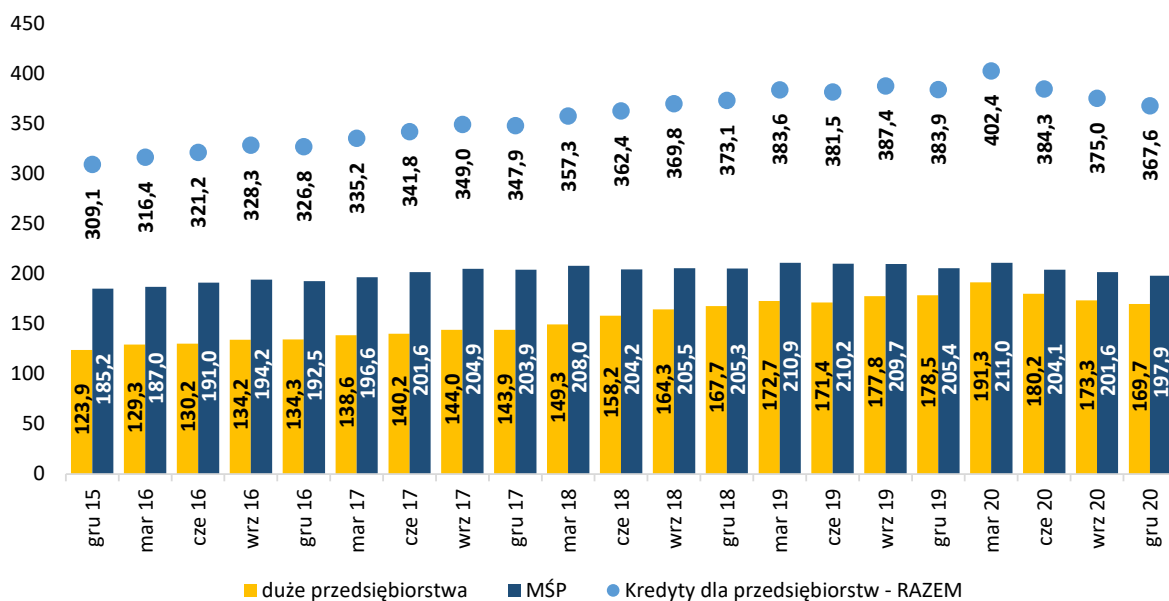
5.1.1. Przedsiębiorstwa

Rok 2020 przyniósł istotny spadek kredytowania przedsiębiorstw, przy czym wolumen kredytów dla MŚP obniżył się do poziomu z początku 2017 r.

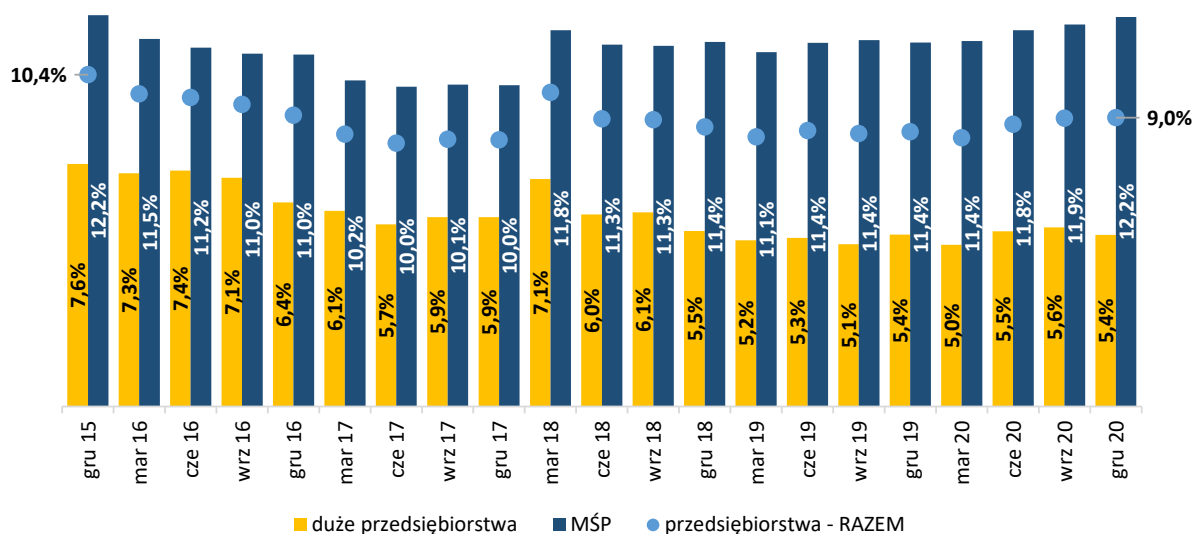
Tabela 12 Kredyty i zaliczki przedsiębiorstw sektora niefinansowego - portfel B

	gru 18	gru 19	gru 20	zmiana r/r	
	(mld zł)			2020 / 2019	(%)
Przedsiębiorstwa razem	373,1	383,9	367,6	-16,2	-4,2%
Duże przedsiębiorstwa	167,7	178,5	169,7	-8,7	-4,9%
MSP	205,3	205,4	197,9	-7,5	-3,7%

Wykres 19 Należności od przedsiębiorstw z sektora niefinansowego – portfel B (w mld zł)

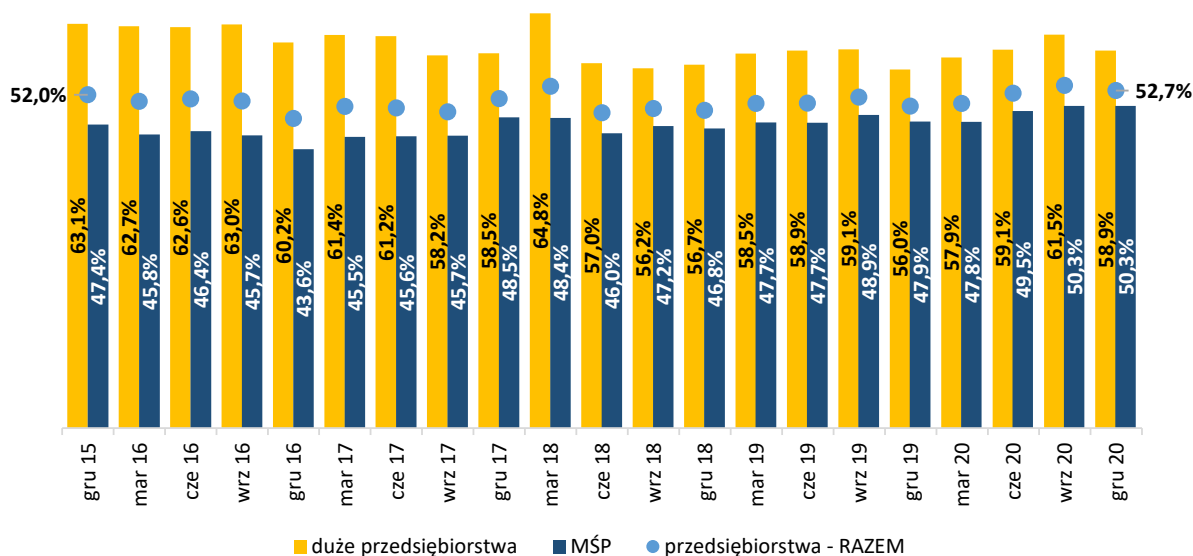

Wykres 20 Jakość należności (udział należności zaliczanych do fazy 3/z utratą wartości) od przedsiębiorstw sektora niefinansowego – portfel B

Należy pamiętać o tym, że jakość należności może być niedoszacowana w związku ze stosowanymi przez banki „wakacjami kredytowymi”.

Wykres 21 Stopień pokrycia odpisami należności (zaliczanych do fazy 3/z utratą wartości) od przedsiębiorstw sektora niefinansowego – portfel B

5.1.2. Gospodarstwa domowe

Wykres 22 Należności od gospodarstw domowych brutto – portfel B (mld zł); grudzień 2020 r.

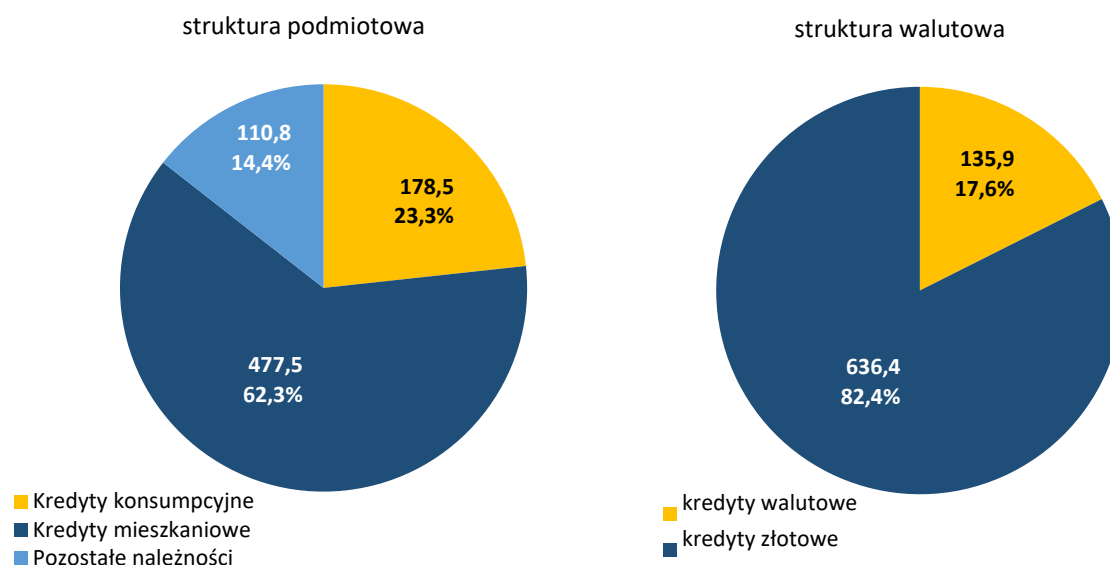

Tabela 13 Należności od gospodarstw domowych brutto – portfel B

	gru 18	gru 19	gru 20	zmiana r/r 2020 / 2019	
	(mld zł)			(mld zł)	(%)
Gospodarstwa domowe, w tym:	707,9	745,3	766,8	21,6	2,9%
Przedsiębiorcy indywidualni	77,5	79,3	74,4	-4,9	-6,2%
Osoby prywatne	598,9	633,9	661,2	27,3	4,3%
Rolnicy indywidualni	31,5	32,1	31,3	-0,8	-2,4%
Kredyty mieszkaniowe złotowe	289,2	324,8	357,9	33,1	10,2%
Kredyty mieszkaniowe CHF	104,8	98,1	91,4	-6,7	-6,8%
Kredyty mieszkaniowe - pozostałe waluty	27,4	26,0	28,2	2,1	8,2%
Kredyty konsumpcyjne	171,5	179,4	178,5	-0,9	-0,5%
Pozostałe	115,0	117,0	110,8	-6,2	-5,3%

Kategoria „Pozostałe” obejmuje przede wszystkim kredyty dla przedsiębiorców indywidualnych i rolników. Zmiany wolumenów w kategorii „Kredyty mieszkaniowe – pozostałe waluty” są przede wszystkim wynikiem zmian kursów walut oraz działalności oddziałów zagranicznych polskich banków.

O jakości należności od gospodarstw domowych decyduje w praktyce jakość kredytów udzielonych osobom prywatnym, których udział w ogólnej wartości brutto kredytów dla gospodarstw domowych wyniósł na koniec grudnia 2020 r. 86,3%. O dobrej jakości portfela kredytów dla osób prywatnych decydują zaś kredyty mieszkaniowe, których udział w portfelu należności od tego segmentu klienta na koniec 2020 r. wyniósł 72,4%, przy udziale kredytów konsumpcyjnych na poziomie 26,8%.

Wykres 23 Jakość należności od gospodarstw domowych (udział należności zaliczanych do fazy 3/z utratą wartości); sektor bankowy – podmioty; portfel B

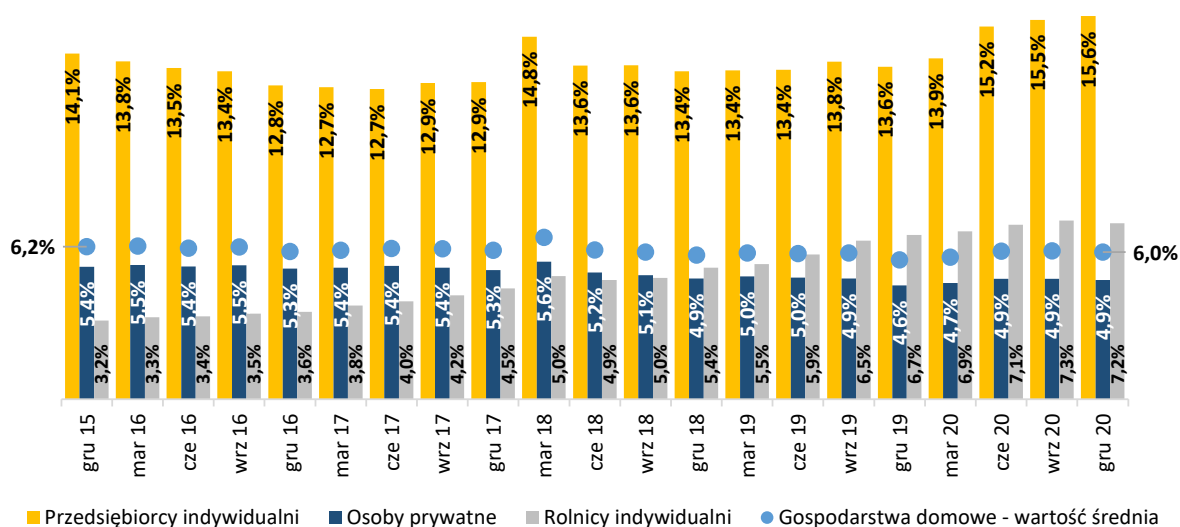

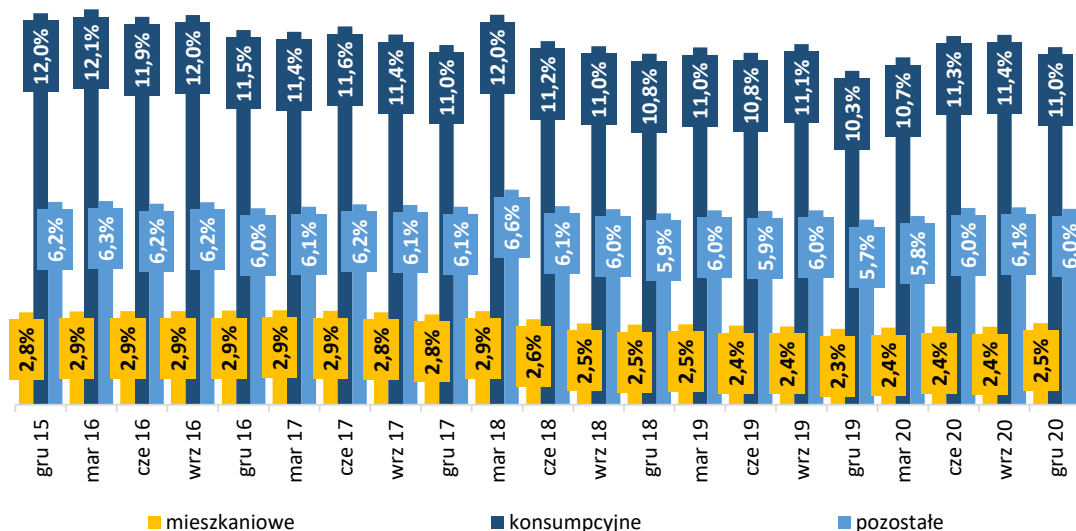
Tabela 14 Jakość należności od gospodarstw domowych (udział fazy 3) – podmioty; portfel B

	gru 18	gru 19	gru 20	zmiana r - r	
	(%)			2019 - 2018	2020 - 2019
Gospodarstwa domowe, w tym:	5,88%	5,68%	6,01%	-0,19pp	0,33pp
Przedsiębiorcy indywidualni	13,38%	13,56%	15,63%	0,18pp	2,07pp
Osoby prywatne	4,93%	4,65%	4,87%	-0,29pp	0,22pp
Rolnicy indywidualni	5,37%	6,70%	7,18%	1,33pp	0,48pp

Tabela 15 Pokrycie odpisami należności (faza 3) od gospodarstw domowych – podmioty; portfel B

	gru 18	gru 19	gru 20	zmiana r - r	
	(%)			2019 - 2018	2020 - 2019
Gospodarstwa domowe, w tym:	63,62%	64,58%	64,24%	0,96pp	-0,35pp
Przedsiębiorcy indywidualni	64,68%	67,62%	68,55%	2,94pp	0,92pp
Osoby prywatne	64,25%	64,83%	64,02%	0,59pp	-0,81pp
Rolnicy indywidualni	46,27%	45,97%	45,03%	-0,30pp	-0,94pp

Wykres 24 Jakość należności od gospodarstw domowych (udział należności zaliczanych do fazy 3/z utratą wartości); sektor bankowy – produkty; portfolio B

Tabela 16 Jakość należności od gospodarstw domowych (udział fazy 3) – produkty; portfolio B

	gru 18	gru 19	gru 20	zmiana r - r	
	(%)			2019 - 2018	2020 - 2019
Kredyty mieszkaniowe	2,46%	2,33%	2,51%	-0,13pp	0,18pp
Kredyty konsumpcyjne	10,77%	10,25%	10,98%	-0,52pp	0,73pp
Pozostałe	11,10%	11,56%	13,10%	0,47pp	1,53pp

Tabela 17 Pokrycie odpisami należności (faza 3) od gospodarstw domowych – produkty; portfolio B

	gru 18	gru 19	gru 20	zmiana r - r	
	(%)			2019 - 2018	2020 - 2019
Kredyty mieszkaniowe	54,45%	56,20%	53,97%	1,76pp	-2,23pp
Kredyty konsumpcyjne	69,57%	69,68%	70,13%	0,11pp	0,45pp
Pozostałe	62,48%	64,13%	64,74%	1,65pp	0,61pp

Drugim po pandemii Covid-19 elementem warunkującym sytuację finansową banków w 2020 r. był ponad dwukrotny roczny wzrost liczby spraw sądowych związanych z portfolio RRE (FX), w następstwie wyroku TSUE z 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, skutkujący koniecznością zawiązywania rezerw, obciążających wynik finansowy banków.

Dalszy rozwój sytuacji w obszarze ryzyka prawnego związanego z portfolio RRE(FX) będzie miał istotne konsekwencje dla całego polskiego sektora bankowego.

5.1.2.1. Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych

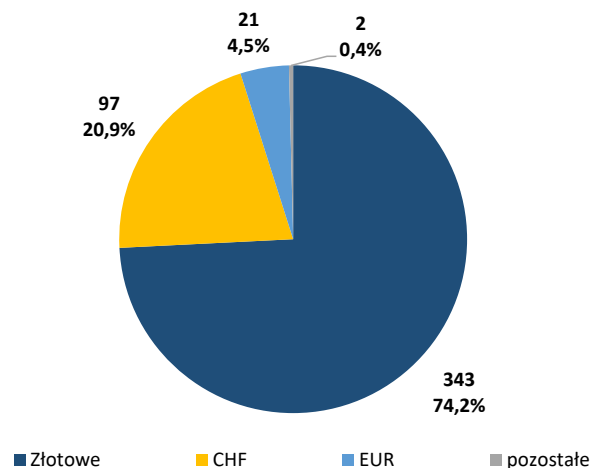
Przedstawione w tym podrozdziale informacje pochodzą z badania pozasprawozdawczego dot. kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych. Wzięto w nim udział 28 banków.

Kryterium klasyfikującym do próby był portfel kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych powyżej 100 mln zł (stan na koniec listopada 2020 r.).

Wielkość i struktura portfela

Wartość bilansowa brutto portfela kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych wynosiła na koniec 2020 r. 462,7 mld zł, a ich liczba 2,4 mln. W porównaniu z końcem 2019 r. nastąpił wzrost obu wartości, odpowiednio o 7,0% z 432,2 mld zł i o 3,0% z 2,3 mln. 74,2% wartości bilansowej brutto portfela kredytów mieszkaniowych stanowiły kredyty złotowe, 20,9% – kredyty frankowe.

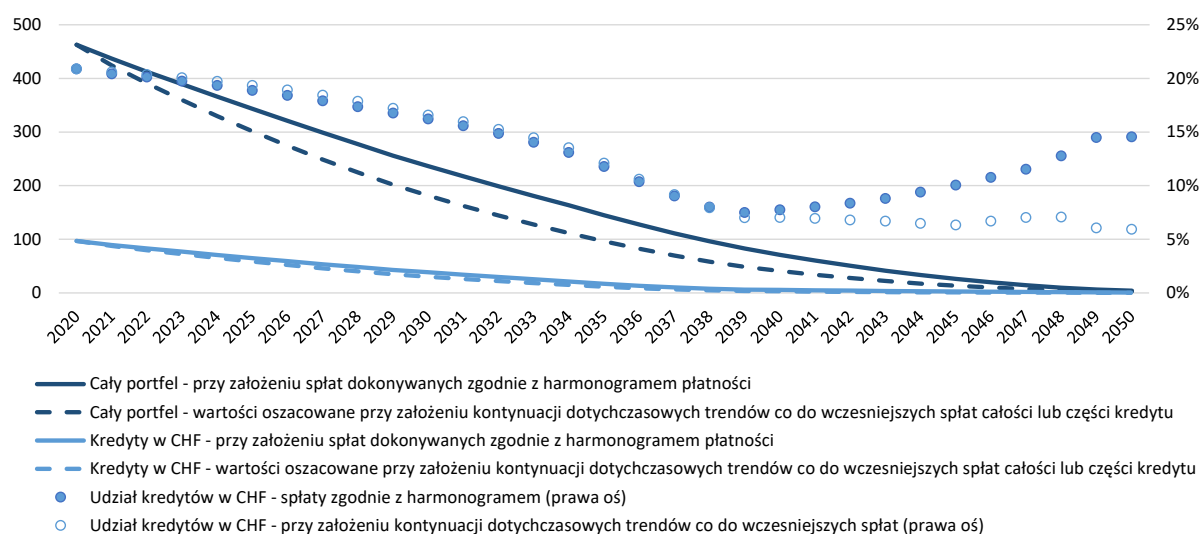
Wykres 25 Struktura portfela kredytów mieszkaniowych wg waluty kredytu na koniec 2020 (wartość bilansowa brutto w mld zł, udział wg wartości bilansowej brutto)

Na wykresie 26 zaprezentowany został rozkład w czasie spłat całego aktualnego portfela kredytów mieszkaniowych oraz jego części frankowej w dwóch sytuacjach – przy założeniu spłat dokonywanych zgodnie z harmonogramem płatności aktualnym na koniec 2020 r. oraz przy założeniu kontynuacji dotychczasowych trendów co do wcześniejszych spłat całości lub części kredytu. Na wykresie nie uwzględniono kredytów, których banki udzieliły lub planują udzielić po 2020 r.

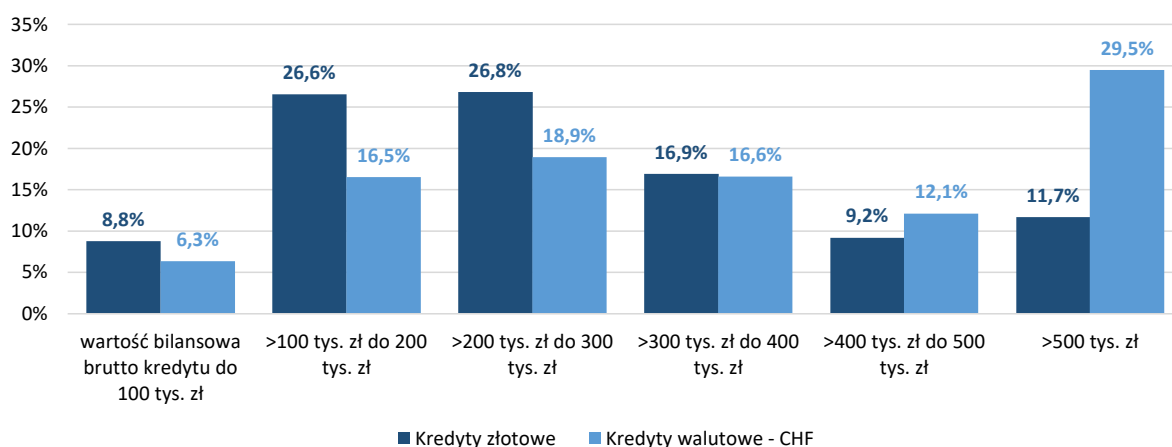
Wykres 26 Ewolucja (przebieg spłaty) aktualnego na koniec 2020 portfela kredytów mieszkaniowych i jego części frankowej wg wartości bilansowej brutto* (w mld zł); udział kredytów frankowych w portfelu kredytów mieszkaniowych, wg wartości bilansowej brutto (w %)

* przy założeniu niezmienności stóp procentowych i kursów walutowych w stosunku do stanu na koniec 2020 r. Wzrost udziału kredytów frankowych w portfelu kredytów mieszkaniowych po 2039 r. świadczy o tym, że kredyty te były udzielane na średnio dłuższy termin niż kredyty złotowe.

Średnia wartość bilansowa brutto kredytu frankowego wynosiła na koniec 2020 r. 234,3 tys. zł, a kredytu złotowego 185,0 tys. zł. Dla kredytów frankowych zaobserwowano wysoki udział kredytów o wartości bilansowej brutto powyżej 500 tys. zł. Kredyty te stanowiły 29,5% portfela wszystkich mieszkaniowych kredytów frankowych (11,7% w przypadku kredytów złotowych), a średnia wartość bilansowa brutto kredytu w tym przedziale wynosiła 772,7 tys. zł (690,9 tys. zł dla kredytów złotowych).

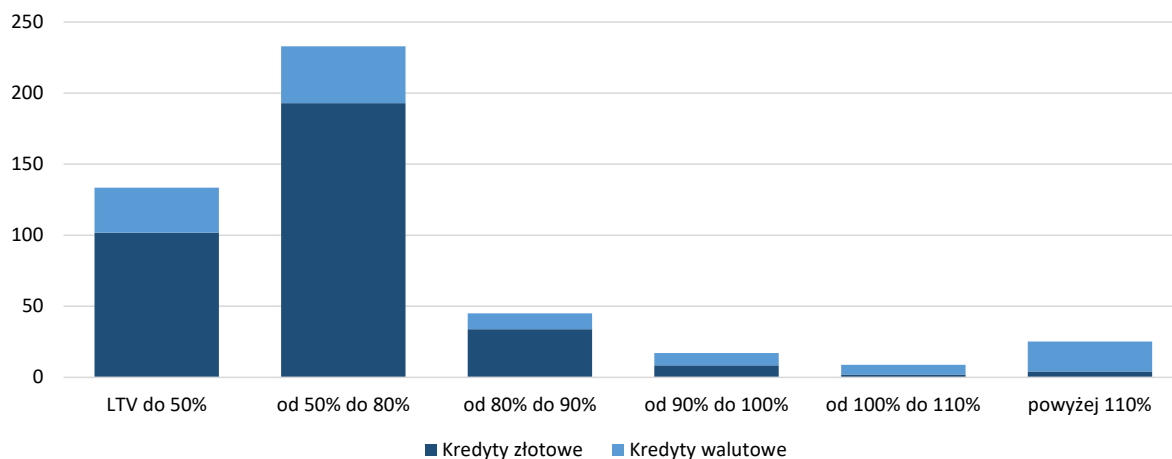
Wykres 27 Rozkład mieszkaniowych kredytów złotowych i frankowych względem wartości bilansowej brutto kredytów w bilansach banków na koniec 2020 r. Rozkład przedstawiony wg udziału kredytów z danego przedziału odpowiednio we wszystkich mieszkaniowych kredytach złotowych i frankowych, (udział wg wartości bilansowej brutto)

Loan-to-Value (LTV)

Kredyty o wartości LTV poniżej 80% stanowią 79,2% portfela kredytów mieszkaniowych, 85,9% portfela złotych kredytów mieszkaniowych i 60,0% walutowych kredytów mieszkaniowych (udział wg wartości bilansowej brutto). 23,5% walutowych kredytów mieszkaniowych to kredyty o LTV powyżej 100%. Dla kredytów złotych udział ten wynosi jedynie 1,8%.

Wykres 28 Rozkład kredytów mieszkaniowych złotych i walutowych względem poziomu LTV; rozkład wg wartości bilansowej brutto na koniec 2020 r. (w mld zł)

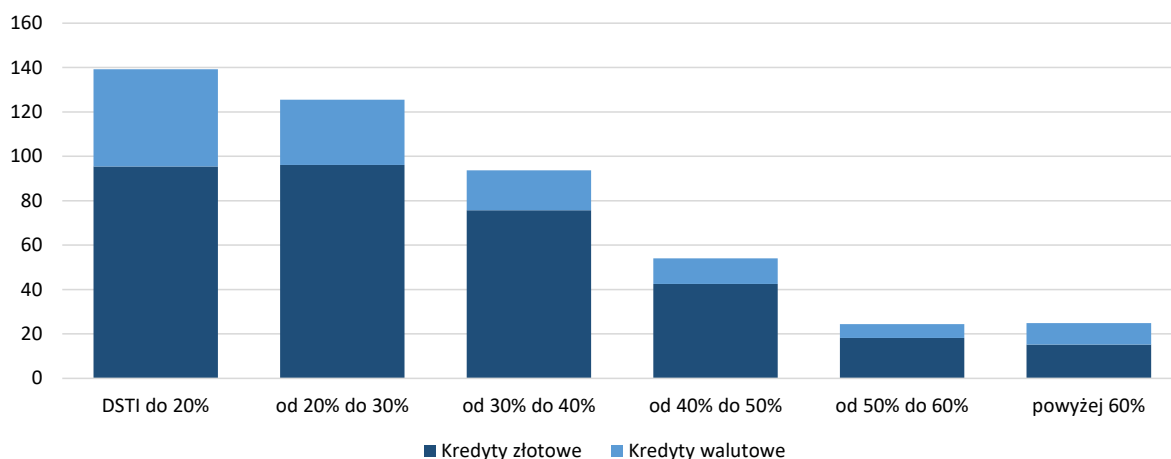
Średnia wartość LTV dla kredytów mieszkaniowych w sektorze bankowym, ważona wartością bilansową brutto portfela tych kredytów w każdym banku wynosiła na koniec 2020 r. 65,0%.

DSTI

DSTI (Debt-Service-to-Income) jest to relacja miesięcznej wartości wszystkich spłacanych rat kredytowych do miesięcznego dochodu netto gospodarstw domowych, która określa jaką część dochodu przeznaczana jest co miesiąc na spłatę długu (z pominięciem kredytów na karcie kredytowej, w linii kredytowej lub w rachunku bieżącym). DSTI uwzględnia nie tylko wydatki związane z obsługą danego kredytu mieszkaniowego, lecz także wszystkie inne obciążenia kredytowe.

Mediana rozkładu DSTI na koniec 2020 r. zawarta była w przedziale od 20% do 30%.

Wykres 29 Rozkład kredytów mieszkaniowych złotych i walutowych względem poziomu DSTI wg wartości bilansowej brutto na koniec 2020 r. (w mld zł)

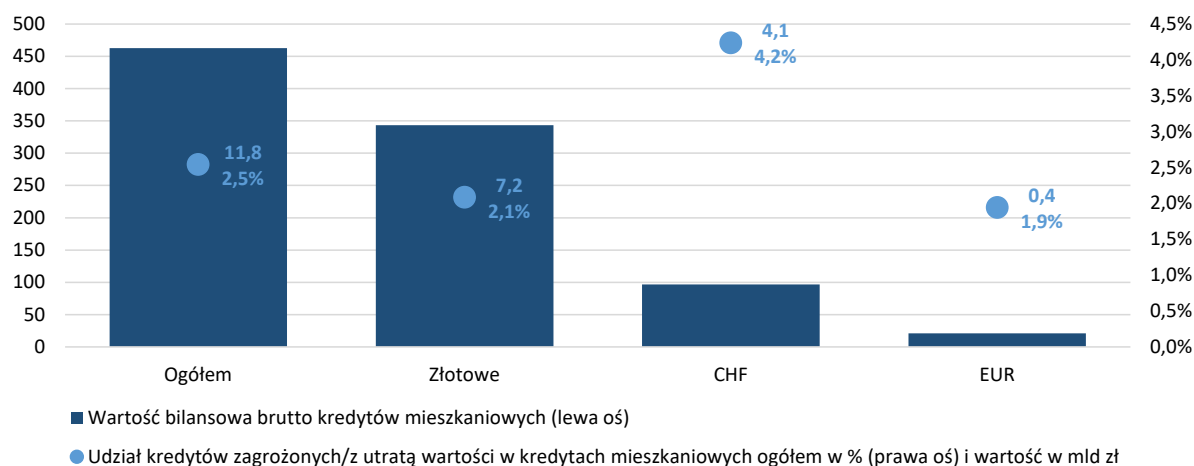

Średnia wartość DSTI w sektorze bankowym, ważona wartością bilansową brutto kredytów mieszkaniowych w każdym z banków wynosi 29,0%. Średnie wartości DSTI dla klientów mających kredyt złotowy były zbliżone do wartości DSTI dla klientów posiadających kredyt walutowy.

Jakość kredytów mieszkaniowych

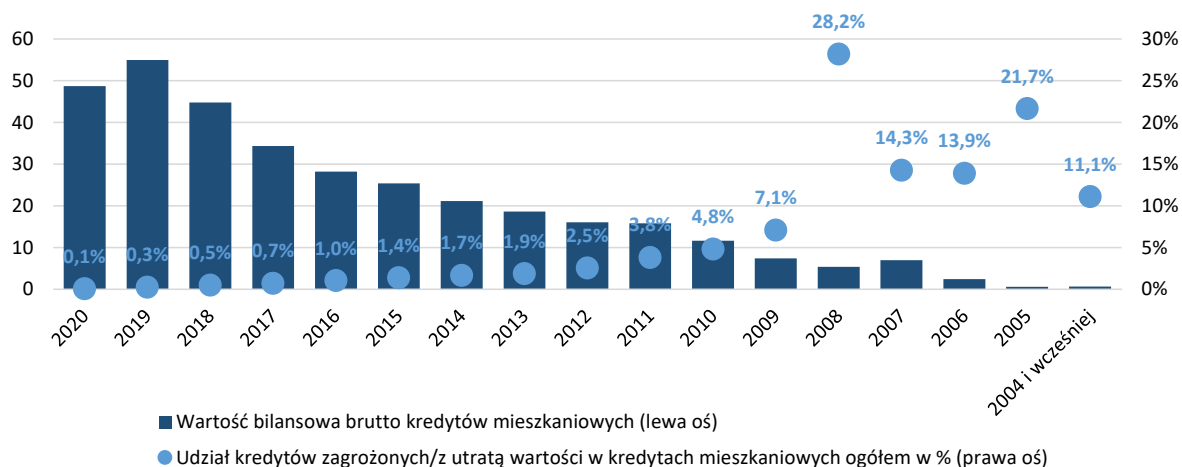
Wartość kredytów zagrożonych/z utratą wartości wyniosła 11,8 mld zł i stanowiła na koniec 2020 r. 2,5% wartości kredytów mieszkaniowych ogółem. Na koniec 2019 r. wartość kredytów zagrożonych była niższa – 10,1 mld zł, co stanowiło 2,3% wartości portfela.

Wykres 30 Wartość bilansowa brutto kredytów mieszkaniowych (w mld zł) w podziale na waluty oraz wartość (w mld zł) i udział kredytów zagrożonych/z utratą wartości w portfelu kredytów mieszkaniowych, wg wartości bilansowej brutto (w %)

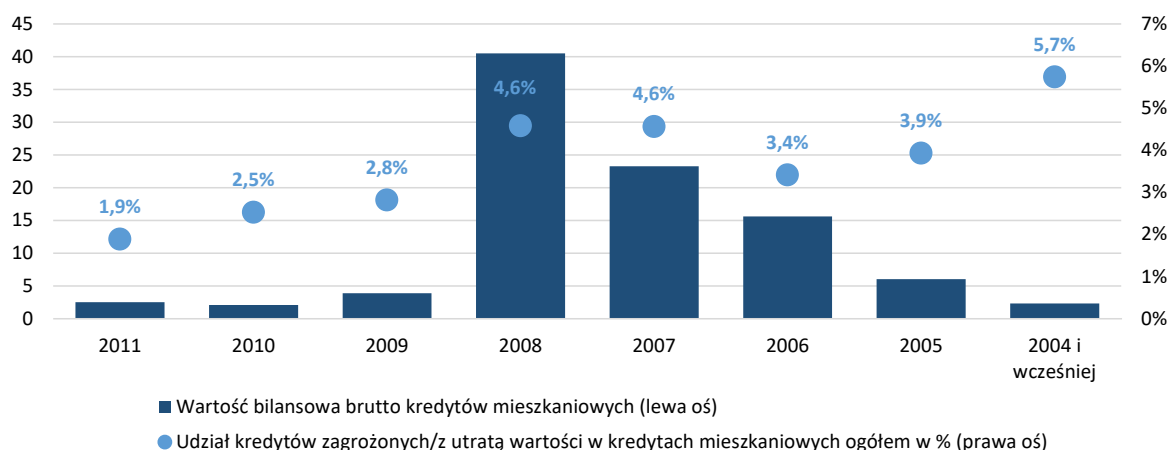

Jakość kredytowa pogarsza się liniowo w miarę starzenia się portfela, jednak dla kredytów mieszkaniowych udzielonych w 2008 r. następuje skokowy wzrost udziału kredytów zagrożonych/z utratą wartości. Kredyty udzielone w 2008 r., znajdujące się obecnie w bilansach banków, cechują się relatywnie niską jakością w porównaniu z pozostałymi latami.

Wykres 31 Kredyty mieszkaniowe złotowe wg roku uruchomienia - wartość bilansowa brutto (w mld zł) oraz udział kredytów zagrożonych/z utratą wartości w portfelu kredytów mieszkaniowych, wg wartości bilansowej brutto (w %)

Wykres 32 Kredyty mieszkaniowe walutowe w CHF wg roku uruchomienia (ograniczenie do 2011 r. ze względu na niewielką skalę w latach kolejnych) – wartość bilansowa (w mld zł) oraz udział kredytów zagrożonych/z utratą wartości w portfelu kredytów mieszkaniowych, wg wartości bilansowej brutto (w %)

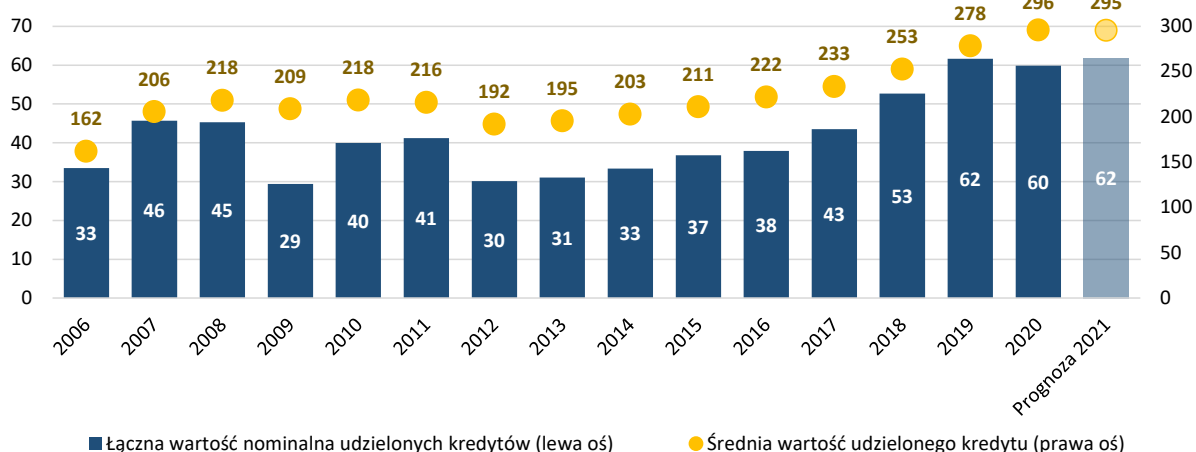
Przewalutowania kredytów

Na koniec 2020 r. liczba przewalutowanych kredytów z walutowych na złotowe wynosiła 8,2 tys. (7,5 tys. na koniec 2019 r.) Wartość bilansowa brutto tych kredytów na koniec 2020 r. wynosiła 2,9 mld zł (2,8 mld zł na koniec 2019 r.). 75,7% kredytów przewalutowanych z walutowych na złotowe (udział wg wartości bilansowej brutto) to kredyty zaklasyfikowane do kategorii zagrożonych/z rozpoznaną utratą wartości (na dzień przewalutowania).

Akcja kredytowa w 2020 r.

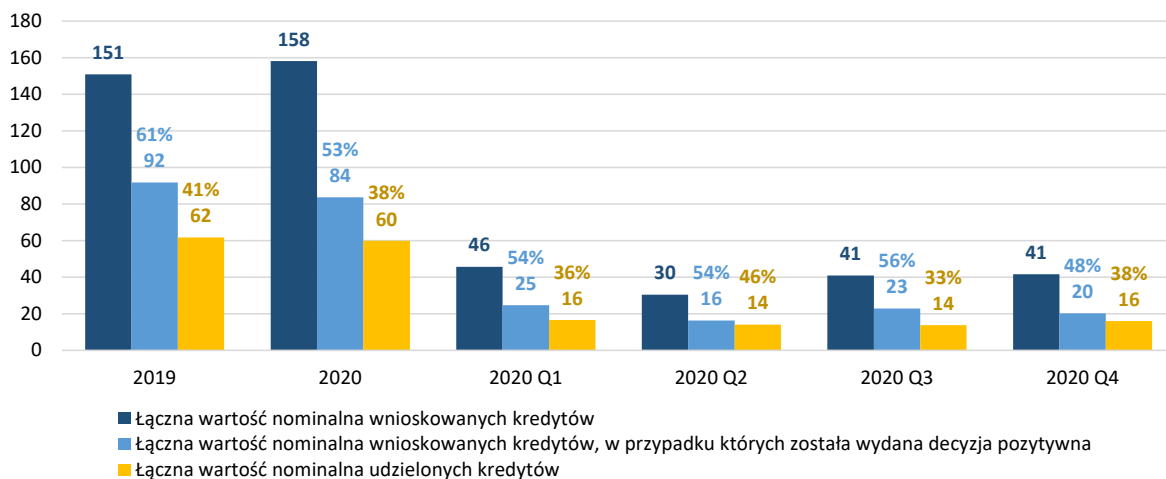
W 2020 r. banki udzieliły 202,4 tys. kredytów mieszkaniowych (221,5 tys. w 2019 r.) o łącznej wartości nominalnej 59,9 mld zł (61,6 mld zł w 2019 r.). Średnia wartość udzielonego kredytu mieszkaniowego to 295,8 tys. zł. (278,2 tys. zł w 2019 r.).

Wykres 33 Łączna wartość nominalna udzielonych kredytów (mld zł) i średnia wartość udzielonego kredytu (tys. zł) w latach 2006–2020 oraz prognoza na 2021 r.

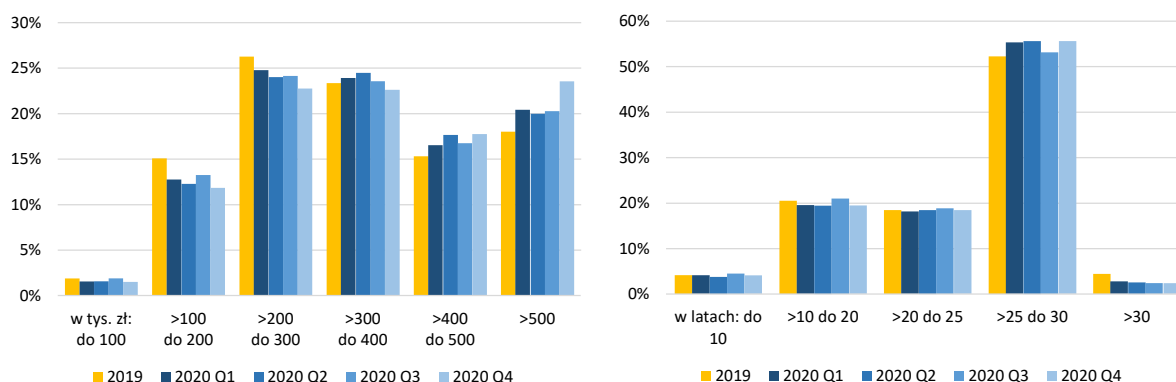
Łączna wartość nominalna wnioskowanych kredytów w 2020 r. była o 7,2 mld zł wyższa niż w 2019 r., jednak zarówno wartość kredytów, w przypadku których została wydana pozytywna decyzja, jak i wartość kredytów udzielonych były niższe w 2020 r. niż w roku poprzednim. We wszystkich kwartałach 2020 r. odsetek wnioskowanych kredytów, które otrzymały decyzję pozytywną był niższy niż w 2019 r. Może to świadczyć o bardziej restrykcyjnej polityce udzielania kredytów mieszkaniowych w 2020 r.

Wykres 34 Kredyty mieszkaniowe - popyt i podaż, wartość nominalna (mld zł), procentowy udział w wartości wnioskowanych kredytów

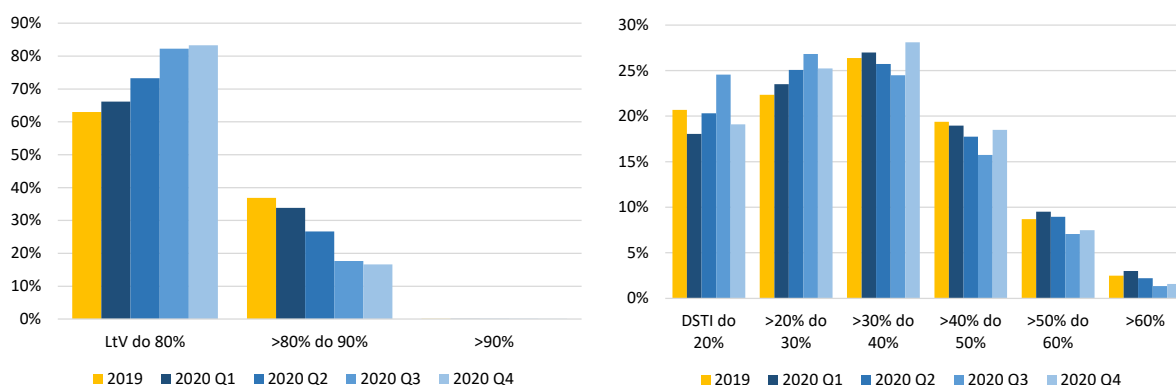
Spośród udzielonych w 2020 r. kredytów, w każdym kwartale dominowały te o wartości nominalnej między 200 tys. a 400 tys. zł. W czwartym kwartale istotnie zwiększył się udział kredytów o wartości nominalnej powyżej 500 tys. zł. Rozkład udzielonych kredytów ze względu na pierwotny okres kredytowania pozostawał stały w poszczególnych kwartałach 2020 r.

Wykres 35 Rozkład łącznej wartości wynikającej z umowy kredytów udzielonych w 2019 i 2020 r. (w %) wg wartości nominalnej udzielonego kredytu (lewy wykres) oraz wg pierwotnego okresu kredytowania (prawy wykres)

W kolejnych kwartałach 2020 r. zwiększał się udział kredytów o LTV poniżej 80% w łącznej wartości nominalnej udzielonych kredytów. W czwartym kwartale udział tych kredytów osiągnął 83% (63% dla kredytów udzielonych w 2019 r. i 71% dla kredytów udzielonych w 2018 r.). W drugim i trzecim kwartale wzrósł także udział kredytów udzielonych osobom o niższym obciążeniu kosztami obsługi zadłużenia. W czwartym kwartale ten trend jednak się odwrócił.

Wykres 36 Rozkład łącznej wartości wynikającej z umowy kredytów udzielonych w 2019 i 2020 r. (w %) wg wartości LtV (lewy wykres) oraz wg wartość DSTI (prawy wykres)

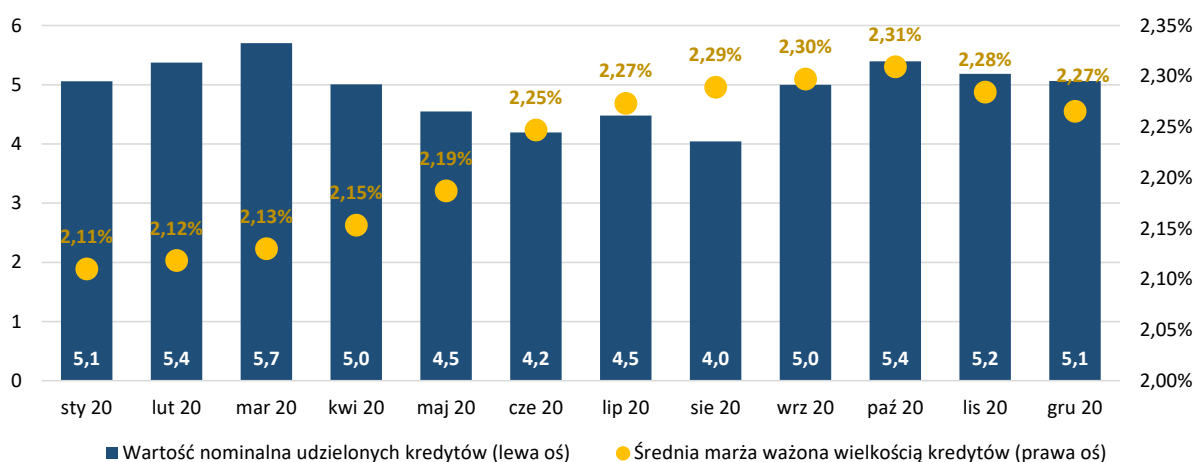
Kredyty, których termin spłaty przypada na wiek emerytalny kredytobiorcy stanowiły 46,3% wartości bilansowej kredytów udzielonych w 2020 r. Dla całego portfela kredytów udział ten wynosi 42,6%. Wartość bilansowa brutto kredytów o terminie spłaty przypadającym na wiek emerytalny kredytobiorcy to 197,0 mld zł na koniec 2020 r.

W badanej grupie banków, 36,8% kredytów mieszkaniowych udzielonych w 2020 r. (udział wg wartości bilansowej brutto) zostało udzielonych przy założeniu kosztów utrzymania na poziomie minimum socjalnego lub niższym, 62,7% kredytów – przy założeniu, że koszty utrzymania w momencie przyznania kredytu nie przekraczają 1,5 krotności minimum socjalnego.

Średnia marża ważona wartością nominalną kredytów udzielonych w 2020 r. wynosiła w grupie badanych banków 2,2%, a średnia prowizja 0,4%.

Średnia wartość marży w grupie badanych banków wzrosła w okresie styczeń – grudzień 2020 r. o 0,16 p.p.

Wykres 37 Wartość nominalna udzielonych kredytów (mld zł) oraz średnia marża dla kredytów udzielonych w okresie styczeń - grudzień 2020

Kredyty oprocentowane wg stałej stopy procentowej stanowią 1,8% wartości bilansowej brutto wszystkich kredytów mieszkaniowych. Ich wartość bilansowa brutto wynosiła na koniec 2020 r. 8,4 mld zł, z czego 4,6 mld zł to wartość kredytów udzielonych w 2020 r.

5.1.2.2. Kredyty konsumpcyjne dla gospodarstw domowych

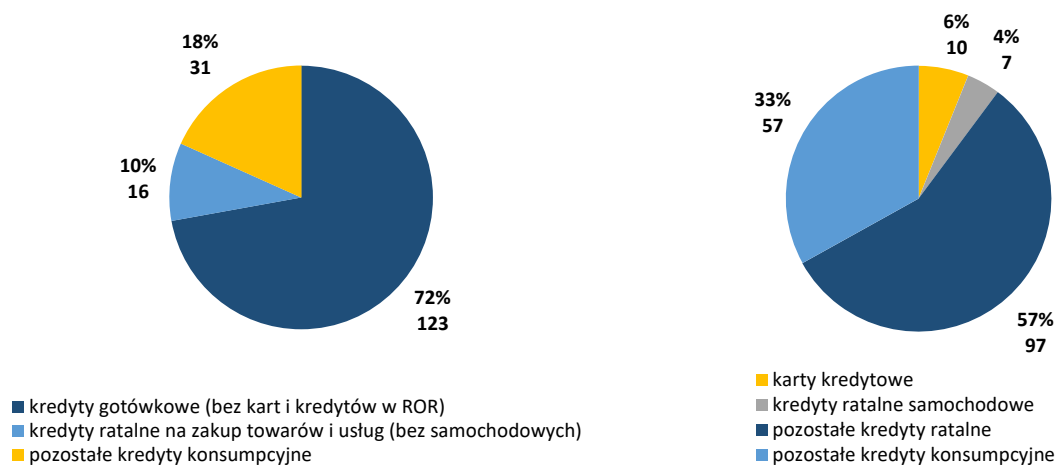
Przedstawione w tym podrozdziale informacje pochodzą z badania pozasprawozdawczego dot. kredytów konsumpcyjnych dla gospodarstw domowych. Wzięto w nim udział 28 banków. Kryterium klasyfikującym do próby był portfel kredytów konsumpcyjnych dla gospodarstw domowych powyżej 100 mln zł (stan na koniec listopada 2020 r.).

Wielkość i struktura portfela

Wartość bilansowa brutto portfela kredytów konsumpcyjnych wynosiła 171,1 mld zł na koniec 2020 r. W porównaniu do końca 2019 r. nastąpił spadek wartości portfela o 0,5 mld zł (-0,3%).

Najbardziej znaczącą pozycją były kredyty gotówkowe (bez kart i kredytów ROR) stanowiące 72,2% wartości bilansowej brutto portfela kredytów konsumpcyjnych. Wg klasyfikacji FINREP największy udział miały kredyty ratalne (łącznie z samochodowymi) – 60,8%.

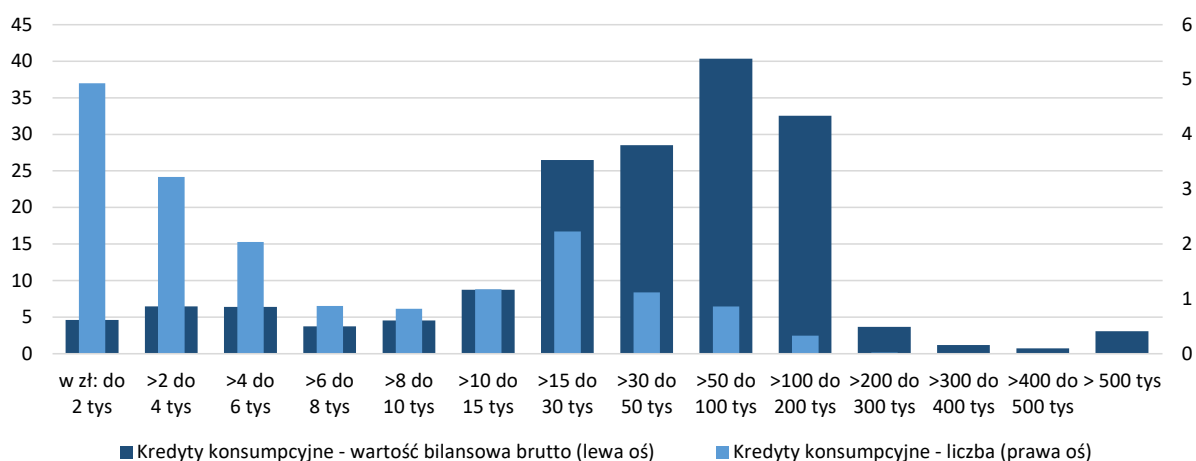
Wykres 38 Struktura portfela kredytów konsumpcyjnych na koniec 2020 r., wartość bilansowa brutto (w mld zł), udział w kredytach konsumpcyjnych ogółem wg wartości bilansowej brutto (w %); Klasyfikacja wg FINREP (prawy wykres)

W 2020 r. wysięgowano łącznie z bilansów banków kredyty o wartości 3,0 mld zł z powodu sprzedaży oraz 1,1 mld zł z powodu przeniesienia do ewidencji pozabilansowej.

W bilansach banków liczbowo dominowały kredyty o wartości nominalnej w momencie udzielenia do 2 tys. zł, najwyższą łączną wartość bilansową brutto miały kredyty o wartości nominalnej z przedziału od 50 tys. do 100 tys. zł.

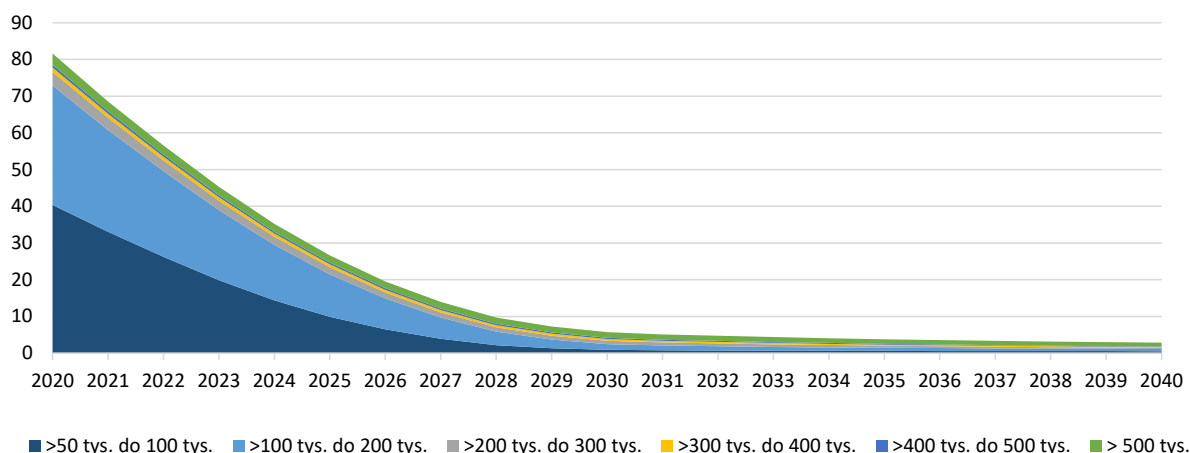
Wykres 39 Wartość bilansowa brutto (w mld zł) i liczba (w mln sztuk) kredytów konsumpcyjnych w podziale ze względu na wartość nominalną kredytów w momencie udzielenia

Zgodnie z pierwotnymi harmonogramami spłat, wartość bilansowa brutto portfela wysokokwotowych kredytów konsumpcyjnych, wg stanu na koniec 2020 r., zmniejszy się o połowę w 2023 r. Rozkład spłaty tego portfela w czasie przedstawiony został na poniższym wykresie.

Wykres 40 Rozkład w czasie spłaty aktualnego na koniec 2020 r. portfela kredytów konsumpcyjnych o wartości początkowej przekraczającej 50 tys. zł, przy założeniu spłat zgodnie z harmonogramem. Rozkład dotyczy wartości bilansowej brutto (w mld zł), w podziale wg początkowej wartości nominalnej kredytów (w zł)

Jakość portfela kredytów konsumpcyjnych

Kredyty zagrożone/z utratą wartości stanowiły na koniec 2020 r. 11,2% wartości bilansowej brutto kredytów konsumpcyjnych ogółem (9,9% na koniec 2019 r.). Kredyty bez opóźnień w spłacie – 85,7% (84,8% na koniec 2019 r.). Pozostałą część portfela (5,3%) stanowiły kredyty z opóźnieniami w spłacie, ale bez rozpoznanej utraty wartości.

Tabela 18 Wartość bilansowa brutto kredytów konsumpcyjnych, kredytów konsumpcyjnych zagrożonych/z utratą wartości (mld zł) i udział kredytów zagrożonych/z utratą wartości w kredytach konsumpcyjnych (wg wartości bilansowej brutto) w podziale na pierwotny okres spłaty oraz wartość nominalną kredytu w momencie udzielenia

Pierwotny okres spłaty w momencie udzielenia kredytu	Wartość nominalna w momencie udzielenia kredytu (zł)					
	do 8 tys.	>8 tys. do 15 tys.	>15 tys. do 30 tys.	>30 tys. do 50 tys.	>50 tys. do 100 tys.	>100 tys.
Wartość bilansowa brutto kredytów konsumpcyjnych						
do 2 lat	10,90	3,20	2,71	1,48	1,19	0,86
> 2 lat do 5 lat	6,48	6,61	12,93	10,09	7,70	2,66
> 5 lat do 8 lat	1,31	2,25	7,74	10,58	15,27	9,69
powyżej 8 lat	2,19	1,20	3,21	6,34	16,13	28,34
Wartość bilansowa brutto kredytów konsumpcyjnych zagrożonych/z utratą wartości						
do 2 lat	0,87	0,33	0,44	0,37	0,53	0,58
> 2 lat do 5 lat	0,53	0,61	1,17	0,87	0,70	0,65
> 5 lat do 8 lat	0,13	0,22	0,58	0,84	1,05	1,21
powyżej 8 lat	0,16	0,10	0,29	0,62	1,53	4,77
Udział kredytów zagrożonych/z utratą wartości w kredytach konsumpcyjnych (wg wartości bilansowej brutto)						
do 2 lat	8%	10%	16%	25%	44%	67%
> 2 lat do 5 lat	8%	9%	9%	9%	9%	24%
> 5 lat do 8 lat	10%	10%	8%	8%	7%	12%
powyżej 8 lat	7%	9%	9%	10%	9%	17%

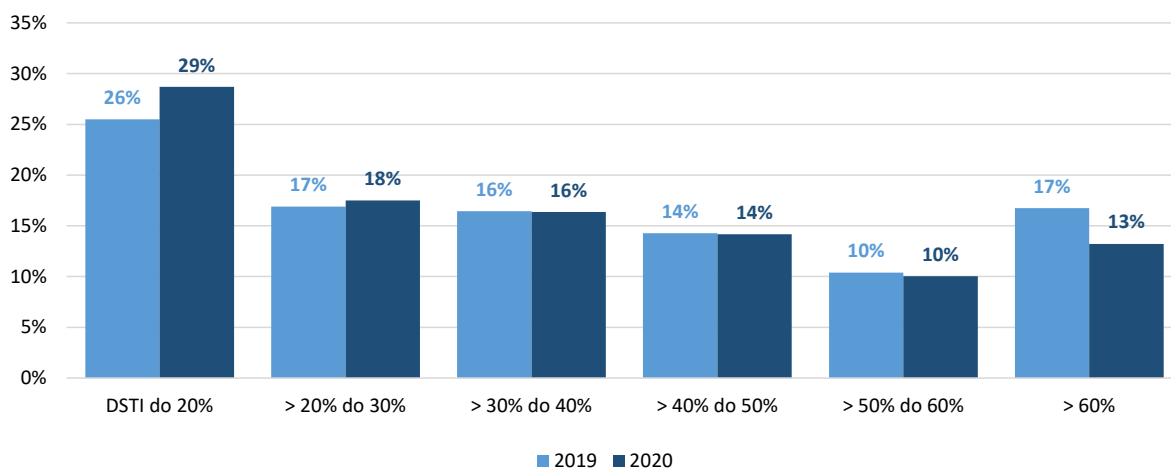
Wartość bilansowa brutto kredytów zagrożonych/z utratą wartości w bilansach banków biorących w badaniu wynosiła 19,1 mld zł na koniec 2020 r. (17,0 mld zł na koniec 2019 r.), z czego 8,6 mld zł przypadało na kredyty wysokokwotowe (o wartości nominalnej pow. 50 tys. zł) o długim pierwotnym okresie spłaty (pow. 5 lat).

DSTI

Mediana rozkładu DSTI na koniec 2020 r. zawarta była w przedziale od 20% do 30%.

Na koniec 2020 r. dominujące w portfelach kredytów konsumpcyjnych były kredyty, w przypadku których DSTI nie przekraczało 20%. Udział tych kredytów zwiększył się do 28,7% na koniec 2020 r. z 25,5% na koniec 2019 r., jednocześnie zmniejszył się udział kredytów o DSTI powyżej 60%. Może to świadczyć o ostrożniejszej polityce udzielania kredytów konsumpcyjnych przez banki w 2020 r., jak również o spadku obciążenia kredytobiorców kosztami obsługi zobowiązań z uwagi na spadek stóp procentowych w 2020 r.

Wykres 41 Rozkład wartości bilansowej brutto kredytów konsumpcyjnych wg DSTI na koniec 2019 i 2020 r.

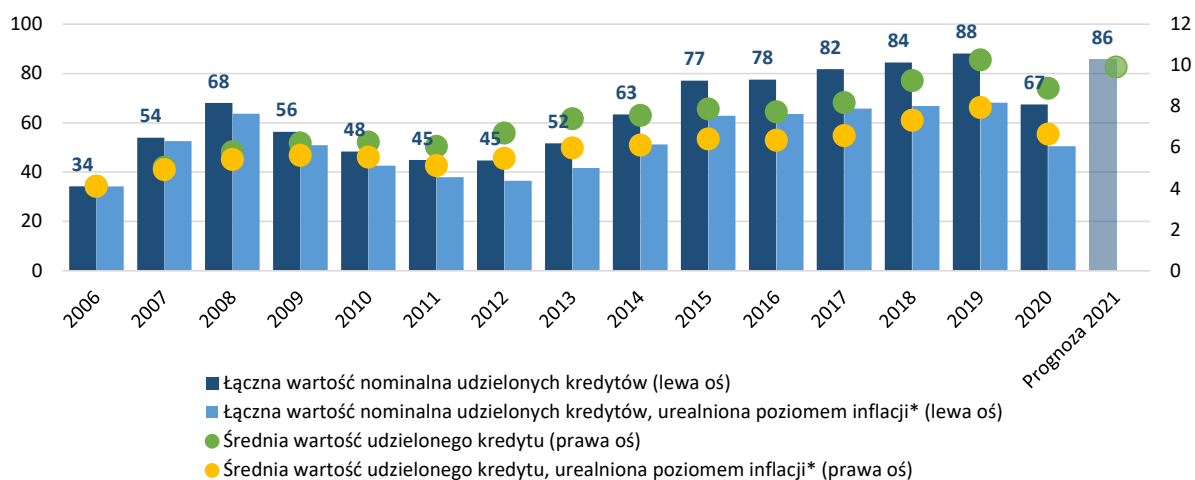

Wartość kredytów konsumpcyjnych, w przypadku których szacowany na koniec 2020 r. wskaźnik DSTI przekraczał 50%, wynosiła dla całej grupy banków łącznie ok. 39,8 mld zł, co stanowi 23,3% wartości wszystkich kredytów konsumpcyjnych.

Akcja kredytowa w 2020 r.

Łączna wartość nominalna udzielonych w 2020 r. kredytów konsumpcyjnych wynosiła 67,5 mld zł (spadek o 20,6 mld zł i o 23,4% r/r). Średnia wartość nominalna kredytu konsumpcyjnego udzielonego w 2020 r. wynosiła 8,9 tys. zł (10,3 tys. zł w 2019 r.).

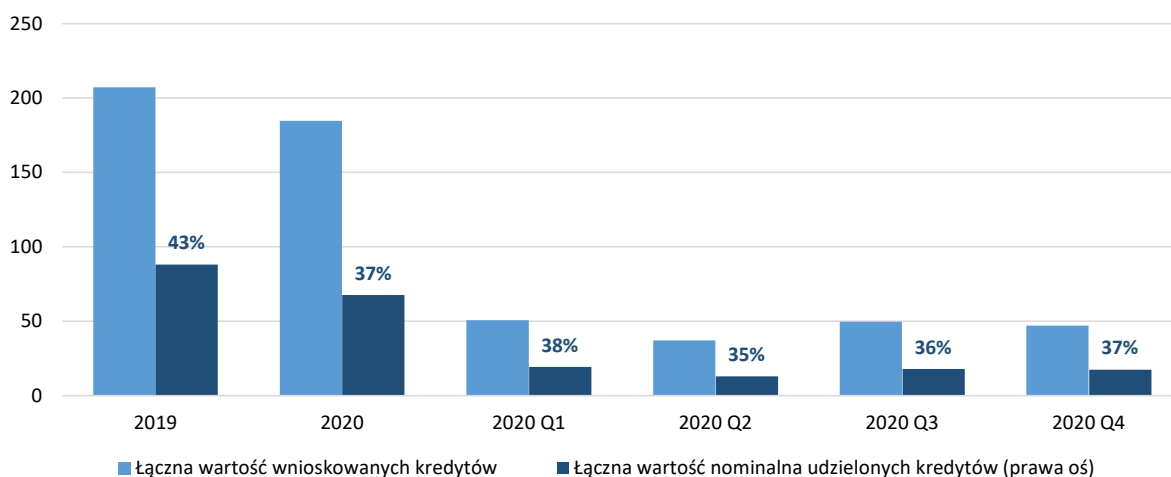
Wykres 42 łączna wartość nominalna udzielonych kredytów (w mld zł) i średnia wartość udzielonego kredytu (w tys. zł) w latach 2006-2020 i prognoza na 2021 r.

* Roczne wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych (źródło: GUS), wskaźnik cen przy podstawie 2006 = 100.

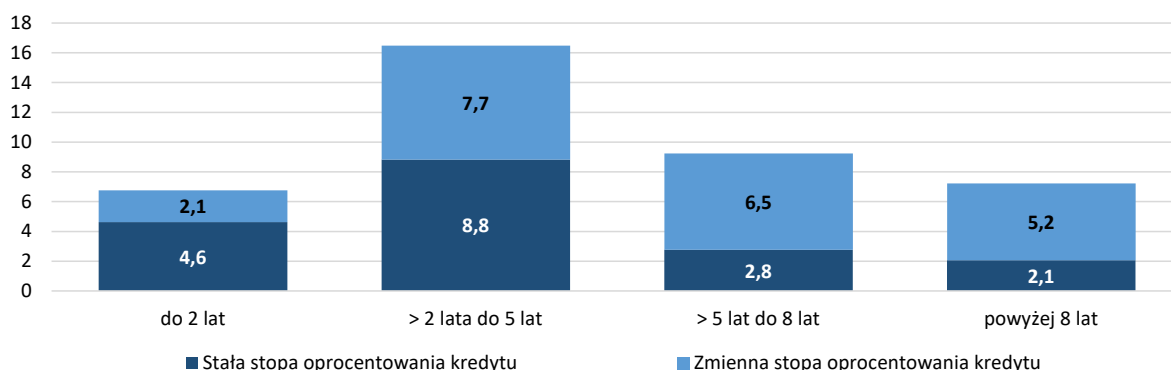
Popyt na kredyty konsumpcyjne był w 2020 r. niższy niż w 2019 r. – wartość nominalna wnioskowanych kredytów spadła o 10,8% r/r. Zmniejszyła się także relacja wartości udzielonych kredytów do wartości kredytów wnioskowanych, szczególnie w drugim kwartale 2020 r.

Wykres 43 Kredyty konsumpcyjne - popyt i podaż, wartość nominalna (w mld zł), procentowy udział udzielonych kredytów w wartości wnioskowanych kredytów

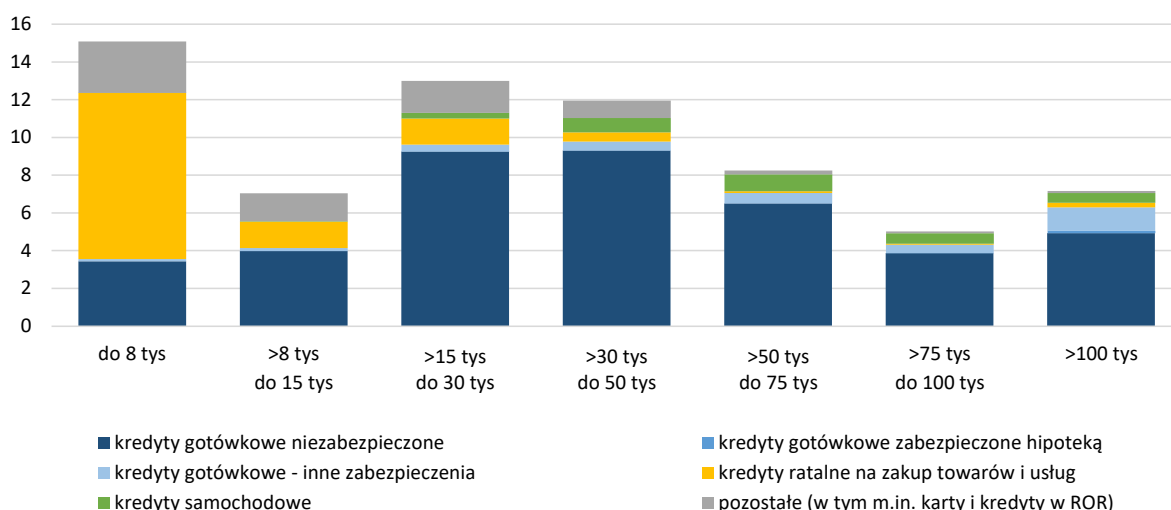
54% kredytów udzielonych w 2020 r. (udział według wartości nominalnej) to kredyty na zmienną stopę procentową. Wyższy udział kredytów o stałym oprocentowaniu występuje wśród kredytów o niższym pierwotnym okresie trwania.

Wykres 44 Wartość nominalna (w mld zł) kredytów udzielonych w 2020 r. na stałą i zmienną stopę procentową w podziale na pierwotny okres trwania kredytu

66,3% udzielonych w 2020 r. kredytów konsumpcyjnych stanowiły kredyty gotówkowe niezabezpieczone. Kredyty na kwotę powyżej 50 tys. zł stanowiły 30,3% łącznej wartości nominalnej wszystkich udzielonych kredytów konsumpcyjnych (-3,9 p.p. r/r).

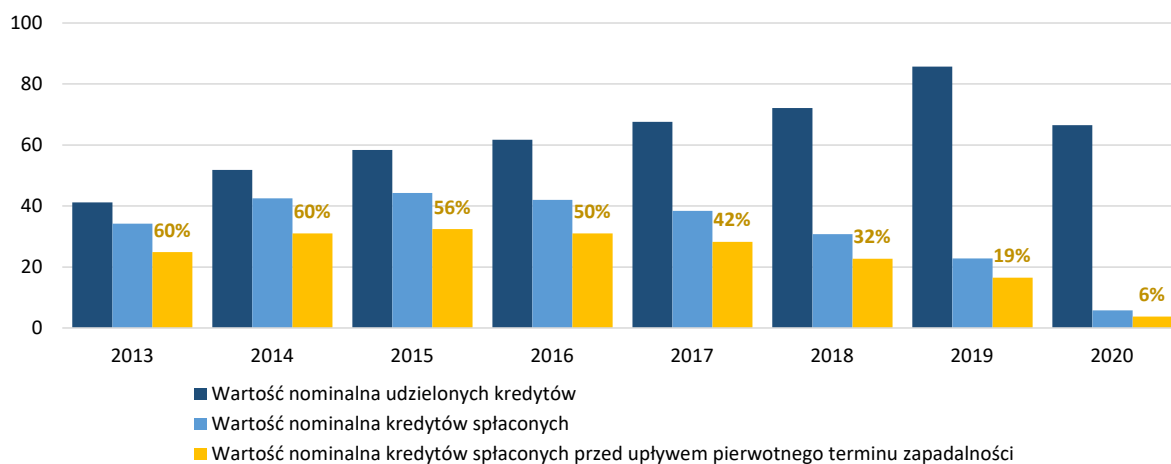
Wykres 45 Łączna wartość nominalna (w mld zł) kredytów konsumpcyjnych udzielonych w 2020 r. w podziale wg wartości nominalnej kredytu (w zł)

Wcześniejsze spłaty kredytów

Spośród kredytów konsumpcyjnych udzielonych w latach 2013-2020, 37,8% to kredyty spłacone przed upływem pierwotnego terminu zapadalności (udział wg wartości nominalnej). Kredyty te stanowią 73,1% wszystkich spłaconych kredytów udzielonych w tym okresie.

Wykres 46 Wartość nominalna (w mld zł) kredytów udzielonych, spłaconych oraz spłaconych przed upływem pierwotnego terminu zapadalności dla kredytów udzielonych w latach 2013-2020; procentowy udział kredytów spłaconych przed upływem terminu zapadalności w wartości kredytów udzielonych w danym roku

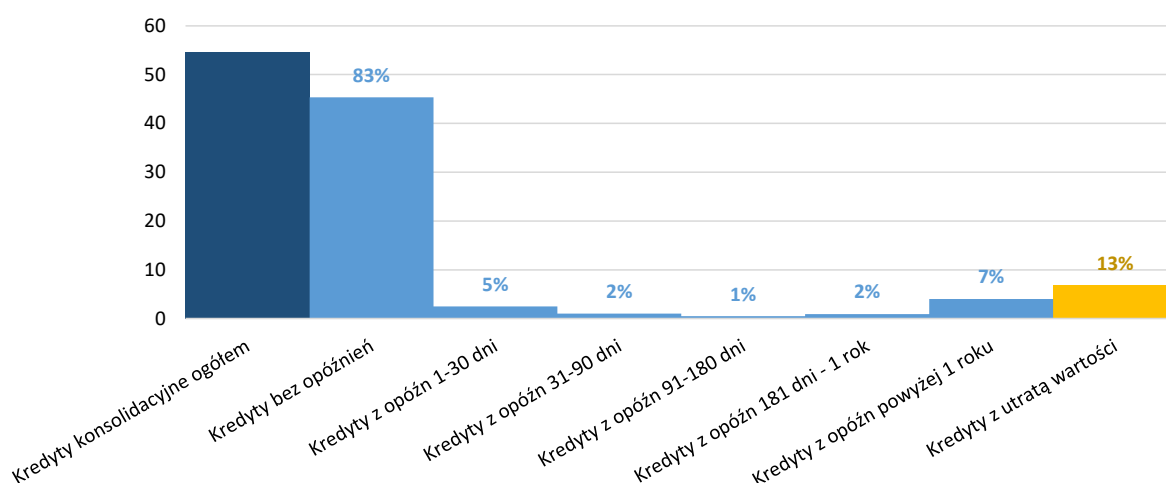

Kredyty konsolidacyjne

Kredyty konsumpcyjne konsolidacyjne stanowią 31,9% wszystkich kredytów konsumpcyjnych. Ich wartość bilansowa brutto wynosi 54,6 mld zł, z czego 17,9 mld zł to wolumen przejęty z innych banków, a 24,3 mld zł to wartość bilansowa brutto kredytów powstałych w procesie konsolidacji bez udziału kredytów przejętych z innego banku.

Wartość bilansowa brutto kredytów konsolidacyjnych z utratą wartości to 6,9 mld zł, co stanowi 12,6% wartości portfela kredytów konsolidacyjnych. 83,2% wartości portfela kredytów konsolidacyjnych to kredyty bez opóźnień w spłacie.

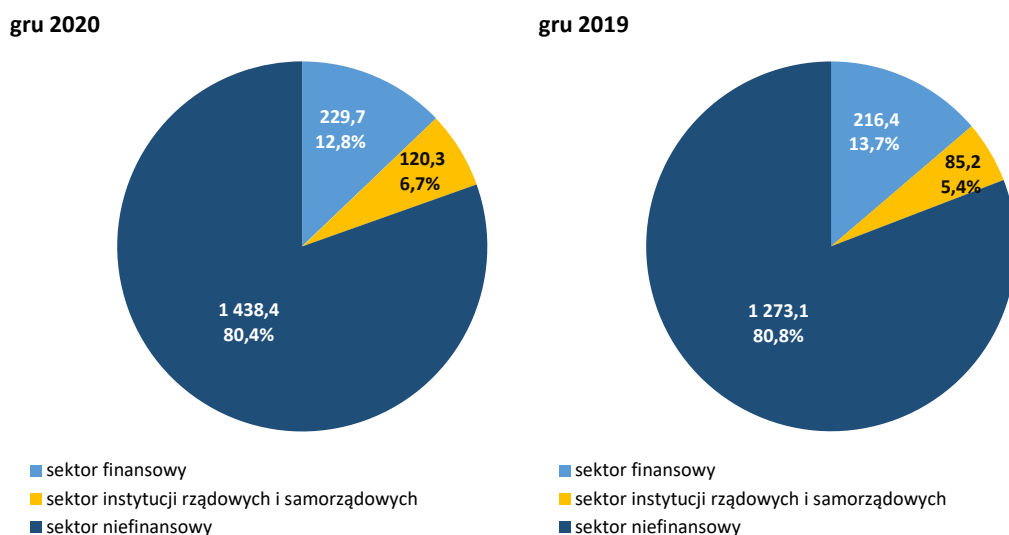
Wykres 47 Kredyty konsumpcyjne konsolidacyjne, opóźnienia w spłacie, wartość bilansowa brutto (w mld zł) na koniec 2020 r.

5.2. Zobowiązania

W 2020 r. struktura sektorowa z tytułu kredytów otrzymanych i depozytów (wraz z depozytami zablokowanymi) nie zmieniła się istotnie w porównaniu do 2019 r. Zaobserwowano wzrost udziału zobowiązań wobec sektora instytucji rządowych i samorządowych.

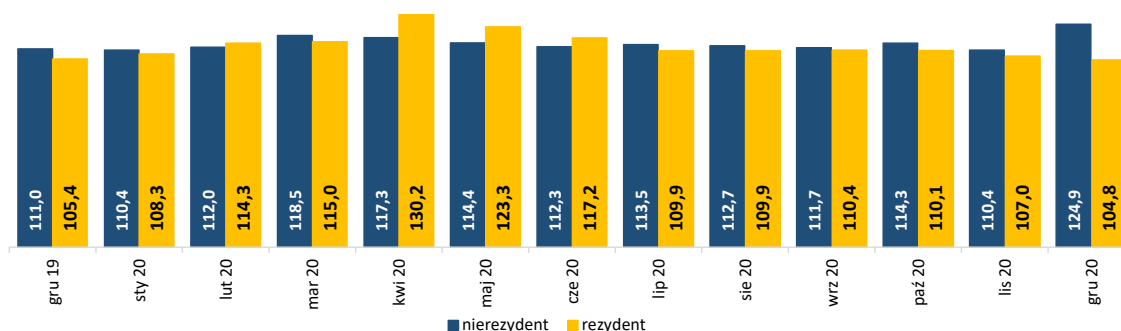
Wykres 48 Struktura sektorowa zobowiązań z tytułu depozytów i kredytów otrzymanych (w mld zł)

Razem z depozytami zablokowanymi

Depozyty i kredyty otrzymane od sektora finansowego w ciągu roku wzrosły.

Wykres 49 Depozyty i kredyty otrzymane od sektora finansowego (w mld zł)

5.2.1. Depozyty sektora niefinansowego

W 2020 r. wartość depozytów sektora niefinansowego wzrosła o 13,0% r/r, tj. o 165,2 mld zł. Największy przyrost wolumenu depozytów wystąpił w bankach komercyjnych – o 148,7 mld zł, wzrost w porównaniu do stanu na koniec 2019 r. o 13,1% r/r. Największą dynamiką wzrostu odznaczały się natomiast depozyty złożone w oddziałach instytucji kredytowych (przyrost o 50,6% r/r, tj. +7,2 mld zł).

Tabela 19 Depozyty sektora niefinansowego – struktura sektorowa

	gru 15	gru 16	gru 17	gru 18	gru 19	gru 20	Zmiana r/r	
	(mld zł)						(mld zł)	(%)
Sektor bankowy	938,8	1 028,1	1 070,4	1 158,6	1 269,8	1 434,9	165,2	13,0%
Banki komercyjne	845,6	924,5	956,8	1 034,0	1 132,0	1 280,6	148,7	13,1%
Banki spółdzielcze	86,5	96,6	105,2	113,6	123,5	132,8	9,3	7,5%
Oddziały instytucji kredytowych	6,7	6,9	8,4	11,0	14,3	21,6	7,2	50,6%

W strukturze depozytów sektora niefinansowego dominują gospodarstwa domowe (70,9%, w porównaniu z 2019 r. spadek o 1,4 p.p. r/r) oraz depozyty w złotych (86,5%).

Wykres 50 Depozyty sektora niefinansowego na koniec grudnia 2020 r. (w mld zł)

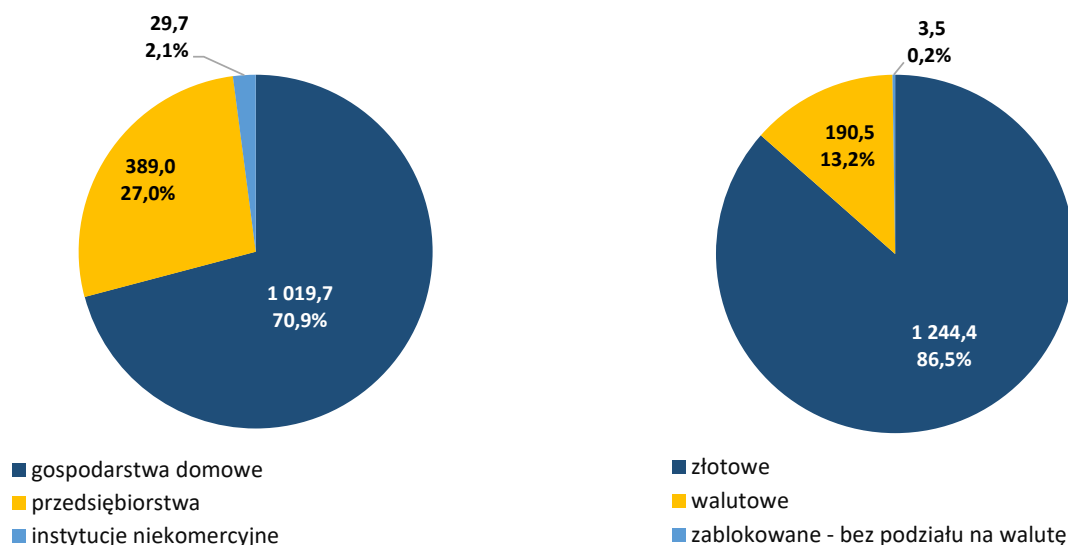

Tabela 20 Depozyty od sektora niefinansowego – struktura walutowa i terminowa

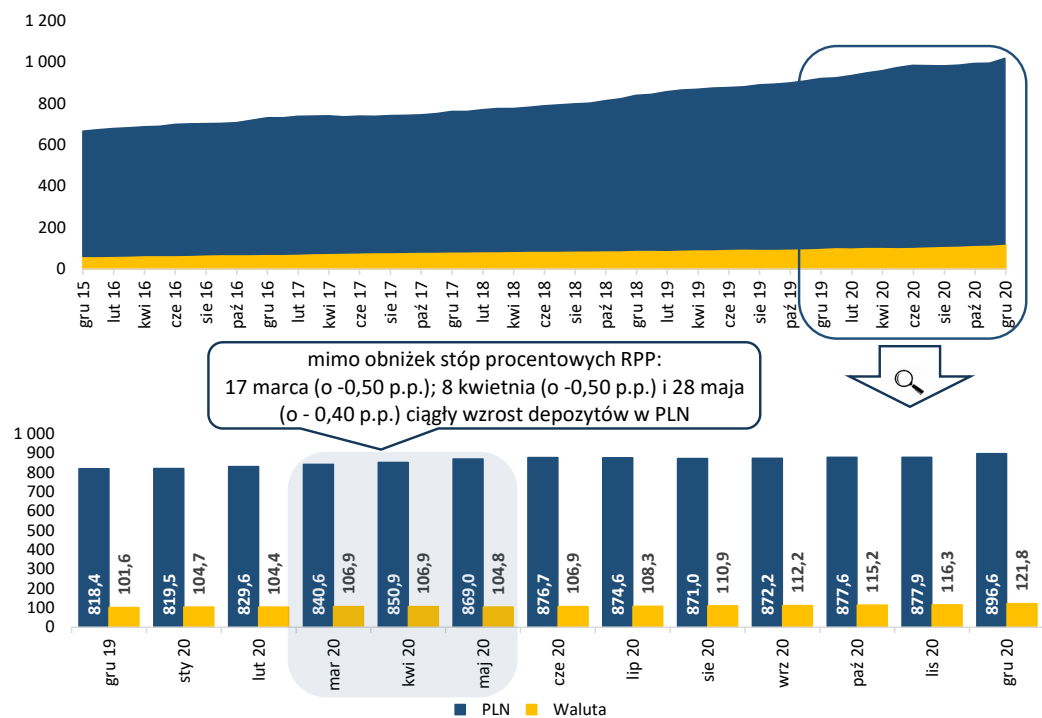
	gru 15	gru 16	gru 17	gru 18	gru 19	gru 20	Zmiana r/r	
	(mld zł)						(mld zł)	(%)
Depozyty gospodarstw domowych	665,7	730,8	761,3	838,8	919,9	1 018,4	98,5	10,7%
w PLN	603,7	659,1	677,4	746,3	818,4	896,6	78,2	9,6%
w walucie	62,0	71,7	83,9	92,5	101,6	121,8	20,2	19,9%
Depozyty przedsiębiorstw	253,3	274,9	285,0	293,6	322,9	386,8	64,0	19,8%
w PLN	212,4	222,5	219,7	234,5	257,1	319,1	62,1	24,1%
w walucie	40,9	52,5	65,2	59,1	65,8	67,7	1,9	2,9%
Depozyty bieżące	480,1	575,7	650,9	731,3	844,2	1 136,4	292,2	34,6%
Depozyty terminowe	458,7	452,3	419,4	427,3	425,5	298,5	-127,0	-29,8%

Depozyty zarówno od gospodarstw domowych, jak i od przedsiębiorstw w 2020 r. wzrosły – odpowiednio o 10,7% (tj. +98,5 mld zł) i 19,8% (+29,3 mld zł).

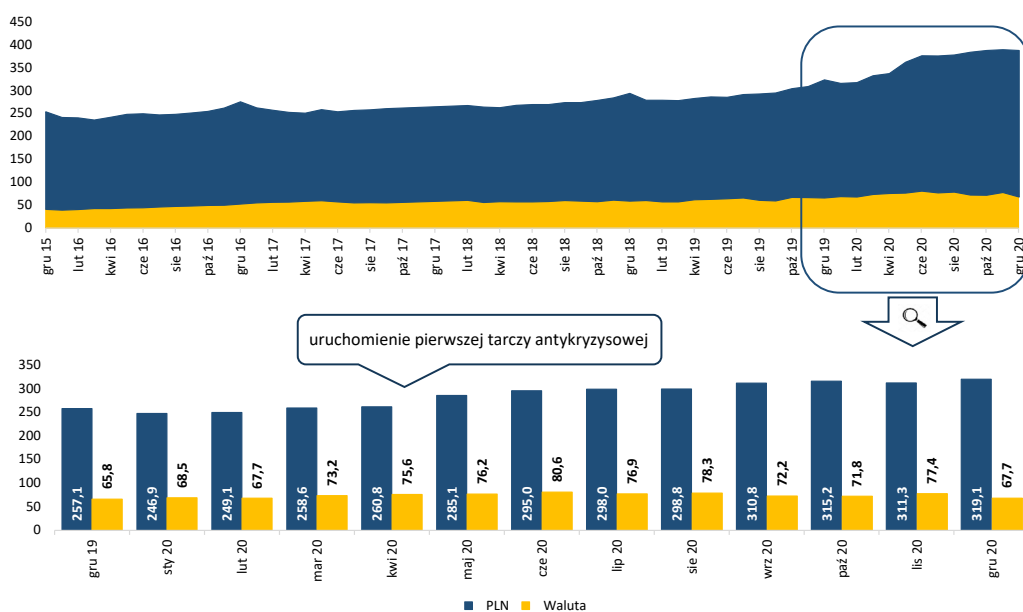
Wolumen depozytów terminowych zmniejszył się o 127,0 mld zł r/r (tj. -29,8%), przy jednoczesnej zwiększonej dynamice wzrostu depozytów bieżących o 292,2 mld r/r (tj. +34,6%, podczas gdy w 2019 r. wzrost ten wynosił +15,4%). Sytuacja ta potwierdza, że w środowisku niskich stóp procentowych przy jednoczesnym wzroście inflacji (w grudniu 2020 r. +2,4% r/r), realna ujemna stopa procentowa skłania klientów sektora niefinansowego do poszukiwania

innych niż depozyty terminowe inwestycji kapitału. Widoczny jest przyrost depozytów bieżących, w ramach których wykazywane są również rachunki oszczędnościowe będące alternatywą dla lokat terminowych.

Wykres 51 Depozyty gospodarstw domowych (w mld zł)

Wykres 52 Depozyty przedsiębiorstw (w mld zł)

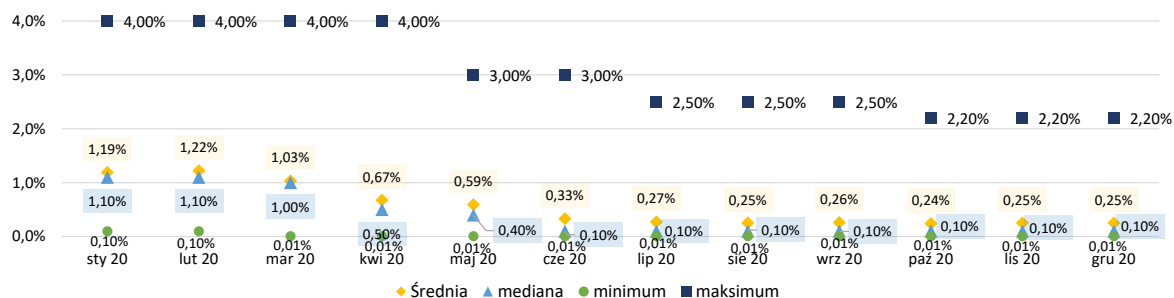

5.2.2. Oprocentowanie depozytów

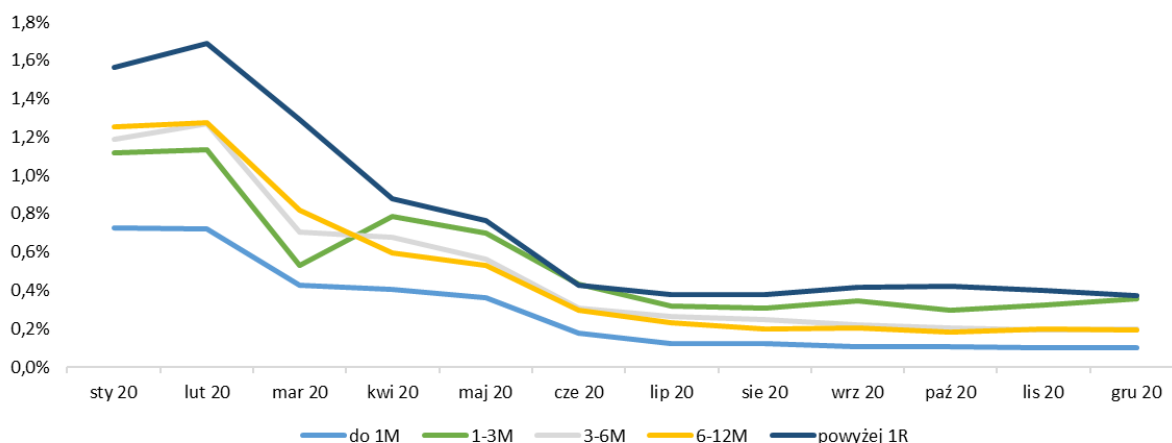
5.2.2.1. Osoby prywatne⁵

- W 2020 r. wskutek zmian na rynkach finansowych, w tym wskutek obniżek stóp procentowych oprocentowanie lokat systematycznie spadało. Pod koniec roku odnotowano stabilizację stawek.
- Liczba lokat stopniowo zmniejszała się z 486 różnych ofert w styczniu do 407 ofert w grudniu.
- Najwyżej oprocentowane były lokaty na termin dłuższy niż rok (0,38%), najniżej oprocentowane były lokaty do miesiąca (0,10%).
- W wyniku zmian na rynku spowodowanych pandemią, stawki lokat zawieranych na 1-3 miesiące stopniowo zbliżały się do stawek lokat zawieranych na dłużej niż rok. Może to również być konsekwencją stosunkowo wysokiego oprocentowania lokat 3M, które często są promocyjne i przedstawiane nowym klientom na preferencyjnych warunkach.

Wykres 53 Zmiany wysokości stawek oprocentowania w czasie w 2020 r.

Wykres 54 Zmiany wysokości przeciętnych stawek oprocentowania w 2020 r. w podziale na tenory

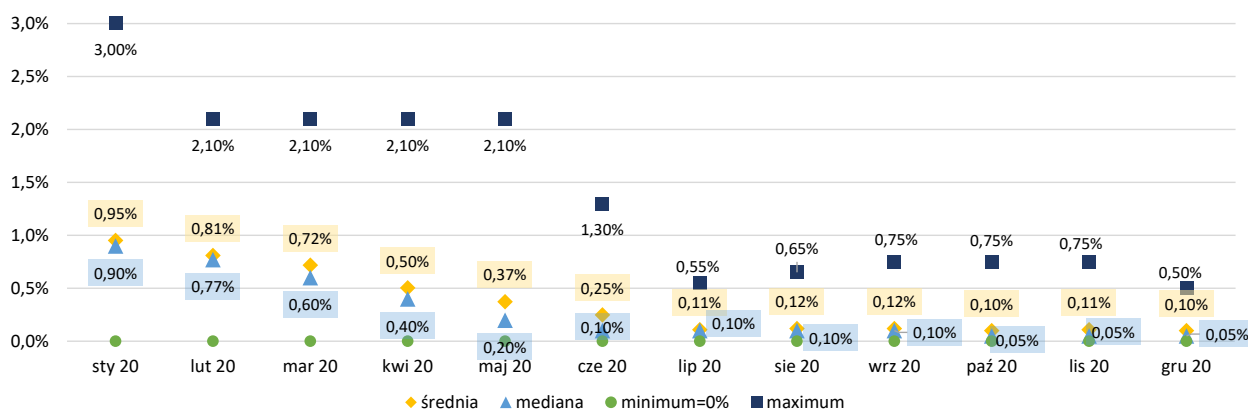

⁵ Na rynku 18 banków komercyjnych oraz 3 oddziały instytucji kredytowych oferowało lokaty terminowe dla osób prywatnych (w badaniu nie uwzględniono ofert nie wskazanych na stronach internetowych banków oraz ofert lokat negocjowanych).

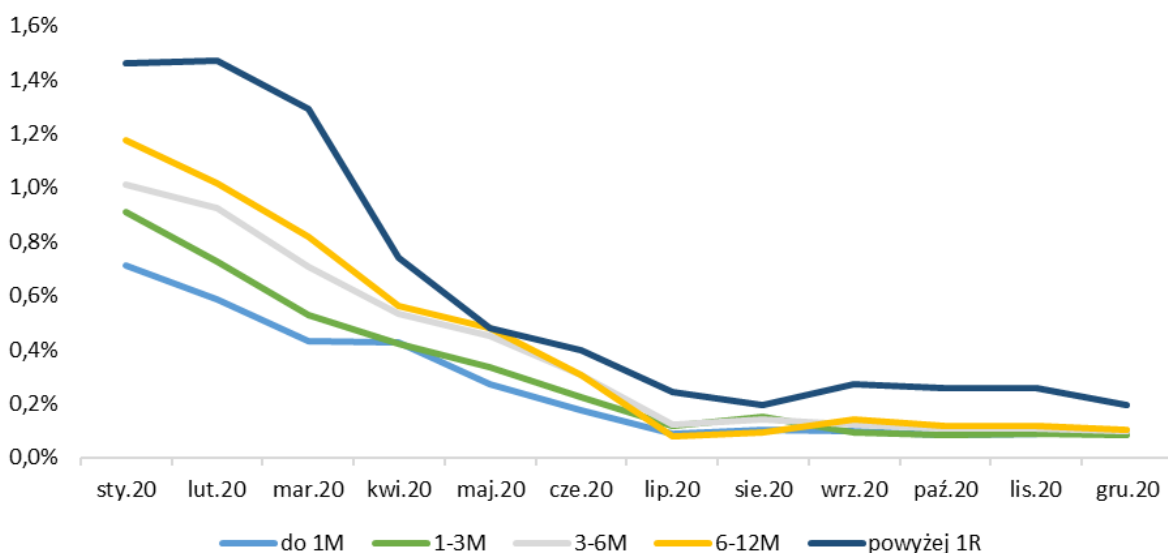
5.2.2.2. Przedsiębiorstwa⁶

- W pierwszej połowie roku średnie oprocentowanie lokat notowało trend spadkowy. Następnie stawki ustabilizowały się na niskim poziomie.
- Z oferty dla firm w 2020 r. zrezygnowały trzy banki. W konsekwencji liczba lokat w ciągu roku zmniejszyła się ze 143 różnych ofert (styczeń) do 122 ofert (grudzień).
- Najwyższe oprocentowanie było oferowane na tenorach powyżej 1 roku (styczeń: 1,46%; grudzień: 0,20%). Na koniec roku stawki lokat zawieranych na pozostałe tenory były do siebie zbliżone i wynosiły ok. 0,10%.

Wykres 55 Zmiany wysokości przeciętnych stawek oprocentowania w czasie w 2020 r.

Wykres 56 Zmiany wysokości przeciętnych stawek oprocentowania w 2020 r. w podziale na tenory

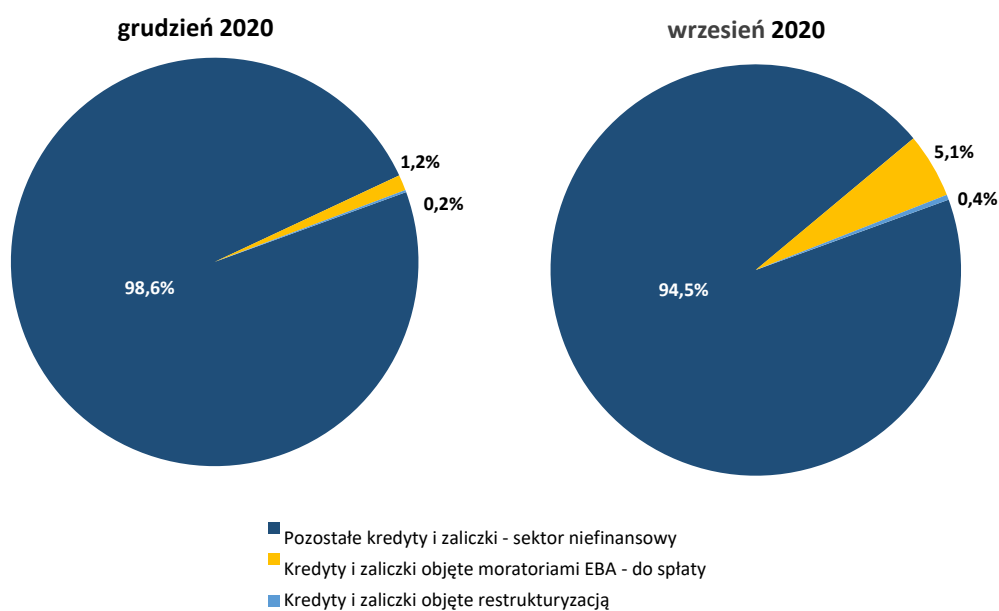
⁶ Na rynku 13 banków komercyjnych oferowało lokaty dla firm (w badaniu nie uwzględniono ofert nie wskazanych na stronach www banków ani lokat negocjowanych). Oddziały instytucji kredytowych nie oferują lokat dla tej grupy klientów poprzez strony internetowe.

6. Stosowane środki pomocowe – moratoria, gwarancje, inne działania restrukturyzacyjne

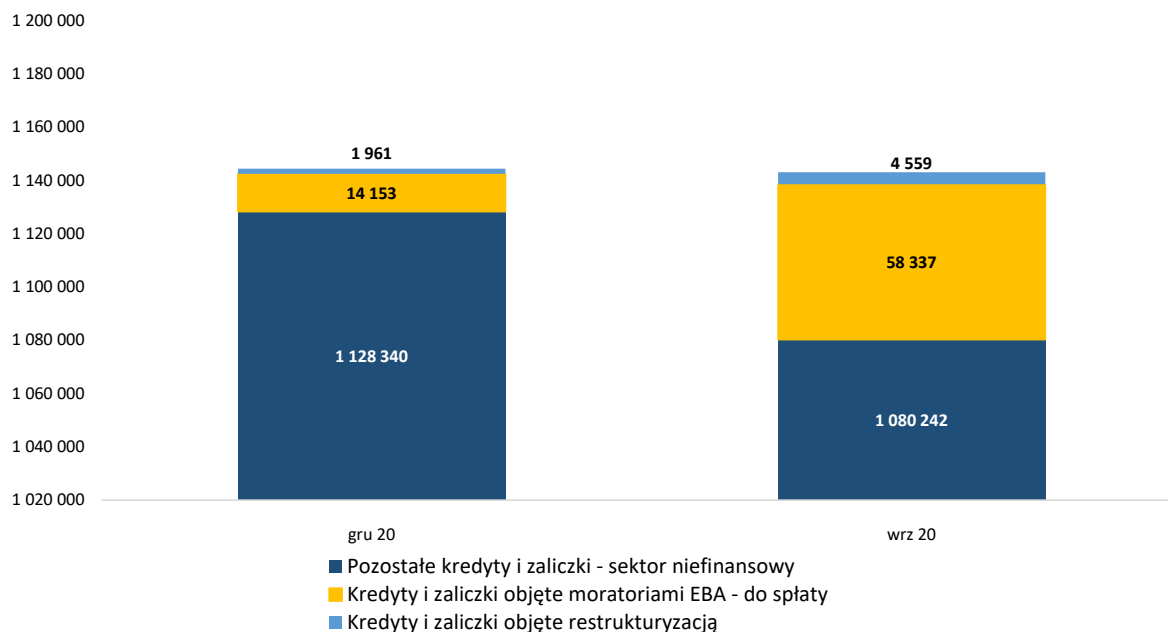
2 czerwca 2020 r. weszły w życie wytyczne Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego (EBA) dot. sprawozdawczości i ujawniania informacji o ekspozycjach objętych działaniami stosowanymi w odpowiedzi na kryzys spowodowany przez pandemię Covid-19 (EBA/GL/2020/07). W Wytycznych określono zakres oraz jednolite formaty danych wymagane przez właściwe organy w ramach wykonywania uprawnień nadzorczych w zakresie sprawozdawczości (dalej: sprawozdawczość Covid) dotyczącej:

- ekspozycji spełniających warunki określone w ust. 10 Wytycznych EBA dotyczących ustawowych i pozaustawowych moratoriów na spłaty kredytów, stosowanych w obliczu kryzysu spowodowanego przez Covid-19 (EBA/GL/2020/02);
- ekspozycji objętych działaniami restrukturyzacyjnymi stosowanymi w odpowiedzi na kryzys spowodowany przez Covid-19;
- nowo powstałych ekspozycji objętych programami gwarancji publicznych wprowadzanymi przez państwa członkowskie w odpowiedzi na kryzys spowodowany przez Covid-19.

Wykres 57 Udział moratoriów w portfelu kredytowym

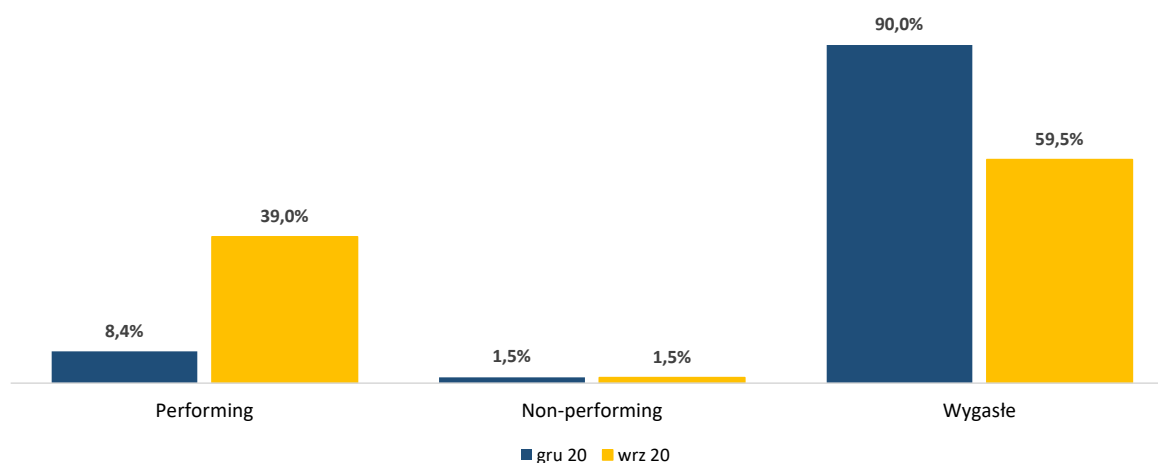

Wykres 58 Moratoria i działania restrukturyzacyjne (stan na; mln zł)

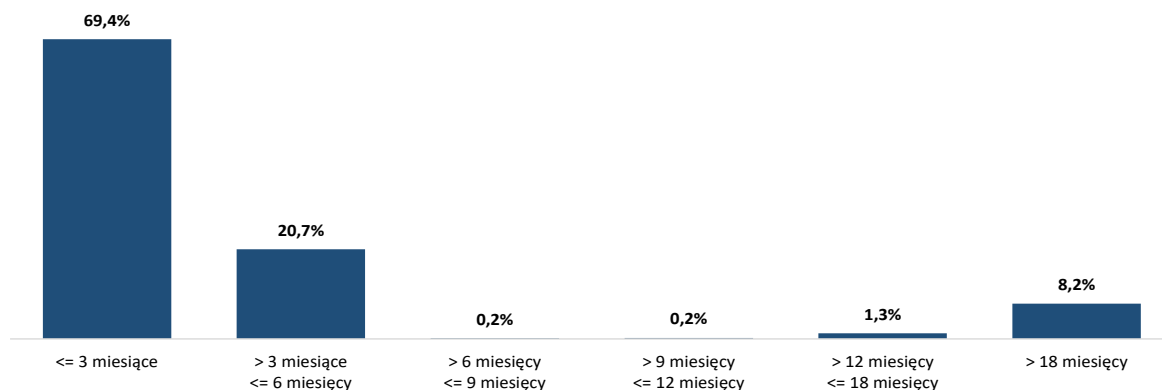
Wg stanu na koniec 2020 r. moratoriami zgodnymi z wytycznymi EBA objęto łącznie portfel kredytów w kwocie 142,0 mld zł (brutto), a aktywnych moratoriów wg stanu na koniec grudnia było 14,2 mld zł, co stanowi 1,2% kredytów i zaliczek sektora niefinansowego. 98,8% moratoriów to moratoria pozaustawowe. Oprócz moratoriów podjęto działania restrukturyzacyjne w związku z Covid-19 na łączną kwotę 6,0 mld zł, z czego 4,0 mld zł już wygasły.

Wykres 59 Kredyty i zaliczki udzielone moratoria EBA

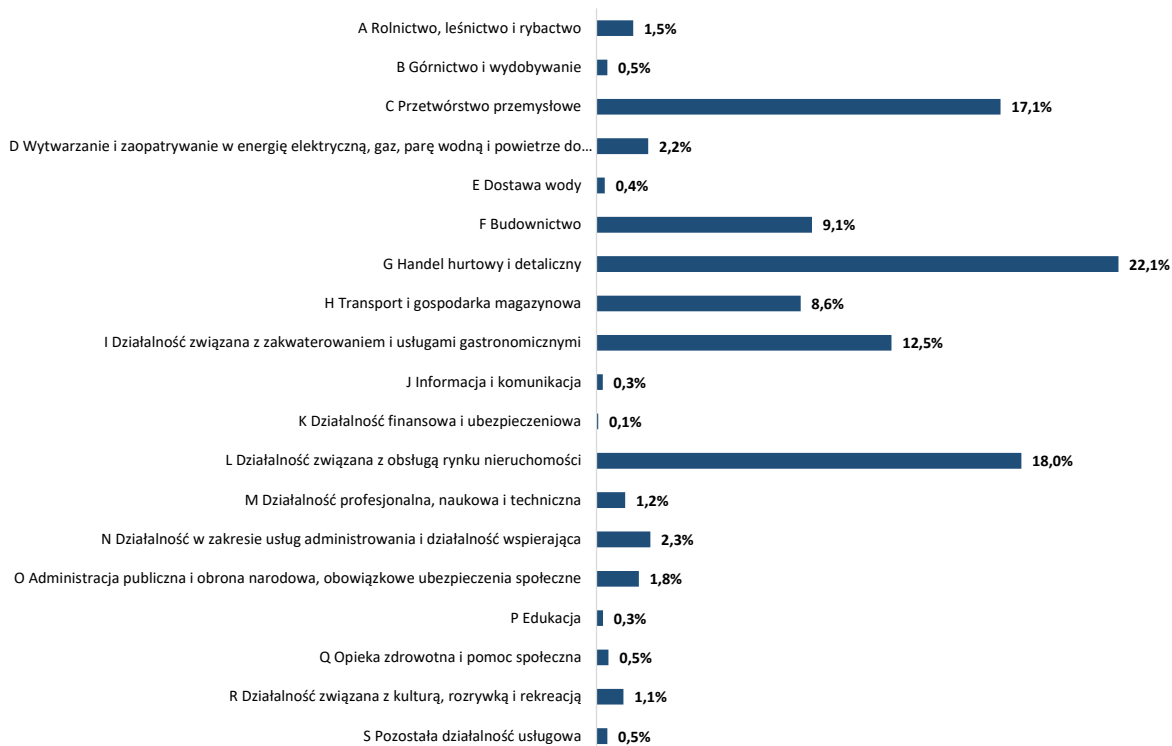

Na koniec grudnia 2020 r. wygasły moratoria na kredyty w kwocie 127,8 mld zł, z których 95,5% było obsługiwane, a 41,0 mld zł (brutto) wykazywane w fazie 2.

Wykres 60 Struktura moratoriów wg okresu obowiązywania (terminu rezydualnego)

Wykres 61 Struktura branżowa kredytów objętych moratoriami - Przedsiębiorstwa niefinansowe

Największy udział kredytów objętych moratoriami zgodnymi z wytycznymi EBA dot. sekcji:

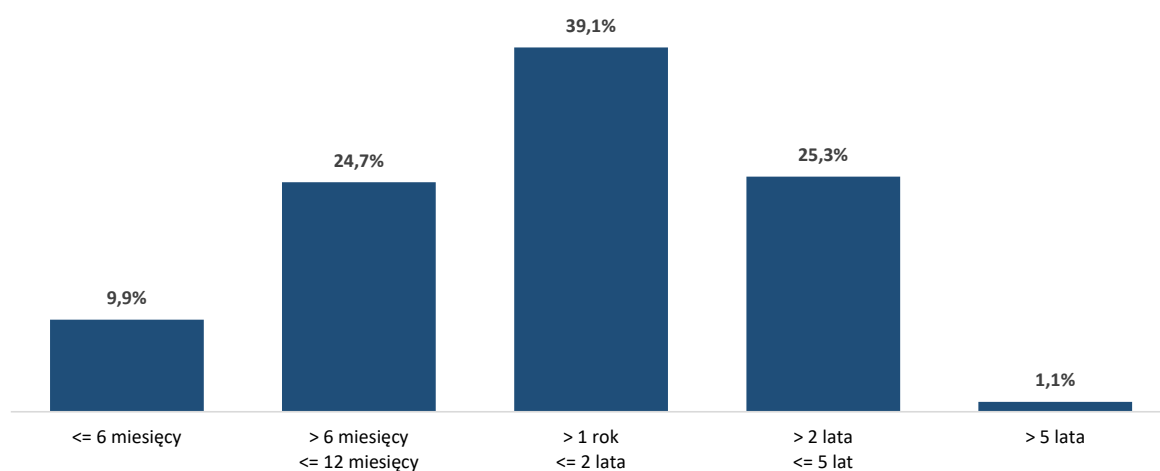
- G Handel hurtowy i detaliczny (1,8 mld zł),
- L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (1,5 mld zł),
- C Przetwórstwo przemysłowe (1,4 mld zł),
- I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (1,0 mld zł),
- F Budownictwo (0,8 mld zł),
- H Transport i gospodarka magazynowa (0,7 mld zł).

Na koniec grudnia 2020 r. kredyty w fazie 1 stanowiły średnio 52,5% portfela z moratorium (średni udział kredytów ważony wartością brutto), natomiast kredyty w fazie 2 stanowiły

średnio 32,0%. Należy brać pod uwagę możliwość przeklasyfikowania tych kredytów do fazy 3 po wygaśnięciu moratoriów.

W tym portfelu występowały dość duże różnice pokrycia rezerwami NPL (od 7% do 80%). Dodatkowo średnio ważone wartości ekspozycji brutto pokrycie w ramach kredytów z moratoriami było niższe niż dla całego portfela kredytów dla sektora niefinansowego (dla banków komercyjnych pokrycie rezerwami dla fazy 3 wynosiło 60,9% a dla banków objętych moratoriami pokrycie rezerwami NPL wynosiło 24,3%).

Wykres 62 Struktura gwarancji wg terminu rezydualnego

Wg stanu na koniec 2020 r. banki udzieliły 18,5 mld zł kredytów objętych programami gwarancji publicznych.

7. Adekwatność kapitałowa

W 2020 r. sytuacja kapitałowa sektora bankowego pozostawała stabilna. Wartość funduszy własnych sektora na koniec 2020 r. wynosiła 231,9 mld zł (+10,2% r/r). Kapitał Tier I stanowił 89,4% funduszy własnych.

Kwota ekspozycji na ryzyko kredytowe w sektorze bankowym zmniejszyła się o 1,5% r/r. Kwota ekspozycji na ryzyko operacyjne wzrosła natomiast o 19,6% w porównaniu z końcem 2019 r., co było efektem przede wszystkim wzrostu ryzyka prawnego związanego z portfelem walutowych kredytów mieszkaniowych. Wzrost ekspozycji na pozostałe rodzaje ryzyka na koniec 2020 r. wynikał z przejściowego zwiększenia otwartej pozycji walutowej. Łączna kwota ekspozycji na ryzyko wzrosła o 1,5% r/r.

Tabela 21 Fundusze własne, kwota ekspozycji na ryzyko

	Wartość (mld zł)		Zmiana r/r	
	gru 20	gru 19	mld zł	proc.
Fundusze własne				
sektor bankowy	231,9	210,3	21,5	10,2%
banki komercyjne	218,8	197,9	20,9	10,5%
banki spółdzielcze	13,1	12,4	0,7	5,4%
Kapitał Tier I				
sektor bankowy	207,3	187,6	19,7	10,5%
banki komercyjne	194,7	175,8	18,9	10,8%
banki spółdzielcze	12,6	11,9	0,8	6,7%
Kapitał Tier II				
sektor bankowy	24,5	22,7	1,8	8,0%
banki komercyjne	24,1	22,1	1,9	8,8%
banki spółdzielcze	0,4	0,6	-0,1	-22,3%
Łączna kwota ekspozycji na ryzyko				
sektor bankowy	1 118,1	1 101,9	16,1	1,5%
banki komercyjne	1 049,0	1 031,9	17,1	1,7%
banki spółdzielcze	69,0	70,0	-1,0	-1,4%
Kwota ekspozycji - ryzyko kredytowe				
sektor bankowy	986,5	1 001,9	-15,4	-1,5%
banki komercyjne	926,4	940,8	-14,4	-1,5%
banki spółdzielcze	60,0	61,1	-1,0	-1,7%
Kwota ekspozycji - ryzyko operacyjne				
sektor bankowy	98,8	82,6	16,2	19,6%
banki komercyjne	89,9	73,7	16,2	22,0%
banki spółdzielcze	9,0	8,9	0,0	0,5%
Kwota ekspozycji - pozostałe rodzaje ryzyka				
sektor bankowy	32,7	17,4	15,3	87,7%
banki komercyjne	32,7	17,4	15,3	87,7%
banki spółdzielcze	0,0	0,0	0,0	-89,3%

Znaczny wzrost wartości funduszy własnych, będący rezultatem zatrzymania zysków za 2019 r. przez banki, zgodnie z zaleceniem KNF, oraz niższy przyrost kwoty ekspozycji na ryzyko w sektorze bankowym, skutkowały wzrostem łącznego współczynnika kapitałowego (TCR) o 1,7 p.p. Współczynnik TCR na koniec 2020 r. wynosił dla całego sektora bankowego 20,7% – dla banków komercyjnych 20,9%, a dla banków spółdzielczych 18,9%.

Tabela 22 Współczynniki kapitałowe (w %)

	gru 20	gru 19	Zmiana r/r (p.p.)
TCR - łączny współczynnik kapitałowy			
sektor bankowy	20,7%	19,1%	1,7
banki komercyjne	20,9%	19,2%	1,7
banki spółdzielcze	18,9%	17,7%	1,2
T1 - współczynnik kapitału Tier I			
sektor bankowy	18,5%	17,0%	1,5
banki komercyjne	18,6%	17,0%	1,5
banki spółdzielcze	18,3%	16,9%	1,4
CET1 - współczynnik kapitału podstawowego Tier I			
sektor bankowy	18,5%	17,0%	1,5
banki komercyjne	18,6%	17,0%	1,5
banki spółdzielcze	18,3%	16,9%	1,4

Tabela 23 Niedobór kapitału w sektorze banków komercyjnych

	łączny niedobór kapitału (mln zł)	Liczba banków z niedoborem	Udział w aktywach sektora bankowego
Banki komercyjne			
Względem minimum regulacyjnego	1 143,4	2	2,7%
Względem min. regulacyjnego powiększonego o połączony bufor	2 278,9	3	2,8%
Banki spółdzielcze			
Względem minimum regulacyjnego	19,6	2	0,0%
Względem min. regulacyjnego powiększonego o połączony bufor	23,4	2	0,0%

Na koniec 2020 r. dwa banki komercyjne i dwa banki spółdzielcze nie spełniały wymogów regulacyjnych w zakresie minimalnych poziomów współczynników kapitałowych. Udział tych banków w aktywach sektora bankowego wynosił 2,8%. Trzy banki komercyjne i dwa banki spółdzielcze nie spełniały minimum regulacyjnego powiększonego o wymóg połączony bufora. Ich udział w aktywach sektora bankowego to 2,8%. Niedobór kapitału wynosił łącznie 2,3 mld zł. Pozostałe banki miały nadwyżkę kapitału ponad minimum regulacyjne powiększone o połączony bufor w wysokości 100,5 mld zł. Blisko dwukrotny wzrost tej nadwyżki w porównaniu z końcem 2019 r. jest wynikiem wzrostu wartości funduszy własnych (+21,5 mld zł r/r w całym sektorze bankowym) oraz uchylecia obowiązku utrzymywania bufora ryzyka systemowego w marcu 2020 r., wynoszącego wcześniej 3%.

Inne instytucje o znaczeniu systemowym (O-SII) w Polsce w 2020 r.

Decyzją KNF z 26 października 2020 r. dziesięć banków zostało zidentyfikowanych jako O-SII i wyznaczono im następujące wysokości bufora:

L.p.	Nazwa banku	Wskaźnik bufora O-SII po decyzji	Wskaźnik bufora O-SII przed decyzją
1	PKO BP	1,00%	1,00%
2	Santander BP	0,75%	0,75%
3	Pekao	0,75%	0,75%
4	mBank	0,50%	0,75%
5	ING BSK	0,50%	0,50%
6	Bank Handlowy	0,25%	0,25%
7	BNP Paribas	0,25%	0,25%
8	Bank Millennium	0,25%	brak
9	Bank Polskiej Spółdzielczości	0,10%	0,10%
10	SGB Bank	0,10%	0,10%

Jeden bank, Bank Millennium, wskutek ww. decyzji został dodany do listy instytucji O-SII.

8. Wymóg MREL dla banków komercyjnych

8.1. Nowa metoda wyznaczenia wymogu MREL zaproponowana przez BFG

Pomimo niezakończenia procesu legislacji, mającej na celu wdrożenie postanowień nowelizacji Dyrektywy 2014/59/UE z dnia 15 maja 2014 r., ustanawiającej ramy na potrzeby prowadzenia działań naprawczych oraz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji w odniesieniu do instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych (dalej: BRRD) do Ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (dalej: Ustawa o BFG), Bankowy Fundusz Gwarancyjny (dalej: BFG, Fundusz) opublikował na swojej stronie internetowej propozycję metodyki wyznaczenia wymogu MREL, uwzględniającą zmiany wynikające z nowelizacji BRRD.

Nowelizacja BRRD wprowadza nowe podejście w wyznaczaniu wymogu MREL: wymóg MREL będzie wyznaczany jako % łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko, wyliczanej w sposób tożsamy jak dla wskaźnika adekwatności kapitałowej oraz % miary ekspozycji całkowitej (dalej: TEM), wyliczanej w sposób tożsamy jak dla wskaźnika dźwigni. Banki są zobowiązane do spełniania wyższego z wymogów. Dodatkowo, fundusze własne i zobowiązania kwalifikowalne nie mogą być niższe niż 8% funduszy własnych i zobowiązań.

Jednocześnie fundusze własne wykorzystywane dla spełnienia wymogu MREL nie mogą być wykorzystywane dla spełnienia wymogu połączonego bufora. Oznacza to w praktyce, że faktyczne zapotrzebowanie banków na fundusze własne i zobowiązania kwalifikowalne jest równe sumie wymogu MREL i połączonego bufora.

8.2. Nadwyżka/niedobór funduszy własnych i zobowiązań kwalifikowalnych dla banków komercyjnych

---

Zgodnie z BRRD oraz projektem ustawy o zmianie Ustawy o BFG pierwszym terminem, w którym banki ze strategią inną niż likwidacja będą zobowiązane do spełnienia pośredniego poziomu w ramach ścieżki dojścia do wymogu MREL, jest 31.12.2021 r.

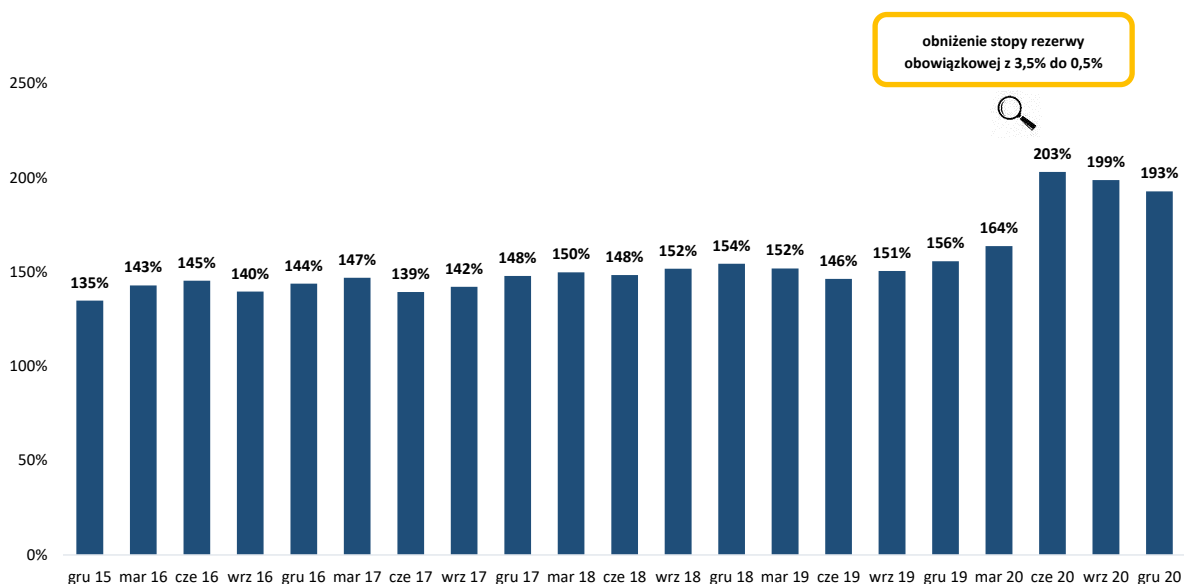
Obecnie większość banków spełnia docelowy poziom MREL, z uwzględnieniem wymogu połączonego bufora. Łączny niedobór instrumentów MREL wg stanu na 31.12.2020 r. w sektorze banków komercyjnych wynosi ok. 6,3 mld zł. Na znaczny spadek niedoboru instrumentów MREL w stosunku do szacowanego w 2019 r. wpływa przede wszystkim to, że dynamika funduszy własnych banków (będąca m. in. pochodną polityki dywidendowej KNF) jest w przypadku większości banków wyższa niż dynamika RWA (na przestrzeni ostatnich 6 lat). Dodatkowym czynnikiem jest zniesienie wymogu bufora ryzyka systemowego. Zdecydowaną większość (82%) instrumentów MREL stanowią fundusze Tier 1. Oznacza to m.in., że nawet w przypadku przywrócenia bufora ryzyka systemowego, banki mogłyby pokryć dodatkowy niedobór instrumentów MREL poprzez emisję instrumentów niższej jakości jak zobowiązania podporządkowane czy zobowiązania kwalifikowalne.

9. Płynność

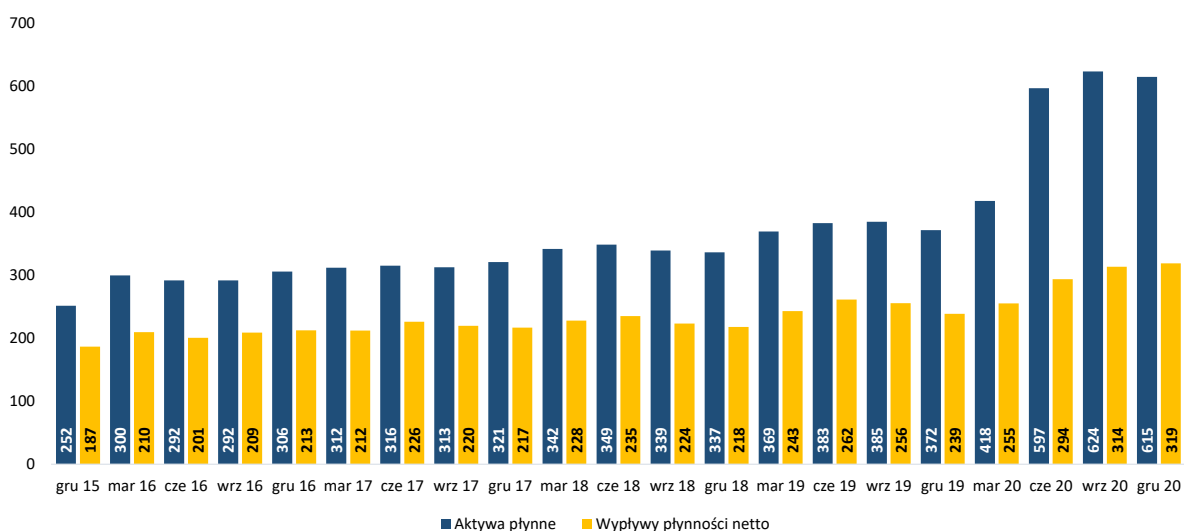
Na koniec 2020 r. wszystkie banki spełniały obowiązującą normę płynności krótkoterminowej – LCR (banki komercyjne i banki spółdzielcze działające poza systemami ochrony instytucjonalnej (IPS) – indywidualnie, a banki uczestniczące w IPS – na poziomie IPS). Średnia wartość tego wskaźnika w sektorze banków komercyjnych od lat kształtuje się powyżej wymaganego minimum w wysokości 100%, a na koniec 2020 r. osiągnęła wartość 193%.

Wykres 63 Wskaźnik LCR

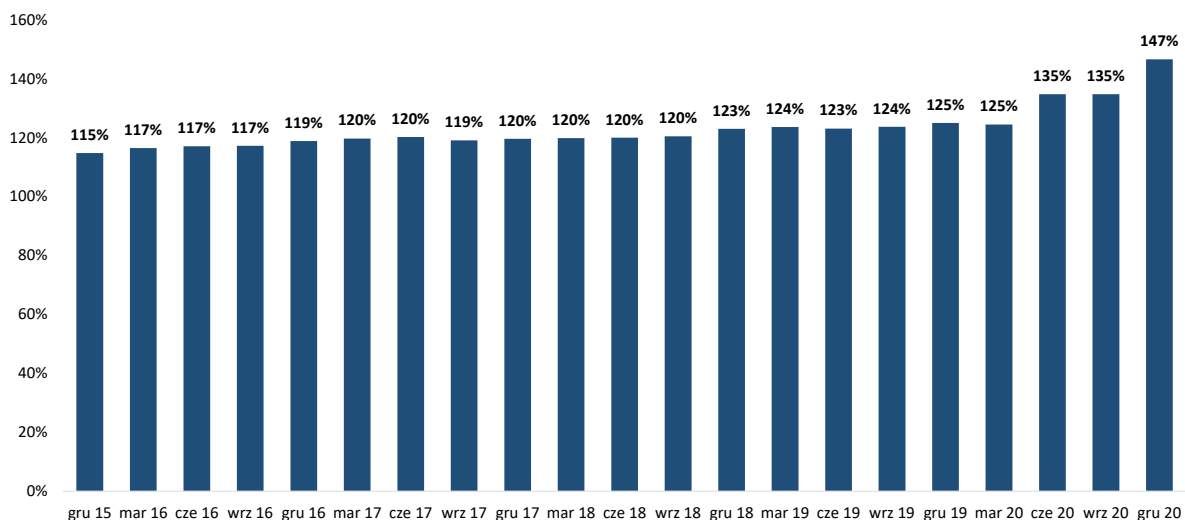
Na poprawiającą się sytuację płynnościową wpływ ma szybszy wzrost aktywów płynnych w porównaniu z wypływami netto. W 2020 r., oprócz systematycznego wzrostu poziomu aktywów płynnych obserwowanego w ostatnich latach dodatkowo wzmocnionego przez napływ środków przyznawanych przedsiębiorcom w ramach tarczy antykrzysowej, istotny wpływ na pozycję płynnościową sektora bankowego miało obniżenie stopy rezerwy obowiązkowej z 3,5% do 0,5% skutkujące skokowym wzrostem dostępnych aktywów płynnych.

Wykres 64 Aktywa płynne i wypływy płynności netto (w mld zł)

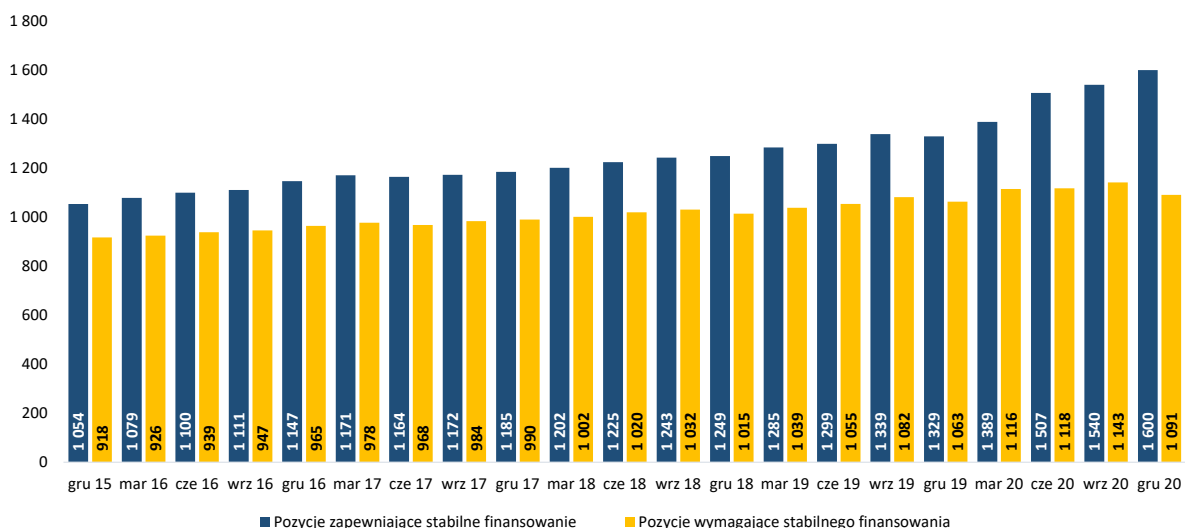

Poziom wskaźnika stabilnego finansowania – NSFR – w sektorze banków komercyjnych od lat przewyższa poziom 100%. Na koniec 2020 r. wskaźnik ten osiągnął wartość 147%. Trzy banki komercyjne na koniec 2020 r. zaraportowało wartość poniżej 100%. NSFR stał się normą obowiązującą banki w czerwcu 2021 r.

Wykres 65 Wskaźnik NSFR

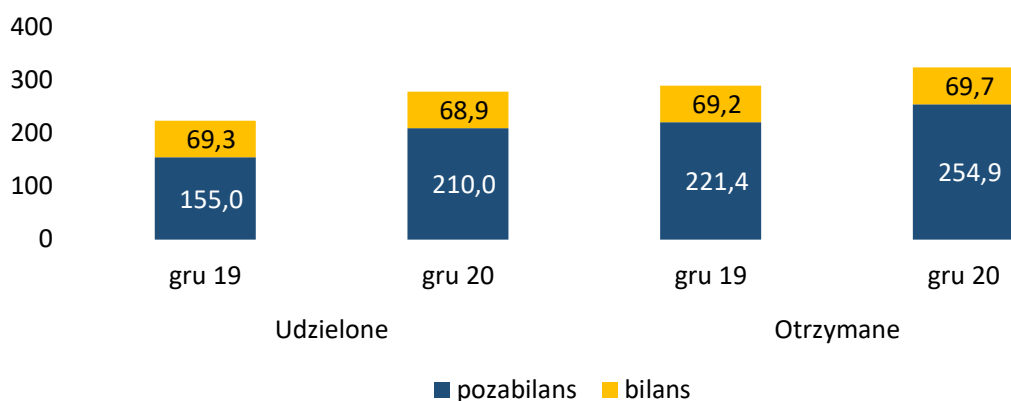
Wykres 66 Pozycje zapewniające stabilne finansowanie i wymagające stabilnego finansowania (mld zł)

10. Finansowanie w ramach transakcji z podmiotami powiązany

Na koniec grudnia 2020 r. banki komercyjne udzielały podmiotom powiązanym kapitałowo finansowania w wysokości 278,9 mld zł, z czego 75,3% stanowiło finansowanie pozabilansowe. Z kolei banki komercyjne otrzymały finansowanie w wysokości 324,6 mld zł, z czego 78,2% stanowiło finansowanie pozabilansowe. Znaczenie finansowania pozabilansowego udzielonego i otrzymanego w 2020 r. wzrosło w porównaniu z 2019 r., podczas gdy rola finansowania bilansowego spadła. Jest to kontynuacja trendu z 2018 r. Saldo finansowania wyniosło 45,6 mld zł w 2020 r. i spadło o 21,3 mld zł r/r., głównie poprzez znaczący wzrost finansowania pozabilansowego udzielonego.

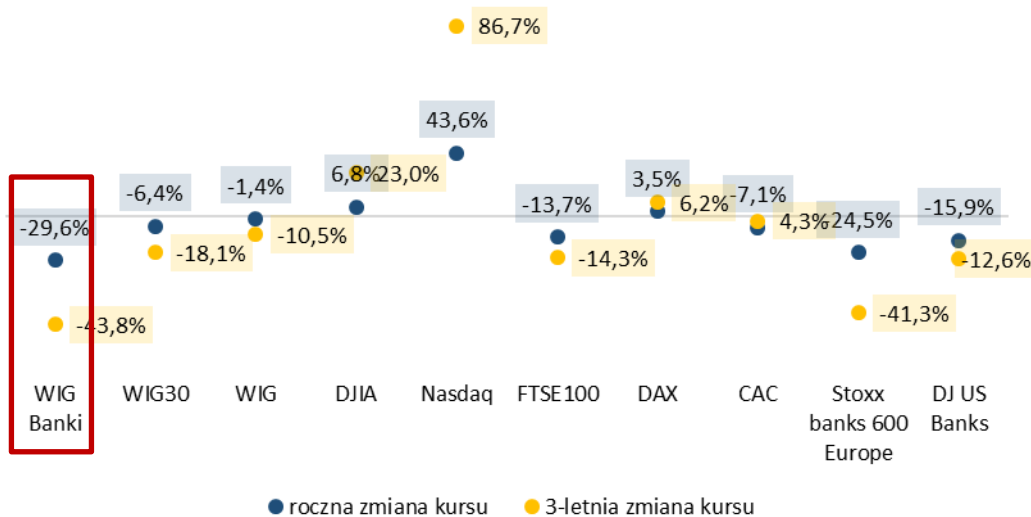
Wykres 67 Struktura finansowania w mld zł

11. Sytuacja banków notowanych na GPW

W 2020 r. indeks WIG Banki stracił 29,6%, tj. znacząco więcej niż inne najważniejsze indeksy GPW. W tym samym okresie kursy innych indeksów odzwierciedlających sektor bankowy na innych rynkach finansowych również straciły wartość. Przykładowo wartość indeksu STOXX Banks Europe spadła o 24,5%, a kurs indeksu DJ US Banks (zawierającego 55 banków amerykańskich) stracił 15,9%.

Wykres 68 Zmiany w wartości indeksu WIG Banki na tle innych indeksów

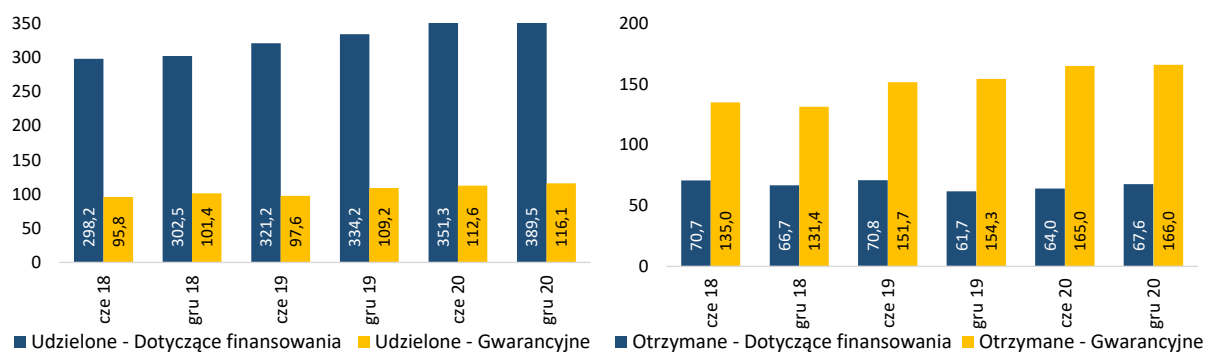

Także w trzyletniej perspektywie straty indeksu WIG Banki były większe od innych najważniejszych indeksów notowanych na GPW. Jednocześnie trzyletnie osłabienie kursu indeksu WIG Banki było podobnej wielkości jak osłabienie kursu Stoxx Banks 600 Europe oraz mocniejsze niż osłabienie indeksu DJ US Banks.

12. Zobowiązania pozabilansowe

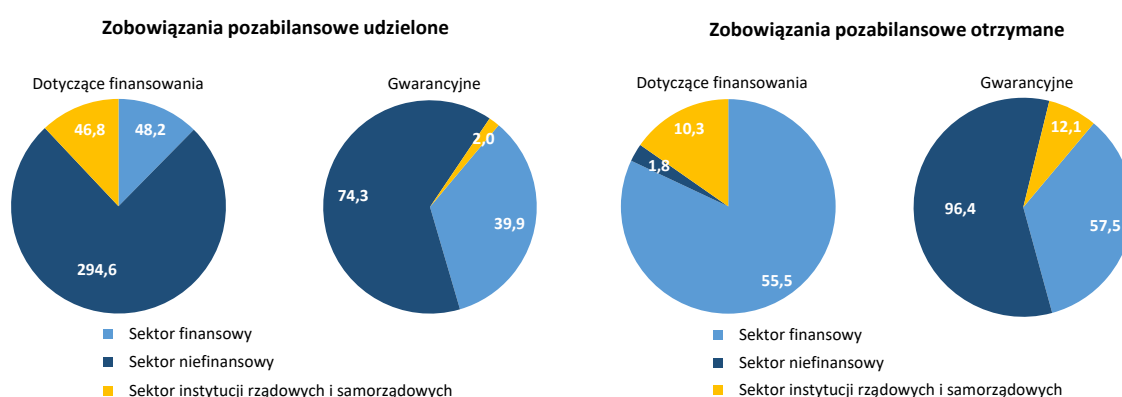
W 2020 r. w sektorze bankowym, podobnie jak w poprzednich latach, utrzymany został trend wzrostu wolumenu zobowiązań pozabilansowych udzielonych dotyczących finansowania oraz otrzymanych zobowiązań gwarancyjnych. W przypadku zobowiązań udzielonych dotyczących finansowania dwie trzecie stanowiły linie kredytowe, natomiast w przypadku gwarancji otrzymanych ponad połowę stanowiły gwarancje spłaty kredytów.

Wykres 69 Zobowiązania pozabilansowe sektora bankowego (mld zł)

Podobnie jak w poprzednich latach, struktura podmiotowa zobowiązań pozabilansowych nie zmieniła się w 2020 r. Nadal dominowały zobowiązania udzielone dotyczące finansowania oraz gwarancje dla sektora niefinansowego. W przypadku zobowiązań otrzymanych gwarancje były udzielane ze strony sektora niefinansowego, natomiast większość zobowiązań dotyczących finansowania pochodziła od sektora finansowego.

Wykres 70 Zobowiązania pozabilansowe – struktura podmiotowa (grudzień 2020 r., mld zł)

13. Ryzyko IT – Kluczowe wskaźniki ryzyka w obszarze IT banków komercyjnych

Globalne trendy sektora bankowego wskazują na coraz ważniejszą rolę obszaru IT w uzyskaniu komparatywnej przewagi nad konkurentami. Automatyzacja części procesów pozwala m.in. na obniżenie kosztów pracowniczych oraz wynajmu lokali, co jest szczególnie ważne w sytuacji ograniczonych możliwości zwiększenia przychodów odsetkowych. Obecne ograniczenia pandemiczne są dodatkowym katalizatorem zmian sektora.

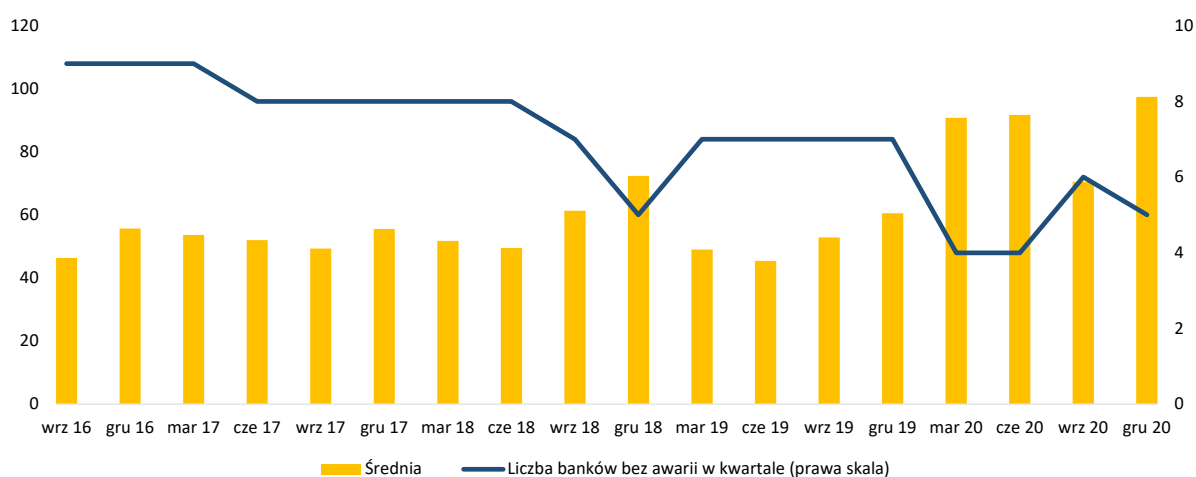
Rosnące znaczenie cyfrowych kanałów obsługi wymaga również zapewnienia bezpieczeństwa i ciągłego dostępu do systemów. Poniższe dane obrazują skalę awarii i incydentów bankowości elektronicznej w bankach komercyjnych na przestrzeni ostatnich 18 kwartałów, tj. 4,5 roku. Zaprezentowane dane przekazywane są z częstotliwością kwartalną w zakresie zdarzeń w ramach trzech obszarów:

1. Awarie – w tym liczba awarii systemów krytycznych oraz łączny czas ich niedostępności. Definicja systemów krytycznych jest zgodna z wewnętrzną definicją podmiotu.
2. Incydenty bezpieczeństwa – liczba incydentów o najwyższym poziomie krytyczności zidentyfikowanych po stronie banku.
3. Bankowość elektroniczna – dane dotyczące zarówno liczby awarii i czasu niedostępności bankowości elektronicznej (planowanej i nieplanowanej), jak i wartości strat operacyjnych w obszarze IT.

Systemy krytyczne

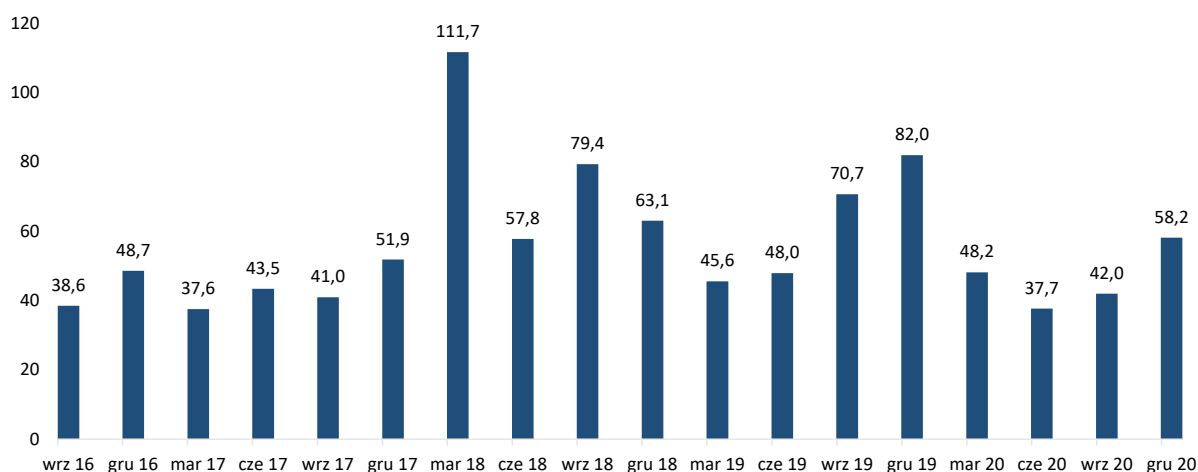
Widoczny jest trend spadkowy liczby banków, w których nie wystąpiła awaria systemu krytycznego w danym kwartale. Może to być związane zarówno z wyższym obciążeniem systemów z powodu pandemii (wzrost popularności kanałów elektronicznych), jak i konsolidacją sektora (mniejsza liczba banków raportujących).

Wykres 71 Średnia liczba awarii systemów krytycznych w banku komercyjnym

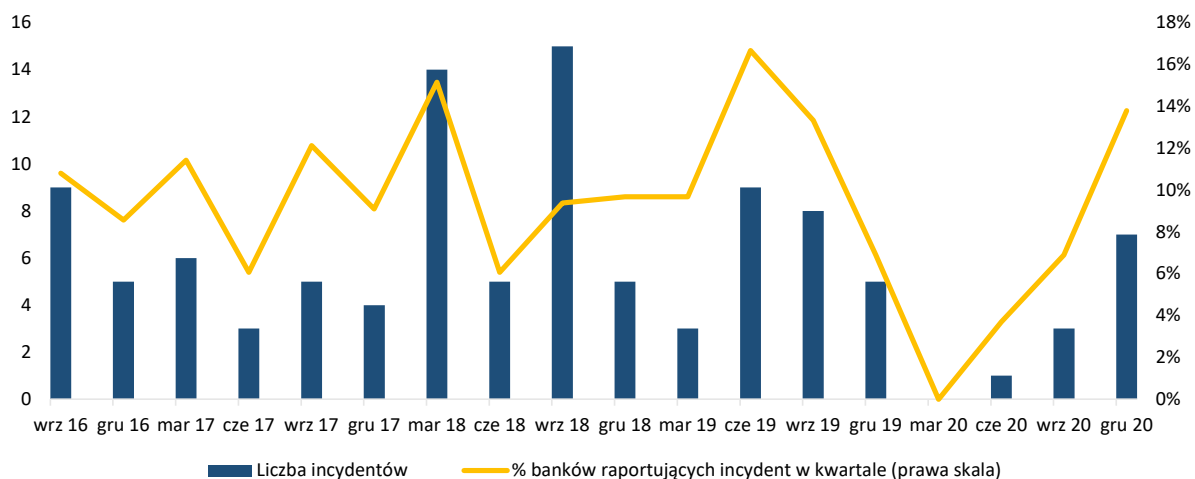
W 2020 r. spadł czas niedostępności w ramach awarii. Średni czas niedostępności systemów krytycznych w banku w 2018 r. wyniósł 78 godzin, w 2019 r. 61 h 34 min, podczas gdy w 2020 r. było to 46 h 32 min. Z drugiej strony w 2017 r. średni czas niedostępności systemów wynosił 43 h 29 min i był niższy niż w 2020 r.

Wykres 72 Średni czas niedostępności systemów krytycznych w banku

W 2020 r. spadła również liczba incydentów bezpieczeństwa o najwyższym poziomie krytyczności. Podkreślić należy, że są to incydenty w skali instytucji – wewnątrz banku, a nie incydenty na rynku finansowym, które w głównej mierze (ilościowo) dotyczą klientów. Odsetek banków wykazujących wystąpienie incydentu bezpieczeństwa oraz łączną liczbę incydentów w danym kwartale przedstawia poniższy wykres.

Wykres 73 Liczba incydentów w bankach w danym kwartale

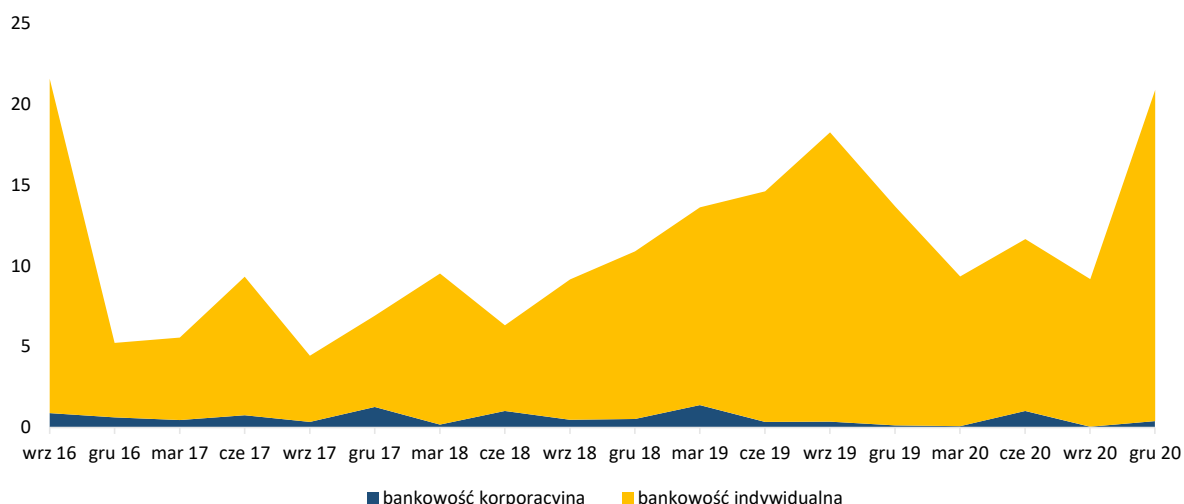

Straty operacyjne w zakresie IT

Większość strat ponoszonych przez banki dotyczy bankowości indywidualnej. Banki wykazały, że łączne straty operacyjne bankowości korporacyjnej liczone od połowy 2016 r. stanowią 5,2% wartości strat operacyjnych w zakresie IT w bankowości korporacyjnej i indywidualnej łącznie.

Wykres 74 Wartość strat operacyjnych w zakresie IT (w mln zł)

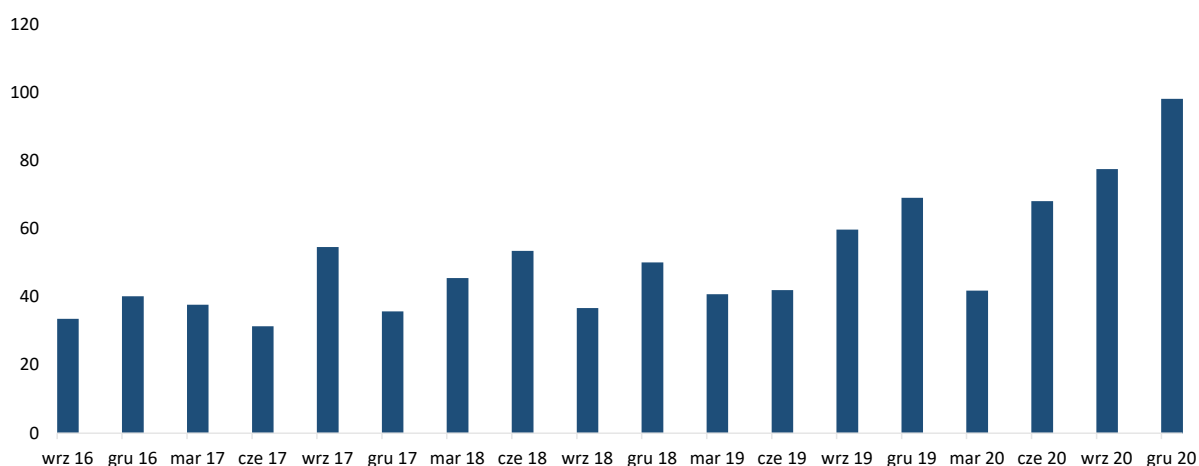

Wyższe straty operacyjne związane z awariami bankowości elektronicznej dla klientów są odnotowywane w dużych bankach, prowadzących większą liczbę rachunków.

Niedostępność bankowości elektronicznej dla klientów banków

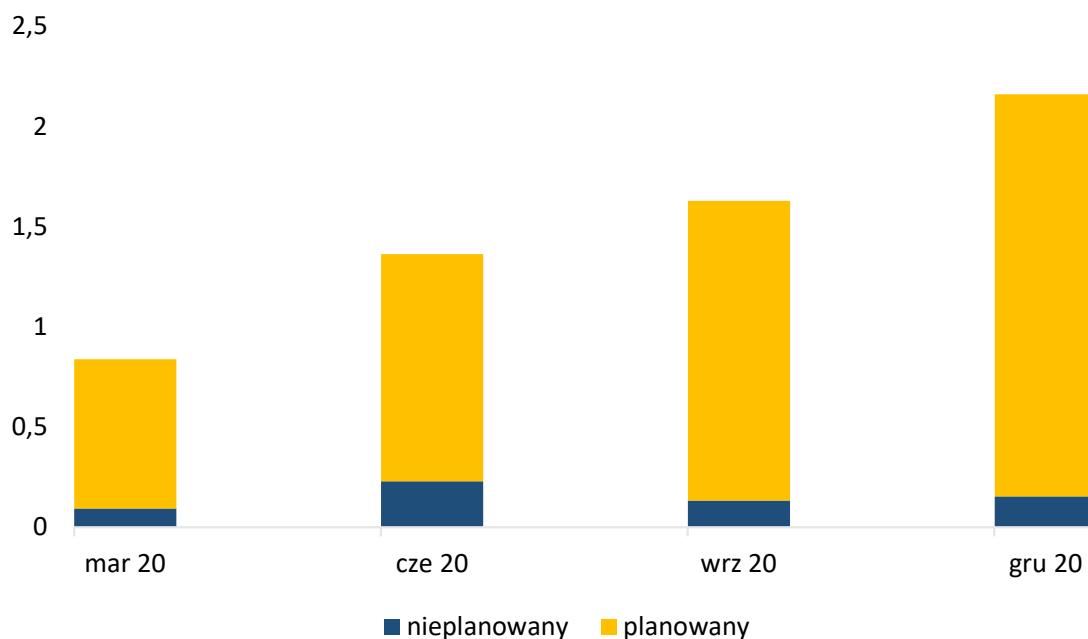
Średni czas niedostępności bankowości elektronicznej wzrósł istotnie w ostatnim czasie. Możliwym wytłumaczeniem tego stanu rzeczy jest istotny wzrost zainteresowania bankowością elektroniczną w warunkach pandemii, co wpłynęło na konieczność dostosowania systemów informatycznych banków do nowej sytuacji. Świadczy o tym dane na wykresie przedstawiającym relację pomiędzy planowanymi i nieplanowanymi przerwami w dostępie do bankowości elektronicznej.

Wykres 75 Średni czas niedostępności bankowości elektronicznej dla klientów banków (h/kwartał)

Dane z 2020 r. wskazują, że czas, w którym klienci mieli utrudniony dostęp do swoich rachunków był w większości planowany. Jedynie w 10,2% przypadków powodem niedostępności systemów były awarie i pilne prace serwisowe niemożliwe do wcześniejszego zaplanowania.

Wykres 76 łączny czas planowanej i nieplanowanej niedostępności bankowości elektronicznej dla klientów banków (w tys. h; kwartalnie)

14. Transakcje płatnicze i transakcje oszukańcze w bankach komercyjnych w 2020 r.

Z dniem 14 września 2019 r. powstał obowiązek stosowania art. 32i ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych w zakresie silnego uwierzytelnienia klienta w przypadku gdy klient – płatnik: uzyskuje dostęp do swojego rachunku w trybie on-line, inicjuje elektroniczną transakcję płatniczą lub przeprowadza za pomocą kanału zdalnego czynność, która może wiązać się z ryzykiem oszustwa związanego z wykonywanymi usługami płatniczymi lub innych nadużyć. W opinii z dnia 21 czerwca 2019 r. EBA stwierdziła, że na zasadzie wyjątku i w celu uniknięcia niezamierzonych negatywnych konsekwencji dla użytkowników usług płatniczych po 14 września 2019 r., organy nadzorcze Państw Członkowskich mogły dopuścić dodatkowy, ograniczony czas na umożliwienie migracji stosowanych obecnie metod uwierzytelnienia do rozwiązań w pełni zgodnych z wymogami w zakresie silnego uwierzytelniania klienta. Tym samym rok 2020 prezentuje stan wdrażania części rozwiązań wynikających z nowego otoczenia regulacyjnego.

W 2020 r. nastąpił przede wszystkim gwałtowny wzrost znaczenia realizacji przez banki obowiązków wynikających z ustawy o usługach płatniczych oraz dyrektywy PSD2. Wynika to przede wszystkim ze stosowania przez banki silnego uwierzytelnienia klienta polegającego na wzmocnionej autoryzacji transakcji płatniczych przy pomocy niezależnych podwójnych czynników oraz wzrost znaczenia metod analizy ryzyka realizowanych samodzielnie przez banki jako odstępstwo od tej zasady. Tym samym warunki regulacyjne wykonywania transakcji płatniczych uległy istotnemu zaostrzeniu w celu ograniczenia liczby oszustw z jednej strony, z drugiej strony podmioty nadzorowane dysponują pewnymi narzędziami umożliwiającymi

wyłączenie silnego uwierzytelnienia – pod warunkiem stosowania właściwych i adekwatnych narzędzi analitycznych w celu wyeliminowania wątpliwego pochodzenia transakcji.

Ogólna liczba zrealizowanych transakcji płatniczych przez banki komercyjne w 2020 r. to 13,8 mld (wzrost o 19,8% r/r) operacji na łączną kwotę 22,9 bln zł (wzrost o 6,6%). Średnia wartość zrealizowanej transakcji płatniczej wyniosła 1 652,03 zł. Sześć podmiotów nadzorowanych zrealizowało więcej niż 75% transakcji płatniczych dla całego sektora bankowego.

Transakcje oszukańcze

Definicja transakcji płatniczych opiera się na zakresie przedmiotowym określonym w Wytycznych w sprawie wymogów zgłaszania nadużyć finansowych na podstawie art. 96 ust. 6 drugiej dyrektywy w sprawie usług płatniczych (PSD2). W przedmiotowych wytycznych przedstawiono szczegółowe informacje na temat danych statystycznych dotyczących nadużyć finansowych związanych z różnymi metodami płatności, które dostawcy usług płatniczych (w tym banki) muszą przekazać swoim właściwym organom.

Bank jako dostawca usług płatniczych powinien zgłaszać wszelkie nieuczciwe transakcje płatnicze od momentu wykrycia nadużycia finansowego, np. w wyniku skargi klienta lub w inny sposób, niezależnie od tego, czy sprawa nieuczciwej transakcji płatniczej została zamknięta do chwili zgłoszenia danych.

Wytyczne w odniesieniu do sprawozdawczości transakcji płatniczych mają zastosowanie od dnia 1 stycznia 2019 r. z wyjątkiem przekazywania danych dotyczących zwolnień z obowiązku stosowania silnego uwierzytelniania klienta przewidzianego w rozporządzeniu delegowanym Komisji (UE) 2018/389 uzupełniającym dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych dotyczących silnego uwierzytelniania klienta oraz wspólnych i bezpiecznych otwartych standardów komunikacji, które miały zastosowanie od dnia 14 września 2019 r.

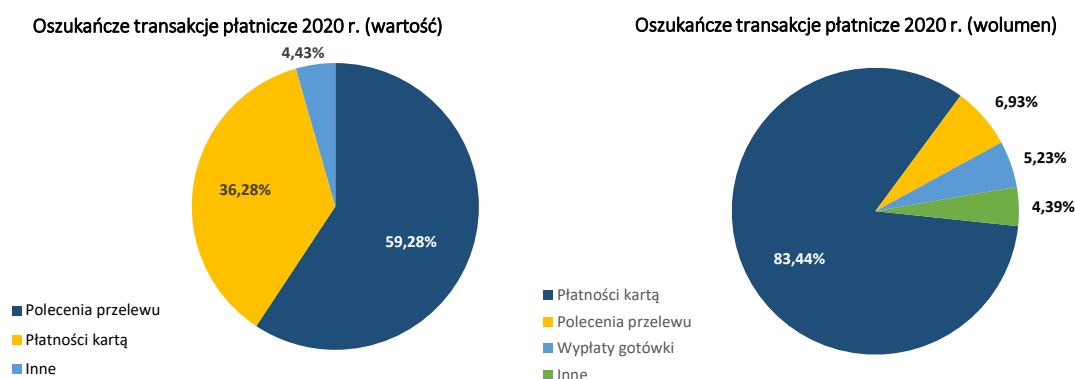
Przez transakcje oszukańczą należy rozumieć:

- dokonane nieautoryzowane transakcje płatnicze, w tym zrealizowane w wyniku utraty, kradzieży lub przywłaszczenia danych dotyczących płatności szczególnie chronionych lub instrumentu płatniczego, niezależnie od tego, czy są one możliwe do wykrycia przez płatnika przed dokonaniem płatności czy nie i niezależnie od tego, czy są one spowodowane przez rażące niedbalstwo płatnika, czy też zostały wykonane w sytuacji braku zgody płatnika („nieautoryzowana transakcja płatnicza”);
- transakcje płatnicze dokonane w wyniku nakłonienia płatnika przez oszusta do wystawienia zlecenia płatniczego na rachunek płatniczy, który – zdaniem płatnika – należy do uprawnionego odbiorcy lub przekazania w dobrej wierze takiego polecenia dostawcy usług płatniczych („manipulowanie płatnikiem”).

Ogólna liczba transakcji płatniczych zrealizowana przez banki komercyjne w 2020 r. , a która okazała się być transakcją oszukańczą to 322 451 (wzrost o 52,7% r/r) operacji na łączną kwotę

264,7 mln zł (-7,7% r/r). Średnia wartość zrealizowanej oszukańczej transakcji płatniczej wyniosła 820,02 zł.

Wykres 77 Oszukańcze transakcje płatnicze

Największą grupę oszukańczych transakcji płatniczych stanowią płatności kartą (83,4% wszystkich transakcji płatniczych) co wynika głównie z powiązania tego typu oszustw z rynkiem e-commerce. Jednakże w porównaniu do wartości jakie generuje poszczególne rodzaje transakcji oszukańczych stanowią one jedynie 36,3% wszystkich tego typu oszustw. Oszukańcze płatności kartowe mają jednak charakter raczej incydentalny w całości płatności kartowych, a organizacje płatnicze zapewniają również odpowiednią ochronę w postaci postępowania chargeback. Równocześnie dostęp do środków za pośrednictwem karty płatniczej jest ograniczony, albowiem pozyskanie danych kartowych nie umożliwia modyfikacji ustawień użytkownika bankowości elektronicznej oraz dostępu do interfejsu tego klienta.

Jednocześnie, chociaż polecenia przelewu to tylko 6,9% transakcji oszukańczych, to stanowią one aż 59,3% wartości wszystkich transakcji oszukańczych ze względu na możliwość wyprowadzenia znacznie większych kwot aniżeli w przypadku płatności kartowych (zwiększanie limitów transakcyjnych z pozycji bankowości elektronicznej, ustawienie odbiorcy zaufanego, wykonanie różnych innych uprawnień w bankowości elektronicznej). Wśród innych rodzajów transakcji oszukańczych należy wskazać również transakcje płatnicze inicjowane przez dostawców świadczących usługi inicjowania płatności, nabyte płatności kartą, polecenia zapłaty, transakcje płatnicze z użyciem pieniądza elektronicznego oraz usługi przekazu pieniężnego, które w żadnej z analizowanych perspektyw nie przekraczają 5% transakcji oszukańczych ogółem.

Uwzględniając specyfikę i rozmiar każdego z banków komercyjnych, za najbardziej miarodajne kryterium należy uznać stosunek transakcji oszukańczych (fraudów) względem wszystkich realizowanych transakcji płatniczych w danym okresie. Przy odpowiednio niskim wskaźniku oszustw, banki komercyjne – jako dostawcy usług płatniczych – mogą odstąpić od stosowania wymogów silnego uwierzytelnienia, zwłaszcza przy niższych kwotach. Komisja Europejska w rozporządzeniu delegowanym Komisji (UE) 2018/389 z dnia 27 listopada 2017 r. w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych dotyczących silnego uwierzytelniania klienta i wspólnych i bezpiecznych otwartych standardów komunikacji

za referencyjne wskaźniki oszustw dla różnego rodzaju transakcji oraz różnych progów kwotowych uznaje wartości od 0,13% do 0,005%.

Średnia wartość udziału dla banków komercyjnych wynosi 0,31% (wzrost z 0,27% w 2019 r.). Można zaobserwować tendencje wzrostową związaną ze zwiększającym się udziałem transakcji oszukańczych pomimo ogólnego wzrostu transakcji realizowanych przez banki komercyjne. Aktualne uwarunkowania prawno-organizacyjne związane ze stosowaniem silnego uwierzytelnienia klienta zmuszają podmioty do wprowadzania szczegółowych rozwiązań technologicznych ograniczających liczbę transakcji oszukańczych (fraudów). Od ich skuteczności zależeć będzie tempo wzrostu fraudów na rynku oraz ocena wdrażanych rozwiązań.

Istotna w ramach działań nadzorczych będzie w szczególności analiza raportów przekazywanych w 2021 r. dla zobrazowania czy wejście nowych przepisów w życie doprowadziło – co najmniej – w przypadku kilku podmiotów do wyhamowania tendencji wzrostowych oraz ograniczenia ogólnego udziału transakcji oszukańczych w skali całego obszaru operacyjnego. Ewentualne działania będą opierały się na wyselekcjonowaniu podmiotów, których zadaniem powinno być wprowadzenie działań korygujących w celu poprawy wskaźników raportowych.

Tabela 1 Liczba podmiotów sektora bankowego	6
Tabela 2 Wybrane pozycje z rachunku zysków i strat (w mln zł)	9
Tabela 3 Wybrane pozycje kosztów administracyjnych.....	10
Tabela 4 Bilans sektora bankowego	14
Tabela 5 Struktura bilansu sektora bankowego – AKTYWA	15
Tabela 6 Struktura bilansu sektora bankowego – PASYWA	15
Tabela 7 Struktura podmiotowa kredytów i zaliczek	16
Tabela 8 Struktura portfela papierów dłużnych – wg wyceny bilansowej.....	17
Tabela 9 Należności od sektora niefinansowego - portfel B (w mld zł)	18
Tabela 10 Jakość należności od sektora niefinansowego (udział należności zaliczanych do fazy 3/z utratą wartości) - portfel B.....	19
Tabela 11 Pokrycie odpisami należności fazy 3 - sektor niefinansowy - portfel B	19
Tabela 12 Kredyty i zaliczki przedsiębiorstw sektora niefinansowego - portfel B	19
Tabela 13 Należności od gospodarstw domowych brutto – portfel B	21
Tabela 14 Jakość należności od gospodarstw domowych (udział fazy 3) – podmioty; portfel B	22
Tabela 15 Pokrycie odpisami należności (faza 3) od gospodarstw domowych – podmioty; portfel B	22
Tabela 16 Jakość należności od gospodarstw domowych (udział fazy 3) – produkty; portfel B	23
Tabela 17 Pokrycie odpisami należności (faza 3) od gospodarstw domowych – produkty; portfel B	23
Tabela 18 Wartość bilansowa brutto kredytów konsumpcyjnych, kredytów konsumpcyjnych zagrożonych/z utratą wartości (mld zł) i udział kredytów zagrożonych/z utratą wartości w kredytach konsumpcyjnych (wg wartości bilansowej brutto) w podziale na pierwotny okres spłaty oraz wartość nominalną kredytu w momencie udzielenia	33
Tabela 19 Depozyty sektora niefinansowego – struktura sektorowa	39
Tabela 20 Depozyty od sektora niefinansowego – struktura walutowa i terminowa.....	39
Tabela 21 Fundusze własne, kwota ekspozycji na ryzyko	47
Tabela 22 Współczynniki kapitałowe (w %)	48
Tabela 23 Niedobór kapitału w sektorze banków komercyjnych	48

Wykres 1 Zmiana struktury sektora bankowego.....	6
Wykres 2 Pochodzenie kapitału (udział w aktywach – grudzień 2020 r. i grudzień 2019 r.)	7
Wykres 3 Kraj pochodzenia kapitału (udział w aktywach – grudzień 2020 r. i grudzień 2019 r.)	7
Wykres 4 Sieć bankowa i zatrudnienie w sektorze bankowym.....	8
Wykres 5 Wskaźniki koncentracji.....	8
Wykres 6 Wynik finansowy netto sektora bankowego (w mld zł)	10
Wykres 7 Sektor bankowy - wynik finansowy netto na koniec okresu (narastająco, w mln zł).....	10
Wykres 8 Sektor bankowy – składowe wyniku finansowego na koniec grudnia 2020 r. (w mln zł)	11
Wykres 9 Sektor bankowy – zmiana wyniku r/r (w mln zł)	11
Wykres 10 Wskaźniki efektywności w sektorze bankowym (w %).....	12
Wykres 11 Poziom efektywności w poszczególnych subsektorach (w %).....	12
Wykres 12 Wskaźniki obciążenia przychodów operacyjnych sektora bankowego kosztami (C/I) oraz rezerwami i odpisami (R/I) (w %)	13
Wykres 13 Poziom wskaźników obciążenia przychodów operacyjnych sektora bankowego kosztami (C/I) oraz rezerwami i odpisami (R/I) (w %)	13
Wykres 14 Struktura produktowa bilansu – sektor bankowy; grudzień 2020 (w mld zł)	15
Wykres 15 Struktura portfelowa bilansu sektora bankowego – zmiana w 2020 r.	16
Wykres 16 Depozyty vs należności od sektora niefinansowego (w mld zł)	17
Wykres 17 Kapitały vs suma bilansowa - banki komercyjne i spółdzielcze	17

Wykres 18 Jakość należności od sektora niefinansowego – portfel B	18
Wykres 19 Należności od przedsiębiorstw z sektora niefinansowego – portfel B (w mld zł)	19
Wykres 20 Jakość należności (udział należności zaliczanych do fazy 3/z utratą wartości) od przedsiębiorstw sektora niefinansowego – portfel B	20
Wykres 21 Stopień pokrycia odpisami należności (zaliczanych do fazy 3/z utratą wartości) od przedsiębiorstw sektora niefinansowego – portfel B	20
Wykres 22 Należności od gospodarstw domowych brutto – portfel B (mld zł); grudzień 2020 r.....	21
Wykres 23 Jakość należności od gospodarstw domowych (udział należności zaliczanych do fazy 3/z utratą wartości); sektor bankowy – podmioty; portfel B.....	22
Wykres 24 Jakość należności od gospodarstw domowych (udział należności zaliczanych do fazy 3/z utratą wartości); sektor bankowy – produkty; portfel B.....	23
Wykres 25 Struktura portfela kredytów mieszkaniowych wg waluty kredytu na koniec 2020 (wartość bilansowa brutto w mld zł, udział wg wartości bilansowej brutto).....	24
Wykres 26 Ewolucja (przebieg spłaty) aktualnego na koniec 2020 portfela kredytów mieszkaniowych i jego części frankowej wg wartości bilansowej brutto* (w mld zł); udział kredytów frankowych w portfelu kredytów mieszkaniowych, wg wartości bilansowej brutto (w %).....	25
Wykres 27 Rozkład mieszkaniowych kredytów złotych i frankowych względem wartości bilansowej brutto kredytów w bilansach banków na koniec 2020 r. Rozkład przedstawiony wg udziału kredytów z danego przedziału odpowiednio we wszystkich mieszkaniowych kredytach złotych i frankowych, (udział wg wartości bilansowej brutto)	25
Wykres 28 Rozkład kredytów mieszkaniowych złotych i walutowych względem poziomu LTV; rozkład wg wartości bilansowej brutto na koniec 2020 r., w mld zł.....	26
Wykres 29 Rozkład kredytów mieszkaniowych złotych i walutowych względem poziomu DSTI wg wartości bilansowej brutto na koniec 2020 r., w mld zł	27
Wykres 30 Wartość bilansowa brutto kredytów mieszkaniowych (w mld zł) w podziale na waluty oraz wartość (w mld zł) i udział kredytów zagrożonych/z utratą wartości w portfelu kredytów mieszkaniowych, wg wartości bilansowej brutto (w %)	27
Wykres 31 Kredyty mieszkaniowe złote wg roku uruchomienia - wartość bilansowa brutto (w mld zł) oraz udział kredytów zagrożonych/z utratą wartości w portfelu kredytów mieszkaniowych, wg wartości bilansowej brutto (w %)	28
Wykres 32 Kredyty mieszkaniowe walutowe w CHF wg roku uruchomienia (ograniczenie do 2011 r. ze względu na niewielką skalę w latach kolejnych) – wartość bilansowa (w mld zł) oraz udział kredytów zagrożonych/z utratą wartości w portfelu kredytów mieszkaniowych, wg wartości bilansowej brutto (w %).....	28
Wykres 33 Łączna wartość nominalna udzielonych kredytów (mld zł) i średnia wartość udzielonego kredytu (tys. zł) w latach 2006–2020 oraz prognoza na 2021 r.....	29
Wykres 34 Kredyty mieszkaniowe - popyt i podaż, wartość nominalna (mld zł), procentowy udział w wartości wnioskowanych kredytów	29
Wykres 35 Rozkład łącznej wartości wynikającej z umowy kredytów udzielonych w 2019 i 2020 r. (w %) wg wartości nominalnej udzielonego kredytu (lewy wykres) oraz wg pierwotnego okresu kredytowania (prawy wykres)	30
Wykres 36 Rozkład łącznej wartości wynikającej z umowy kredytów udzielonych w 2019 i 2020 r. (w %) wg wartości LtV (lewy wykres) oraz wg wartości DSTI (prawy wykres)	30
Wykres 37 Wartość nominalna udzielonych kredytów (mld zł) oraz średnia marża dla kredytów udzielonych w okresie styczeń - grudzień 2020	31
Wykres 38 Struktura portfela kredytów konsumpcyjnych na koniec 2020 r., wartość bilansowa brutto (w mld zł), udział w kredytach konsumpcyjnych ogółem wg wartości bilansowej brutto (w %); Klasyfikacja wg FINREP (prawy wykres)	32
Wykres 39 Wartość bilansowa brutto (w mld zł) i liczba (w mln sztuk) kredytów konsumpcyjnych w podziale ze względu na wartość nominalną kredytów w momencie udzielenia.....	32

Wykres 40 Rozkład w czasie spłaty aktualnego na koniec 2020 r. portfela kredytów konsumpcyjnych o wartości początkowej przekraczającej 50 tys. zł, przy założeniu spłat zgodnie z harmonogramem. Rozkład dotyczy wartości bilansowej brutto (w mld zł), w podziale wg początkowej wartości nominalnej kredytów (w zł).....	33
Wykres 41 Rozkład wartości bilansowej brutto kredytów konsumpcyjnych wg DSTI na koniec 2019 i 2020 r.	34
Wykres 42 Łączna wartość nominalna udzielonych kredytów (w mld zł) i średnia wartość udzielonego kredytu (w tys. zł) w latach 2006-2020 i prognoza na 2021 r.	35
Wykres 43 Kredyty konsumpcyjne - popyt i podaż, wartość nominalna (w mld zł), procentowy udział udzielonych kredytów w wartości wnioskowanych kredytów	35
Wykres 44 Wartość nominalna (w mld zł) kredytów udzielonych w 2020 r. na stałą i zmienną stopę procentową w podziale na pierwotny okres trwania kredytu	36
Wykres 45 Łączna wartość nominalna (w mld zł) kredytów konsumpcyjnych udzielonych w 2020 r. w podziale wg wartości nominalnej kredytu (w zł)	36
Wykres 46 Wartość nominalna (w mld zł) kredytów udzielonych, spłaconych oraz spłaconych przed upływem pierwotnego terminu zapadalności dla kredytów udzielonych w latach 2013-2020; procentowy udział kredytów spłaconych przed upływem terminu zapadalności w wartości kredytów udzielonych w danym roku.....	37
Wykres 47 Kredyty konsumpcyjne konsolidacyjne, opóźnienia w spłacie, wartość bilansowa brutto (w mld zł) na koniec 2020 r.	37
Wykres 48 Struktura sektorowa zobowiązań z tytułu depozytów i kredytów otrzymanych (w mld zł)	38
Wykres 49 Depozyty i kredyty otrzymane od sektora finansowego (w mld zł)	38
Wykres 50 Depozyty sektora niefinansowego na koniec grudnia 2020 r. (w mld zł).....	39
Wykres 51 Depozyty gospodarstw domowych (w mld zł)	40
Wykres 52 Depozyty przedsiębiorstw (w mld zł)	40
Wykres 53 Zmiany wysokości stawek oprocentowania w czasie w 2020 r.	41
Wykres 54 Zmiany wysokości przeciętnych stawek oprocentowania w 2020 r. w podziale na tenory	41
Wykres 55 Zmiany wysokości przeciętnych stawek oprocentowania w czasie w 2020 r.	42
Wykres 56 Zmiany wysokości przeciętnych stawek oprocentowania w 2020 r. w podziale na tenory	42
Wykres 57 Udział moratoriów w portfelu kredytowym.....	43
Wykres 58 Moratoria i działania restrukturyzacyjne (stan na; mln zł).....	44
Wykres 59 Kredyty i zaliczki udzielone moratoria EBA	44
Wykres 60 Struktura moratoriów wg okresu obowiązywania (terminu rezydualnego)	45
Wykres 61 Struktura branżowa kredytów objętych moratoriami - Przedsiębiorstwa niefinansowe	45
Wykres 62 Struktura gwarancji wg terminu rezydualnego	46
Wykres 63 Wskaźnik LCR.....	51
Wykres 64 Aktywa płynne i wypływy płynności netto (w mld zł)	51
Wykres 65 Wskaźnik NSFR	52
Wykres 66 Pozycje zapewniające stabilne finansowanie i wymagające stabilnego finansowania (mld zł)	52
Wykres 67 Struktura finansowania w mld zł.....	53
Wykres 68 Zmiany w wartości indeksu WIG Banki na tle innych indeksów.....	53
Wykres 69 Zobowiązania pozabilansowe sektora bankowego (mld zł)	54
Wykres 70 Zobowiązania pozabilansowe – struktura podmiotowa (grudzień 2020 r., mld zł)	54
Wykres 71 Średnia liczba awarii systemów krytycznych w banku komercyjnym	55
Wykres 72 Średni czas niedostępności systemów krytycznych w banku.....	56
Wykres 73 Liczba incydentów w bankach w danym kwartale	56
Wykres 74 Wartość strat operacyjnych w zakresie IT (w mln zł)	57
Wykres 75 Średni czas niedostępności bankowości elektronicznej dla klientów banków (h/kwartał)	57
Wykres 76 Łączny czas planowanej i nieplanowanej niedostępności bankowości elektronicznej dla klientów banków (w tys. h; kwartalnie)	58
Wykres 77 Oszukańcze transakcje płatnicze.....	60

Urząd Komisji Nadzoru Finansowego

ul. Piękna 20

00-549 Warszawa

www.knf.gov.pl

